

Cynllun Cyngor Gwynedd 2018 - 2023

Adolygiad 2020/21

Cynnwys

Cynnwys	Tudalen
Rhagair Arweinydd y Cyngor	2
Cyflwyniad i'r Cynllun	3
Cynllun Cryno	5
Cynlluniau Adrannol	26
Addysg	28
Oedolion, Iechyd a Llesiant	37
Priffyrdd a Bwrdeistrefol	44
Plant a Chefnogi Teuluoedd	52
Amgylchedd	59
Economi a Chymuned	70
Tai ac Eiddo	84
Ymgynghoriaeth Gwynedd	92
Cefnogaeth Gorfforaethol	96
Cyllid (a Thechnoleg Gwybodaeth)	108
Gwasanaethau Cyfreithiol	115
Gwybodaeth Ariannol	118

Os ydych chi angen y ddogfen yma mewn iaith neu fformat arall
ffoniwch 01766 771000 neu ebostiwch cydraddoldeb@gwynedd.llyw.cymru

Graffeg "designed by
Freepik"

Os ydych chi angen mwy o wybodaeth am y Cynllun
hwn cysylltwch â Thîm Cefnogi Busnes y Cyngor
drwy ffonio 01766 771000
neu cynlluncyngor@gwynedd.llyw.cymru

RHAGAIR ARWEINYDD CYNGOR GWYNEDD

Dyma Gynllun Cyngor Gwynedd 2018-2023 wedi ei adolygu a'i addasu i adlewyrchu'r hyn a gyflawnwyd hyd yma ac i gynnwys blaenoriaethau newydd ar gyfer 2020/21. Fe gyfeirïaf at un neu ddau o'r newidiadau hynny.

Yn dilyn y cynnig i ddatgan argyfwng newid hinsawdd a fabwysiadwyd gan y Cyngor, sefydlwyd tasglu trawsadrannol i baratoi Cynllun Gweithredu i wella ar y gwaith da sydd eisoes wedi ei wneud ac i edrych am ffyrdd newydd ac arloesol o weithredu. Mae hwn yn faes sydd yn bryder sylweddol i'n dinasyddion a chydag oblygiadau pellgyrhaeddol i'n cymunedau.

Yn unol â'n huchelgais i flaenoriaethu yn y maes tai er mwyn gwneud gwahaniaeth i drigolion Gwynedd, fe sefydlwyd yr Adran Tai ac Eiddo. Byddwn yn ymestyn gwaith Strategaeth Tai Gwynedd drwy gyhoeddi Cynllun Gweithredu er mwyn darparu tai o safon mewn ymateb i'r angen. Er mwyn cynorthwyo gyda'r gwaith hwn bydd y gronfa sy'n deillio o'r premiwm ail gartrefi yn rhoi sail cyllidol ychwanegol ac yn caniatáu i ni wireddu cynlluniau beiddgar ac arloesol. Yng nghyswllt hyn, rydym yn parhau i ddwyn pwysau ar Lywodraeth Cymru i addasu deddfwriaeth i rwystro perchenogion rhag osgoi talu unrhyw dreth o gwbl. Mae'r cynnydd yn y nifer o ail-gartrefi yn ein cymunedau yn destun pryder sylweddol ac rydym yn ymchwilio i edrych a oes dulliau o fewn ein gallu i'w reoli.

Gofalu am ein pobl bregus, yn blant ac oedolion, yw un o gyfrifoldebau pwysicaf Y Cyngor. Mae'r pwysau ar y gwasanaethau hynny o ganlyniad i newidiadau cymdeithasol y tu hwnt i'n rheolaeth ni ac er i ni dderbyn gwell setliad ariannol y tro hwn gan Lywodraeth Cymru nid yw'n ddigon i lenwi'r bwlch cyllido sydd ei angen. Gobeithio y bydd Llywodraeth Cymru yn rhoi blaenoriaeth i'r gwaith creiddiol yma, ac i'r dyfodol yn cyllido cynghorau yn ddigonol fel y medrant ddarparu'r gwasanaethau y mae ein pobl ei wir angen. Mae ein hymrwymiad i wasanaethu pobl Gwynedd ac i ddarparu gwasanaethau yn effeithiol, yn gadarn a di-ildio.

Rydw i a'r Dirprwy Arweinydd ar daith i ymweld a holl wardiau'r sir i ddod i adnabod ein cymunedau ac i glywed gan ein Cynghorwyr am yr hyn sydd yn bwysig iddyn nhw a'u hetholwyr. Rydym wedi cyrraedd yr hanner ffordd hyd yma ond mae wedi bod yn brofiad gwerth chweil i weld y rhannau hynny o'r sir nad sydd mor gyfarwydd i ni. Mae hefyd wedi bod yn gyfle i ni glywed am waith ein Cynghorwyr o bob plaid yn ei wardiau. Mawr yw fy ngwerthfawrogiad o'r wybodaeth drylwyr sydd ganddyn nhw o'u cymunedau, a'u gwaith diflino yn cefnogi yr holl amrywiol weithgareddau yn lleol. Dyma'r gwaith sydd yn digwydd o ddydd i ddydd nad sydd yn cael y sylw dyladwy, ac rwy'n diolch i'n Cynghorwyr oll am eu gwaith dros eu hetholwyr.

Cyn tewi, ein gweithlu oll sydd wrthi'n ddygn bob dydd yn sicrhau fod ein pobl yn derbyn y gwasanaeth y maen nhw angen, a hynny yn aml dan bwysau ac amgylchiadau anodd. Mawr ddiolch iddyn nhw am eu hymroddiad – mae clywed am waith ein gwasanaethau yn aml yn ysbrydoli.

Y Cynghorydd Dyfrig Siencyn,

Arweinydd Cyngor Gwynedd

CYFLWYNIAD I'R CYNLLUN

Cafodd Cynllun Cyngor Gwynedd 2018-23 ei fabwysiadu gan y Cyngor ym mis Mawrth 2018 (a'i adolygu ym mis Mawrth 2019). Fe'i lluniwyd ar sail tystiolaeth o fewn yr asesiad llesiant a wnaed gan y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus ar gyfer Gwynedd a Môn ynghyd ag adborth o ymgynghori efo cymunedau, aelodau etholedig, staff a phartneriaid.

Uchelgais y Cyngor yw gweld pob cymuned yng Ngwynedd yn ffynnu, a bod trigolion Gwynedd yn:

- Mwynhau bywyd hapus, iach a diogel
- Derbyn addysg o'r radd flaenaf fydd yn caniatáu iddynt wneud yr hyn y dymunant ei wneud
- Ennill cyflog digonol i fedru cynnal eu hunain a'u teuluoedd
- Cael byw mewn cartrefi o ansawdd o fewn eu cymunedau
- Cael byw mewn cymdeithas naturiol Gymraeg
- Cael byw gydag urddas ac yn annibynnol gyhyd ag sy'n bosibl
- Cael manteisio ar harddwch amgylcheddol naturiol y Sir.

Yn unol â gofynion **Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015** (y Ddeddf) mae'r Cyngor wedi mabwysiadu'r rhain yn amcanion llesiant.

Mae'r Cynllun hwn yn nodi beth yr ydym eisoes yn ei wneud er mwyn cyfrannu tuag at ein hamcanion llesiant a gwireddu ein uchelgais trwy waith dydd i ddydd yr Adrannau.

Yn ogystal, rydym wedi adnabod nifer o feysydd ble yr ydym o'r farn fod angen newid ac ymdrech benodol i weithredu er mwyn gwella'r ffordd yr ydym yn cyflawni'r amcanion yma. Mae'r rhain wedi eu nodi fel Blaenoriaethau Gwella, ac maent yn cynnwys nifer o brosiectau y byddwn yn gweithredu arnynt.

Wrth weithredu byddwn hefyd yn rhoi ystyriaeth briodol i'r egwyddor datblygu cynaliadwy trwy ystyried y tymor hir, atal rhag digwydd, gweithio'n integredig, gweithio'n gydweithredol a chynnwys pobl o bob oed.

Byddwn yn gwneud hyn drwy fabwysiadu ffordd o weithio, "Ffordd Gwynedd", sydd â'i ffocws ar roi pobl Gwynedd yn ganolog i bopeth yr ydym yn ei wneud.

Er bod camau eisoes wedi eu cymryd i ddangos sut yr ydym yn cyfrannu tuag at egwyddorion y Ddeddf rydym yn cydnabod fod gwaith pellach angen ei wneud er mwyn tystiolaethu hyn a'r effaith a geir ar drigolion Gwynedd. O ganlyniad, byddwn yn edrych i gryfhau ein trefniadau herio ac adrodd ar berfformiad er mwyn amlygu ein cyfraniad i egwyddorion y Ddeddf.

Bu i ni adolygu cynnwys y Cynllun dros y misoedd diwethaf er mwyn gwneud yn siŵr ein bod yn parhau i wneud y pethau sy'n bwysig i bobl Gwynedd gan edrych ar y materion cymdeithasol, economaidd, amgylcheddol a pholisi sy'n dylanwadu ar y Cyngor ac sy'n debygol o ddylanwadu ar bobl Gwynedd i'r dyfodol.

Rydym fel Cyngor yn adolygu ein gwaith yn gyson er mwyn sicrhau ein bod ar y trywydd cywir. Mae Blaenoriaethau Gwella'r Cynllun hwn, ynghyd â gweddill gwaith dydd i ddydd y Cyngor wedi bod yn derbyn sylw yn Adroddiadau Herio Perfformiad Aelodau'r Cabinet sy'n cael eu trafod mewn

cyfarfodydd rheolaidd o'r Cabinet. Os oes angen gwneud mwy, neu lai, neu newid unrhyw brosiect, yna byddwn yn gwneud hynny.

Bydd y fersiwn hon o'r Cynllun, 'Cynllun Cyngor Gwynedd 2018-2023: Adolygiad 2020/21', yn disodli'r fersiwn gyfredol a cheir rhestr isod o'r prif addasiadau a wnaed yn dilyn yr adolygiad:

Mewn ymateb i benderfyniad y Cyngor Llawn yn ei gyfarfod ar 7 Mawrth 2019 y dylid gwneud popeth o fewn ein gallu i sicrhau bod y sir yn parhau i fod yn gartref bywiog, hyfyw a chynaliadwy i'n plant ac i blant ein plant am genedlaethau i ddod mae blaenoriaeth wella newydd wedi ei ychwanegu:

- **Ymateb i'r Argyfwng Newid Hinsawdd**

Cwblhawyd y prosiectau canlynol neu maent wedi trosglwyddo i fod yn rhan o waith dydd i ddydd yn ystod 2019/20 :

- **Cryfhau'r Arweinyddiaeth**
- **Dalgylch y Berwyn, Y Bala**
- **Strategaeth Cefnogi Teuluoedd**
- **Cynyddu Budd Digwyddiadau Mawrion**
- **Datblygu'r Arweinyddiaeth**

Mae'r prosiectau canlynol wedi eu hychwanegu o'r newydd:

- **Cynllun Gweithredu Newid Hinsawdd**
- **Cydweithio Meirionnydd**
- **Sicrhau Tegwch i Bawb**

Yn ogystal, mae'r prosiectau canlynol wedi newid:

- **Strategaeth Iaith Uwchradd** wedi newid ei deitl i **Hybu Defnydd o'r Gymraeg ymysg Plant a Phobl Ifanc**

Mae'r Cynllun hefyd yn cynnwys gwybodaeth ynghylch yr hyn yr ydym wedi ei wneud mewn ymateb i'r materion a amlygwyd gan Gyngorwyr fel Blaenoriaethau Lleol yn ôl yn hydref 2017. Bydd unrhyw newidiadau neu addasiadau i'r blaenoriaethau, ynghyd ag unrhyw gamau gweithredu y bwriedir eu cynnal i'r dyfodol, yn cael eu cyfarch o fewn y Cynlluniau Adran perthnasol.

Fel y nodwyd eisoes, mae sefyllfa ariannol fregus Cymru a Phrydain yn gosod cryn her i ni fel Cyngor wrth i ni gynllunio ein gwasanaethau i'r dyfodol. Mae cynnydd annigonol mewn grant gan y Llywodraeth yn golygu bod parhau i ddarparu nifer o wasanaethau yn anodd tu hwnt. Rhaid, felly, bod yn greadigol ac ystyried pob ffordd posib o ddarparu'r gwasanaethau y mae pobl Gwynedd yn eu haeddu. Rydym yn datgan yn glir fodd bynnag y bydd unrhyw newid yn seiliedig ar un llinyn mesur yn unig – yr angen i weld pob cymuned yng Ngwynedd yn ffynnu ac i wella lles ein trigolion i'r dyfodol.

Ers i'r Cynllun gwreiddiol gael ei fabwysiadu mae Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Gwynedd a Môn wedi mabwysiadu eu [Cynllun Llesiant](#) yn ystod gwanwyn 2018. Mae'r amcanion Llesiant a'r blaenoriaethau a amlygir o fewn y Cynllun Llesiant yn gyson â'r rhai sydd o fewn Cynllun Cyngor Gwynedd 2018-2023. Mae Cynllun y Cyngor yn canolbwyntio ar y gwasanaethau dydd i ddydd a'r materion y mae'r Cyngor wedi eu blaenoriaethu tra bydd y Cynllun Llesiant yn canolbwyntio ar y meysydd lle y teimlir y gall sefydliadau cyhoeddus wneud mwy o wahaniaeth i lesiant pobl yr ardal trwy weithio ar y cyd.

Amcanion Llesiant

Ein uchelgais yw gweld pob cymuned yng Ngwynedd yn ffynnu, a'n bod fel pobl yn...

Mwynhau bywyd hapus, iach a diogel

Derbyn addysg o'r radd flaenaf fydd yn caniatáu i ni wneud yr hyn y dymunwn ei wneud

Ennill cyflog digonol i ni fedru cynnal ein hunain a'n teuluoedd

Cael byw mewn cartrefi o ansawdd o fewn ein cymunedau

Cael byw mewn cymdeithas naturiol Gymraeg

Cael byw gydag urddas ac yn annibynnol gyhyd ag sy'n bosib

Cael manteisio ar harddwch naturiol y sir

Byddwn yn gwneud hyn drwy arloesi a bod ar flaen y gad ym mhopeth yr ydym yn ei wneud, gan ganolbwyntio ar...

Greua economi hyfyw a ffyniannus

Roi cyfle i bob disgybl gael y cyfle i gyflawni ei botensial

Leihau anghydraddoldeb o fewn y sir

Sicrhau mynediad at gartref addas

Helpu pobl i fyw eu bywydau trwy gyfrwng y Gymraeg

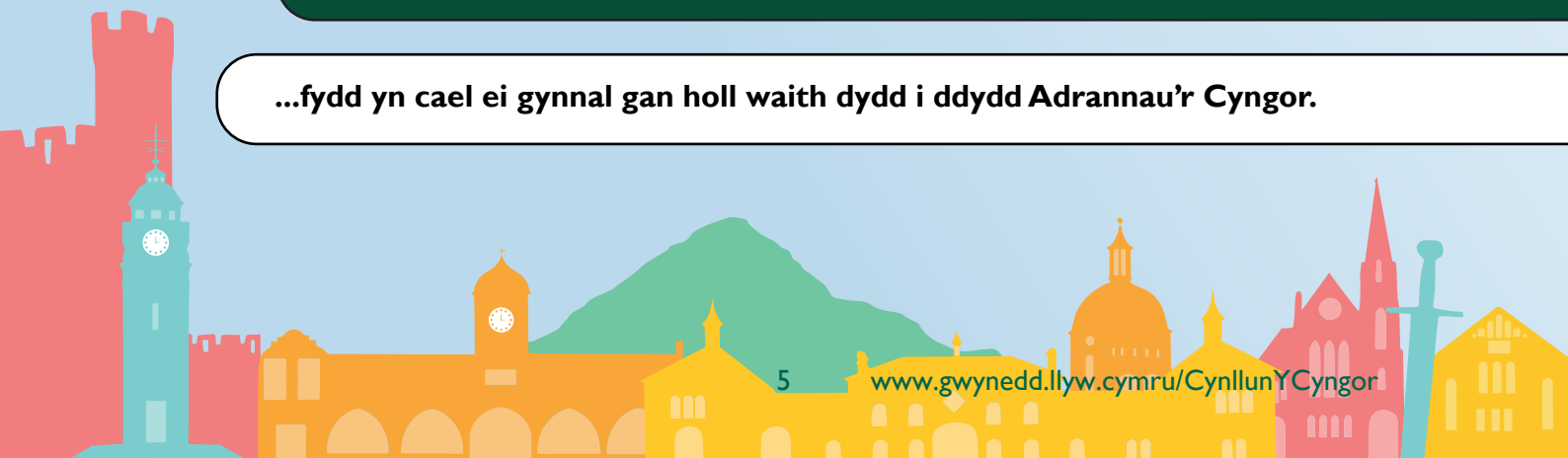
Helpu pobl sydd angen cefnogaeth i fyw eu bywydau fel y dymunant

Roi pobl Gwynedd yn ganolog i bopeth yr ydym yn ei wneud

Ymateb i'r argyfwng newid hinsawdd

...fydd yn cael ei gynnal gan holl waith dydd i ddydd Adrannau'r Cyngor.

Blaenoriaethau Gwella

Ein Blaenoriaethau Gwella yw'r meysydd y credwn mae angen i ni ganolbwyntio arnynt oherwydd bod angen cynyddu neu wella'r sefyllfa bresennol. Isod, mae crynodebau o'r prosiectau fydd yn cyfrannu at y gwella hwnnw, ond mae mwy o fanylion i'w gweld yng nghynlluniau'r adran berthnasol.

Y pethau yr ydym eisiau eu gwneud yn well :

Sylfaen caniatáu i bobl Gwynedd ffynnu yw sicrhau fod yna swyddi addas ar gael yn y sir sy'n talu cyflogau sy'n eu galluogi i gynnal eu hunain a'u teuluoedd.

Blaenoriaeth Gwella I

Creu economi hyfyw a ffyniannus.

Sut fyddwn ni'n cyflawni hyn?

I. Gweledigaeth Twf Gogledd Cymru

Adran Economi a Chymuned

Mae diffyg twf yn wendid yn economi Gogledd Cymru gyfan, a'r gogledd orllewin yn arbennig. Er mwyn ceisio gwyrddo'r sefyllfa daeth chwe sir y gogledd, a rhanddeiliaid eraill megis sefydliadau addysg y rhanbarth a'r sector breifat, ynghyd i sefydlu Bwrdd Uchelgais Economaidd Gogledd Cymru.

Prif gynllun y Bwrdd yw '**Cais Twf Gogledd Cymru**' ac yn Nhachwedd 2019 arwyddwyd cytundeb cychwynnol rhwng y Bwrdd Uchelgais, Llywodraeth Cymru a Llywodraeth y DU sy'n paratoi'r ffordd ar gyfer gwireddu'r Cais Twf. Bydd y cais yn arwain at £945m o fuddsoddiad yn rhanbarth y Gogledd dros y pymtheg mlynedd nesaf gan greu hyd at 4,000 o swyddi ledled y Gogledd.

Fel aelod o'r Bwrdd Uchelgais, ein nod fel Cyngor yw sicrhau y bydd pobl a busnesau Gwynedd yn elwa i'r eithaf o'r buddsoddiad ariannol hwn, yn enwedig mewn cyfnod pan fydd angen ymateb i sgil-ffeithiau Brexit.

I'r dyfodol, byddwn yn parhau i gyfrannu at raglen waith y Bwrdd Uchelgais, gan gynnwys gwella argaeledd bandeang cyflym, datblygu safle Atomfa Trawsfynydd a datblygu Canolfan Arloesedd Gwledig yng Nglynllifon. Byddwn hefyd yn cyfrannu at ddatblygiad Fframwaith Economaidd Gogledd Cymru sy'n cael ei pharatoi gan Lywodraeth Cymru i adnabod prif raglenni buddsoddi rhanbarthol i'r dyfodol.

Amcanion Llesiant y mae'r gwaith hwn yn cyfrannu tuag atynt –

Mwynhau bywyd hapus, iach a diogel

Derbyn addysg o'r radd flaenaf fydd yn caniatáu i ni wneud yr hyn y dymunwn ei wneud

Ennill cyflog digonol i fedru cynnal ein hunain a'n teuluoedd

Cael byw mewn cartrefi o ansawdd o fewn ein cymunedau

Cael byw mewn cymdeithas naturiol Gymraeg.

2. Cadw'r Budd yn Lleol

**Adran Cefnogaeth
Gorfforaethol**

Mae'r Cyngor yn gyfrifol am gaffael, neu brynu, nifer o nwyddau a gwasanaethau ac yn awyddus i geisio sicrhau fod busnesau lleol yn gallu cystadlu ac ennill y cytundebau hyn er mwyn sicrhau fod cymaint o wariant y Cyngor ag sy'n bosibl yn **aros yn lleol**.

Rydym eisoes wedi cyflwyno trefniadau newydd i geisio prynu nwyddau a gwasanaethau mewn ffyrdd mwy arloesol ac effeithlon, a chymerwyd camau er mwyn hwyluso gallu busnesau i gystadlu am gytundebau. Yn 2018/19, fe lwyddwyd i gynyddu'r canran o wariant lleol i 63% o'i gymharu â 62% y flwyddyn flaenorol.

I'r dyfodol byddwn yn ymgysylltu gyda busnesau lleol er mwyn asesu beth fyddai'n gwneud cyfleon caffael yn fwy deniadol iddynt a pha gefnogaeth pellach sydd eu hangen arnynt. Byddwn hefyd yn adolygu ein trefniadau caffael er mwyn sicrhau bod y cydbwysedd rhwng cadw'r budd yn lleol a chael gwerth am arian yn un priodol.

Amcanion Llesiant y mae'r gwaith hwn yn cyfrannu tuag atynt –

Ennill cyflog digonol i fedru cynnal ein hunain a'n teuluoedd

Cael byw mewn cymdeithas naturiol Gymraeg.

3. Creu Swyddi Gwerth Uchel (Cyflog £28,500 neu fwy)

**Adran Economi a
Chymuned**

Mae cyflogau yng Ngwynedd ymysg yr isaf unman ym Mhrydain. Roedd tâl wythnosol yn y Sir yr isaf yng Nghymru yn 2019 (£459 ar gyfartaledd) â tâl isel ar ei waethaf yn ein cymunedau gwledig (£423). Mae cyflogau isel, yn anorfod, am arwain at lefelau uwch o dlodi a dad-boblogi gwledig, sydd yn eu tro yn cael effaith ar ein cymunedau, dyfodol ein pobl ifanc ac ar y Gymraeg fel iaith gymunedol iach.

Mae'r prosiect **Creu Swyddi Gwerth Uchel** eisoes wedi cymryd camau i wella'r sefyllfa, megis sicrhau arian Ewropeaidd i wireddu cynllun i ddatblygu gofod i fusnesau leoli yng Nghanolfan Awyrofod Eryri yn Llanbedr, a chynllun i gynyddu'r nifer o ddisgyblion ysgol sy'n astudio'r pynciau a ddymunir gan fusnesau o fewn sectorau sy'n talu'n dda.

I'r dyfodol byddwn yn parhau gyda'r cynlluniau sydd wedi eu disgrifio uchod, ac hefyd yn arwain ar gynlluniau eraill megis datblygu cynllun gan Fwrdd Uchelgais Economiadd Gogledd Cymru i baratoi

Safle Atomfa Trawsfynydd er mwyn denu buddsoddiad i greu ynni carbon isel. Cynlluniau o'r fath fydd yn sicrhau parhad swyddi gwerth uchel yn lleol.

Amcanion Llesiant y mae'r gwaith hwn yn cyfrannu tuag atynt –

Ennill cyflog digonol i fedru cynnal ein hunain a'n teuluoedd
Cael byw mewn cymdeithas naturiol Gymraeg.

4. Arloesi Gwynedd Wledig

**Adran Economi a
Chymuned**

Mae natur ein heconomi wledig yn golygu mai un person yn unig sy'n gweithio yn 79% o fusnesau Gwynedd, ac mae gormod o waith o fewn sectorau nad ydynt yn talu'n dda. Mae hyn yn arwain at fygythiadau o ran **cynaliadwyedd ein cymunedau gwledig**.

Mae sicrhau cysylltedd ddigidol i'n cymunedau gwledig, a bod gan y gweithlu a busnesau gwledig y sgiliau i fanteisio arnynt, yn fater sydd wedi bod yn derbyn sylw eisoes. Rydym wedi cynnal peilot i roi WiFi cyhoeddus mewn 8 tref wledig, ac i gynyddu mynediad at offer cyfrifiadurol. Rydym hefyd yn rhan o raglen ARFOR, sef buddsoddiad gan Lywodraeth Cymru i greu mwy a gwell swyddi mewn ardaloedd yng ngorllewin Cymru ble mae canran uchel o'r boblogaeth yn siarad Cymraeg.

I'r dyfodol byddwn yn parhau i weithredu fel rhan o raglen ARFOR, i ymestyn y ddarpariaeth ddigidol mewn cymunedau ac yn gweithio gyda Grŵp Llandrillo Menai a'r sector breifat er mwyn sefydlu hwb arloesi gwledig yng Nglynllifon gan roi sylw arbennig i'r sector bwyd a diod.

Amcanion Llesiant y mae'r gwaith hwn yn cyfrannu tuag atynt –

Ennill cyflog digonol i fedru cynnal ein hunain a'n teuluoedd
Derbyn addysg o'r radd flaenaf fydd yn caniatáu i ni wneud yr hyn y dymunwn ei wneud
Cael byw mewn cymdeithas naturiol Gymraeg.

5. Hybu Canol Tref

**Adran Economi a
Chymuned**

Mae **canol trefi** bywiog yn gallu cyfrannu'n sylweddol i lewyrch economaidd a chymdeithasol ardaloedd lleol.

Mae "stryd fawr" nifer o drefi Gwynedd angen cefnogaeth i sicrhau eu bod yn ffynnu er mwyn cynnal a chreu gwaith a darparu'r ystod o nwyddau a gwasanaethau sydd eu hangen ar drigolion ac ymwelwyr.

Rydym eisoes wedi bod yn cydweithio â busnesau ym Mangor a Chaernarfon i hyrwyddo'r Ardaloedd Gwella Busnes (BIDS) ac i ddenu adnoddau Rhaglen Adfywio Rhanbarthol Llywodaeth Cymru. Buom yn llwyddiannus yn sefydlu rhaglen fenthyg i uwchraddio adeiladau segur yn ardaloedd Caernarfon,

Bangor, Bethesda a Phenygroes, ac yn cydweithio â phartneriaid yn Harlech er mwyn sefydlu rhaglen i adfywio canol y dref yno hefyd.

I'r dyfodol byddwn yn parhau â'r gwaith uchod, ac yn paratoi cynlluniau ar gyfer 13 o ddalgylchoedd yng Ngwynedd a hynny ar sail yr hyn sydd yn bwysig i drigolion o fewn y cymunedau hyn.

Amcanion Llesiant y mae'r gwaith hwn yn cyfrannu tuag atynt –

Ennill cyflog digonol i fedru cynnal ein hunain a'n teuluoedd.
Cael byw mewn cymdeithas naturiol Gymraeg.

6. Rhoi Treftadaeth Llechi Gwynedd ar waith

Adran Economi a Chymuned

Yn ystod 2019-20 cyflwynwyd enwebiad llawn o Wynedd i Lywodraeth y Deyrnas Gyfunol ac i Unesco ar gyfer dynodiad **Safle Treftadaeth y Byd**. Mae'r enwebiad yn rhoi cyfle i ni gydnabod cyfraniad y diwydiant llechi traddodiadol ar blatfform rhyngwladol, ac i ddathlu a gwarchod y diwylliant Cymraeg sydd ynghlwm â'r ardaloedd hynny.

Rydym eisoes wedi defnyddio enwebiad Safle Treftadaeth y Byd fel arf i adfywio ein cymunedau llechi ac i gynyddu gwerth y diwydiant ymwelwyr. Mae £1m o adnoddau ychwanegol wedi eu denu i'r Sir trwy'r Gronfa Dreftadaeth, Llywodraeth Cymru, Yr Undeb Ewropeaidd a Pharc Cenedlaethol Eryri trwy brosiect LleCHI.

I'r dyfodol byddwn yn cydweithio gyda'r cymunedau llechi, trwy brosiect LleCHI, i greu rhaglen o weithgareddau adfywio yn yr ardaloedd hyn fydd yn gwella gwedd a golwg cymunedau, gwella ansawdd y profiad i ymwelwyr, ac yn arwain at gynydd ym mherchnogaeth trigolion o'u treftadaeth, iaith a diwylliant.

Amcanion Llesiant y mae'r gwaith hwn yn cyfrannu tuag atynt –

Ennill cyflog digonol i fedru cynnal ein hunain a'n teuluoedd
Cael byw mewn cymdeithas naturiol Gymraeg
Cael manteisio ar harddwch amgylcheddol naturiol y sir.

7. Elwa o Dwristiaeth

Adran Economi a Chymuned

Twristiaeth yw un o brif sectorau economaidd Gwynedd ac mae'n gyflogwr pwysig. Ond mae'r cynnydd mewn nifer ymwelwyr yn ychwanegu'n sylweddol at y pwysau sydd ar isadeiledd cyrchfannau'r sir; cost sy'n cael ei ysgwyddo'n bennaf gan drigolion Gwynedd.

Rydym eisoes wedi ymgynghori â chynrychiolwyr o'r sector ac Awdurdod Parc Cenedlaethol Eryri er mwyn edrych ar sut y gallwn ddenu incwm i gefnogi'r diwydiant, a beth yw'n blaenoriaethau ar gyfer y dyfodol.

I'r dyfodol byddwn yn edrych i barhau i gydweithio gyda'r diwydiant twristiaeth a'n partneriaid i greu Cynllun Rheoli Twristiaeth newydd i Wynedd fydd yn ystyried y ffordd orau o gael y budd mwyaf i'r diwydiant ac i drigolion Gwynedd. Drwy wneud hyn, byddwn yn ceisio gwella cyfraniad y sector i gymunedau ac economi Gwynedd, gwella darpariaeth cyrchfannau'r Sir ynghyd â chynyddu safon darpariaeth y diwydiant i ymwelwyr a phobl Gwynedd.

Amcanion Llesiant y mae'r gwaith hwn yn cyfrannu tuag atynt –

Ennill cyflog digonol i fedru cynnal ein hunain a'n teuluoedd

Cael byw mewn cymdeithas naturiol Gymraeg

Cael manteisio ar harddwch amgylchedd naturiol y sir.

8. Busnesau'n Cael Cymorth i Ffynnu

**Adran Economi a
Chymuned**

Mae'n gyfnod ansicr i fusnesau ar hyn o bryd o ganlyniad i Brexit a newidiadau mewn trefniadau masnachu a chystadlu. Mae Cyngor Gwynedd yn benderfynol o helpu mentrau lleol i addasu ac ymateb i'r her ac rydym eisoes wedi chwarae rhan rhagweithiol yn y trafodaethau ynglŷn â dyfodol cymorth busnes yng Ngogledd Cymru a dyfodol arian i gefnogi'r economi wedi Brexit.

Mae busnesau'r sir hefyd yn ymwneud â nifer o Adrannau'r Cyngor neu'n derbyn gwasanaeth ganddynt, gan gynnwys trethi, cynllunio, safonau masnach, rheolaeth adeiladu a chaffael. Rydym eisoes wedi ymgynghori â busnesau'r Sir i weld a yw'r cymorth a'r gefnogaeth y maent yn ei gael gan y Cyngor y gorau y gall fod.

I'r dyfodol, byddwn yn ymateb i farn busnesau am y cymorth a gânt gan y Cyngor ac yn sicrhau fod pob rhan o'r Cyngor yn ystyried sut gallent gynnig cymorth i gefnogi busnesau. Byddwn hefyd yn annog busnesau Gwynedd i wneud y gorau o'r cymorth sydd ar gael gan eraill, ac i leisio anghenion busnesau Gwynedd yn rymus wrth drafod gyda'n partneriaid, yn enwedig yng ngoleuni Brexit.

Amcanion Llesiant y mae'r gwaith hwn yn cyfrannu tuag atynt –

Ennill cyflog digonol i fedru cynnal ein hunain a'n teuluoedd.

9. Cynllun Prentisiaethau

**Adran Cefnogaeth
Gorfforaethol**

Mae Llywodraeth Cymru wedi amlinellu gweledigaeth genedlaethol ar gyfer mynd i'r afael ag anghenion datblygu sgiliau hanfodol yng Nghymru a'r economi ehangach, adnabod y meysydd blaenoriaeth a sut y bydd prentisiaethau yn rhan annatod o wireddu hynny.

Mae'r Cyngor eisoes wedi adnabod meysydd priodol ar gyfer sefydlu prentisiaethau ac wedi clustnodi cyllid er mwyn gwireddu'r cynlluniau hynny am y ddwy flynedd nesaf. Roedd 17 prentis wedi eu penodi i weithio yn y Cyngor erbyn diwedd Rhagfyr 2019.

I'r dyfodol byddwn yn symud ymlaen i benodi mwy o brentisiaid mewn meysydd blaenoriaeth yn ystod 2020/21 gan ystyried ymarferoldeb parhad y Cynllun tu hwnt i'r ymrwymiad presennol.

Amcanion Llesiant y mae'r gwaith hwn yn cyfrannu tuag atynt –

Derbyn addysg o'r radd flaenaf fydd yn caniatáu i ni wneud yr hyn y dymunwn ei wneud
Ennill cyflog digonol i fedru cynnal ein hunain a'n teuluoedd.

Os am fanteisio ar unrhyw gyfleoedd fydd yn codi, mae'n allweddol fod gan Wynedd gyfundrefn addysg gynaliadwy o ansawdd, sy'n rhoi'r sgiliau i'n trigolion fanteisio ar y cyfleoedd hynny.

Blaenoriaeth Gwella 2

Pob disgybl yn cael y cyfle i gyflawni ei botensial.

Sut fyddwn ni'n cyflawni hyn?

1. Darpariaeth Ôl-16, Dalgylch Bangor, Dalgylch Treferthyr (Cricieth), Cydweithio Meirionnydd

Adran Addysg

Oherwydd fod nifer o'n hysgolion yn hen ac yn anaddas i gyfarch anghenion dysgu ac addysgu i'r dyfodol, a bod heriau ynghlwm â darpariaeth addysg uwchradd ac ôl-16 yn y sir, rydym yn cynllunio a gwireddu prosiectau arloesol i sicrhau bod plant a phobl ifanc Gwynedd yn cael eu haddysgu yn yr amgylchedd ddysgu gorau posib.

Rydym wedi cwblhau'r gwaith o sefydlu Ysgol Godre'r Berwyn, yn Nalgylch y Bala. Agorodd yr ysgol i ddisgyblion 3-19 oed ym mis Medi 2019, ynghyd â gwasanaethau i'r gymuned lleol megis llyfrgell a theatr. Rydym wedi cychwyn ar y gwaith i wella'r ddarpariaeth yn **Nalgylch Bangor a Dalgylch Treferthyr**. Rydym hefyd wedi bod yn **Cydweithio ag ysgolion uwchradd Meirionnydd** i edrych ar y drefn o ddarparu addysg uwchradd i'r ardal, ac yn gwneud gwaith maes â rhanddeiliaid allweddol i ystyried y **Ddarpariaeth Ôl-16** gyfredol ar draws y sir.

Byddwn yn anelu i gwblhau Ysgol y Garnedd ym Mangor erbyn Medi 2020, Ysgol y Faenol ym Mangor erbyn Ionawr 2021 ac Ysgol Treferthyr yng Nghricieth erbyn Medi 2021. Byddwn yn parhau i gydweithio er mwyn canfod datrysiadau creadigol i'r ddarpariaeth uwchradd ym Meirionnydd ac yn llunio adroddiad ar y ddarpariaeth ôl-16 gyfredol a fydd yn sail i ddatblygiadau i'r dyfodol.

Amcanion Llesiant y mae'r gwaith hwn yn cyfrannu tuag atynt –

Mwynhau bywyd hapus, iach a diogel

Derbyn addysg o'r radd flaenaf fydd yn caniatáu i ni wneud yr hyn y dymunwn ei wneud

Cael byw mewn cymdeithas naturiol Gymraeg.

2. Trawsnewid y Ddarpariaeth Anghenion Dysgu Ychwanegol a Chynhwysiad

Adran Addysg

Mae gwaith eisoes wedi'i gyflawni i drawsnewid y gwasanaeth **anghenion dysgu ychwanegol a chynhwysiad**, er mwyn sicrhau bod plant a phobl ifanc sydd ei angen yn derbyn y gefnogaeth fwyaf addas i'w galluogi i gyflawni eu potensial.

Mae'r gwasanaeth bellach yn ddarpariaeth dros Wunedd a Môn, ac mae'n canolbwyntio ar arfogi gweithlu ein hysgolion i gefnogi ein plant a'n pobl ifanc mwyaf bregus i sicrhau eu bod yn gallu cyflawni eu potensial.

I'r dyfodol, byddwn yn parhau i ddatblygu'r gwasanaeth mewn rhai meysydd megis y blynyddoedd cynnar, ôl-16 ac ysgolion arbennig. Byddwn hefyd yn adeiladu ar waith partneriaethol presennol rhwng ein hysgolion arbennig ac ysgolion prif lif i wella profiadau dysgu plant ag anghenion dwys a chymhleth.

Amcanion Llesiant y mae'r gwaith hwn yn cyfrannu tuag atynt –

Mwynhau bywyd hapus, iach a diogel

Derbyn addysg o'r radd flaenaf fydd yn caniatáu i ni wneud yr hyn y dymunwn ei wneud

Cael byw gydag urddas ac yn annibynnol gyhyd ag sy'n bosib.

Rhaid cydnabod hefyd, ar hyn o bryd, nad yw pob un yn ein cymdeithas yn cael y cyfleoedd i gyflawni eu potensial. Yn sicr, fel ym mhob sir yng Nghymru, mae yna anghydraddoldeb yn bodoli o fewn y sir ar wahanol lefelau, gyda'r anghydraddoldeb a grëir gan dlodi yn sylweddol o ran y niwed sy'n cael ei greu.

Mae'n amlwg fod tlodi hefyd yn gallu cael effaith andwyol sylweddol ar lesiant, ac yn arbennig felly y dyfodol a gynigir i blant. Tra bod gennym wasanaethau sy'n ceisio meirioli effeithiau tlodi, mae'n ddyletswydd arnom i ystyried a oes mwy y gallwn ei wneud.

Mae'n ddyletswydd arnom hefyd i gynnal gwasanaethau o safon ar gyfer edrych ar ôl y plant hynny sy'n canfod eu hunain mewn sefyllfaoedd lle mae angen i'r Cyngor gymryd cyfrifoldeb amdanynt. Yn y pen draw, nid oes unrhyw un ohonynt eisiau bod yn y fath sefyllfa.

Blaenoriaeth Gwella 3

Lleihau anghydraddoldeb o fewn y sir.

Sut fyddwn ni'n cyflawni hyn?

1. Mwy o drigolion Gwynedd i Chwarae Rhan Lawn yn y Byd Gwaith

Adran Economi a Chymuned

Mae nifer sylweddol o drigolion ym methu â chyflawni eu llawn botensial gan eu bod wedi eu **tangyflogi neu wedi eu heithrio o gyflogaeth**. Mae bod y tu allan i'r byd gwaith yn lleihau cyfoeth trigolion a chynyddu'r galw ar adnoddau cyhoeddus ac mae atal hyn yn rhan allweddol o'r agenda gwrth dlodi. Ceir budd uniongyrchol o fod mewn gwaith o ran cynyddu enillion, ond hefyd ceir budd ehangach o ran iechyd, cyfleoedd bywyd plant a balchder mewn cymunedau.

Rydym eisoes wedi bod yn gweithio gyda chyflogwyr, yn arbennig o fewn y diwydiant ymwelwyr, i sicrhau fod mwy o bobl Gwynedd yn elwa o'r cyfleoedd cyflogaeth sydd ar gael, ac yn cefnogi trigolion Gwynedd i fagu'r sgiliau digidol sydd eu hangen i gael mynediad i waith.

I'r dyfodol byddwn yn parhau gyda'r cynlluniau uchod ac yn datblygu cynlluniau pellach megis cydweithio yn agos gyda'n partneriaid ledled Gogledd Cymru a chydag Adran Gwaith a Phensiynau Llywodraeth y DU i wella cydlynad ein gwasanaethau.

Amcanion Llesiant y mae'r gwaith hwn yn cyfrannu tuag atynt –

Mwynhau bywyd hapus, iach a diogel

Ennill cyflog digonol i fedru cynnal ein hunain a'n teuluoedd

Cael byw mewn cymdeithas naturiol Gymraeg.

2. Cefnogi Llesiant Pobl

Adran Plant a Chefnogi Teuluoedd

Mae angen mwy o gefnogaeth ar rai trigolion ar gyfer delio gyda heriau bywyd, ac mae'r Cyngor yn buddsoddi, darparu a chynllunio nifer o wasanaethau ac ymyrraethau er mwyn cefnogi pobl i wynebu a cheisio goresgyn eu problemau. Gall y rhain amrywio o anawsterau magu teulu, i gam-ddefnyddio sylweddau, i effeithiau unigrwydd.

Rydym wedi tynnu gwasanaethau ar draws y Cyngor ynghyd i siapia'r **Rhaglen Cefnogi Pobl** a hyd yma rydym wedi canolbwyntio ein gwaith ar adnabod rhwystrau a gwella ein dealltwriaeth o sut mae ein gwasanaethau yn cael eu darparu ar hyn o bryd.

I'r dyfodol byddwn yn parhau i wneud gwaith mapio er mwyn deall anghenion mewn cymunedau ac ardaloedd penodol, edrych a yw cynlluniau grantiau yn cael eu defnyddio i'r pwrpas fwyaf effeithiol, ac yn parhau i adeiladu ar Raglen Plant yn Gyntaf yn ardal Maesgeirchen.

Amcanion Llesiant y mae'r gwaith hwn yn cyfrannu tuag atynt –

Mwynhau bywyd hapus, iach a diogel

Derbyn addysg o'r radd flaenaf fydd yn caniatáu i ni wneud yr hyn y dymunwn ei wneud

Ennill cyflog digonol i fedru cynnal ein hunain a'n teuluoedd

Cael byw mewn cymdeithas naturiol Gymraeg.

3. Merched mewn Arweinyddiaeth

Adran Cefnogaeth Gorfforaethol

Byddwn yn adolygu'r amodau a'r amgylchedd gwaith er mwyn sicrhau ein bod yn flaengar yn annog **Merched Mewn Arweinyddiaeth** ac yn adnabod a cheisio dileu unrhyw rwystrau all fod yn atal merched rhag cyrraedd swyddi arweiniol a rheolaethol o fewn y Cyngor.

Mae Grŵp Prosiect mewnol wedi cynnal ymgynghoriad â staff yn ystod 2019/20 ac i'r dyfodol byddwn yn gweithredu rhaglen waith sy'n cynnwys cyflwyno rhaglen datblygu potensial ar gyfer merched, cynnal awdit o'n dulliau recriwtio a phenodi ar gyfer swyddi rheolaethol, a chreu fforwm ar gyfer arweinwyr a darpar arweinwyr benywaidd o fewn y Cyngor.

Amcanion Llesiant y mae'r gwaith hwn yn cyfrannu tuag atynt –

Ennill cyflog digonol i fedru cynnal ein hunain a'n teuluoedd

Cael byw gydag urddas ac yn annibynnol gyhyd ag sy'n bosib.

4. Sicrhau Tegwch i Bawb

**Adran Cefnogaeth
Gorfforaethol**

Er mwyn rhoi pobl Gwynedd yn ganolog i bopeth rydym yn wneud rhaid i ni yn gyntaf adnabod unrhyw rwystrau sy'n wynebu rhai pobl wrth chwilio am, neu dderbyn, gwasanaethau gan y Cyngor. Ein bwriad felly yw cynnal ymchwiliad trylwyr o farn pobl Gwynedd sydd â nodweddion gwarchodedig (fel maent yn cael eu nodi yn Neddf Cydraddoldeb 2010) am y gwasanaethau mae'r Cyngor yn eu cynnig.

Bydd yr ymgysylltiad yma yn digwydd yn 2020-21 fel rhan o Gynllun Cydraddoldeb Strategol 2020-24. Byddwn yn creu Cynllun Gweithredu pellach yn seiliedig ar y dystiolaeth y byddwn yn ei dderbyn.

Amcanion Llesiant y mae'r gwaith hwn yn cyfrannu tuag atynt –

Ennill cyflog digonol i fedru cynnal ein hunain a'n teuluoedd
Cael byw gydag urddas ac yn annibynnol gyhyd ag sy'n bosib.

Mae gan y maes tai rôl allweddol i helpu'r Cyngor gyflawni ein huchelgais. Gwyddwn fod cael cartref sydd yn addas ac o safon yn arwain at well iechyd, cymunedau mwy gwydn a phoblogaeth sy'n gallu cyfrannu yn llawn i gymdeithas. Mae'n bwysig ein bod yn datblygu cynigion tai amrywiol, arloesol, a gwyrdd y gall pobl fyw ynddynt trwy gydol eu hoes yn ogystal â chynnig cefnogaeth gynnar i'r rhai sydd ei angen.

Fel Awdurdod Lleol, byddwn yn ymyrryd i annog ystod o opsiynau cefnogaeth a llety er mwyn ymateb i anghenion y boblogaeth heddiw, ac ar gyfer cenedlaethau'r dyfodol. Law yn llaw â hyn, rhaid sicrhau fod y camau a gymerir yn parchu diwylliant cymunedau'r sir.

Blaenoriaeth Gwella 4

Mynediad at gartrefi addas.

Sut fyddwn ni'n cyflawni hyn?

1. Strategaeth Cartrefi i Bobl Gwynedd 2019-24

Adran Tai ac Eiddo

Mae'r galw am dai cymdeithasol a fforddiadwy i gartrefu trigolion Gwynedd ar hyn o bryd yn uwch na'r cyflenwad sydd ar gael. Mewn ymateb i'r her yma rydym eisoes wedi llunio Strategaeth Dai sydd yn anelu i wneud y gorau o'n cyflenwad o dai yng Ngwynedd, i wella eu safon yn ogystal â gwella mynediad i dai drwy gryfhau'r gefnogaeth sydd ar gael i bobl i'w galluogi i fyw yn annibynnol o fewn eu cymunedau.

Rydym wedi datblygu Cynllun Gweithredu yn ystod 2019/20 ar gyfer gweithredu'r Strategaeth hon, ac i'r dyfodol byddwn yn datblygu'r prosiectau penodol sydd yn y cynllun hwnnw. Byddwn hefyd yn ymchwilio i'n gallu ni fel Cyngor i gwrdd â'r her o ddarparu cartrefi addas i'n trigolion yng Ngwynedd.

Nid yw'r ffaith fod 10% o stoc dai y sir yn ail gartrefi yn helpu'r sefyllfa o brinder cartrefi. Ers Ebrill 2018 mae perchnogion ail gartrefi yn talu 50% o bremiwm ar eu Treth Gyngor, ond mae rhai perchnogion yn defnyddio'r ddarpariaeth yn y ddeddfwriaeth trethiant bresennol i symud y tŷ i'r gyfundrefn Dreth Busnes sy'n golygu bod y Cyngor yn colli cyfle i ddefnyddio'r premiwm i geisio gwneud rhywbeth am y lleihad yn y cyflenwad. Rydym yn arwain ar y gwaith o dynnu sylw'r Llywodraeth at y broblem yma ac yn pwysu am newid deddfwriaeth er mwyn sicrhau nad yw hynny yn digwydd yn y dyfodol.

Amcanion Llesiant y mae'r gwaith hwn yn cyfrannu tuag atynt –

Mwynhau bywyd hapus, iach a diogel

Cael byw mewn cartrefi o ansawdd o fewn ein cymunedau

Cael byw gydag urddas ac yn annibynnol gyhyd ag sy'n bosib

Cael byw mewn cymdeithas naturiol Gymraeg.

Un nodwedd unigryw sydd gan Wynedd fel sir hefyd yw ei chymreictod. Mae Cyngor Gwynedd ei hun wedi ymrwymo i weithredu drwy gyfrwng y Gymraeg, ond ni fydd hynny ynddo'i hun yn ddigonol os ydym am gadw natur unigryw'r sir yn fyw.

Blaenoriaeth Gwella 5

Byw bywydau trwy gyfrwng y Gymraeg.

Sut fyddwn ni'n cyflawni hyn?

1. Hybu Defnydd o'r Gymraeg o fewn Gwasanaethau'r Cyngor

Adran Cefnogaeth Gorfforaethol

Mae Cyngor Gwynedd wedi bod ar flaen y gad o ran sicrhau fod gwasanaethau i drigolion ar gael drwy gyfrwng y Gymraeg, gan ein bod yn gweithredu'n fewnol drwy gyfrwng y Gymraeg. Mae'n waith parhaus i **Hybu'r Defnydd o'r Gymraeg o fewn Gwasanaethau'r Cyngor**, ac rydym yn ymwybodol bod angen parhau i gynnal sgiliau iaith ein staff.

Llwyddwyd hyd yma i adolygu anghenion iaith pob swydd ac i asesu gallu ieithyddol 40% o'n swyddogion yn erbyn y gofynion hynny. Cefnogwyd hyn oll gan raglen ddysgu a gloywi iaith.

I'r dyfodol byddwn yn canolbwyntio ar weithio gyda gweddill gwasanaethau'r Cyngor, yn enwedig rhai rheng flaen, i gwblhau'r asesiad ac i ddatblygu sgiliau staff newydd a chyfredol gan achub ar gyfleon newydd i sicrhau ein bod yn cynnig pob agwedd ar ein gwasanaethau yn gwbl ddwyieithog.

Amcanion Llesiant y mae'r gwaith hwn yn cyfrannu tuag atynt –

[Cael byw mewn cymdeithas naturiol Gymraeg.](#)

2. Y Gymraeg a'r Gwasanaethau Cyhoeddus

Adran Cefnogaeth Gorfforaethol

Ar hyn o bryd mae anghysondeb yn narpariaeth gwasanaethau dwyieithog gan gyrrff cyhoeddus yng Ngwynedd sy'n golygu nad yw hi bob amser yn bosibl i drigolion ddefnyddio'r Gymraeg yn naturiol wrth gyfathrebu efo gyrrff cyhoeddus.

Byddwn yn cydweithio â sefydliadau cyhoeddus eraill, drwy Fwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Gwynedd a Môn, i sicrhau ein bod yn arloesi yn narpariaeth **Y Gymraeg a'r Gwasanaethau Cyhoeddus** yn y sir.

I'r dyfodol byddwn yn cyfrannu at raglen waith fydd yn tynnu Adran Oedolion, Iechyd a Llesiant y Cyngor, y Bwrdd Iechyd a Chyngor Môn ynghyd i sefydlu trefniadau gweithio mewn sefyllfa ddwyieithog ar gyfer Timau Adnoddau Cymunedol, sef y timau fydd yn darparu gofal a chefnogaeth i'r bobl sydd ei angen.

Amcanion Llesiant y mae'r gwaith hwn yn cyfrannu tuag atynt –

Cael byw mewn cymdeithas naturiol Gymraeg.

3. Busnesau Gwynedd i Ddefnyddio'r Gymraeg

Adran Cefnogaeth Gorfforaethol

Mae gan y Cyngor gyswllt uniongyrchol efo busnesau Gwynedd er mwyn annog **busnesau Gwynedd i ddefnyddio'r Gymraeg**. Mae swyddogion Hunaniaith yn ogystal â swyddogion o fewn yr Adran Economi a Chymuned yn annog busnesau i gynyddu'r defnydd o'r iaith trwy eu gwaith yn y cymunedau.

I'r dyfodol byddwn yn parhau â'r gwaith hwn, ac hefyd yn gweithio gyda phartneriaid allanol megis Cymraeg Byd Busnes a Chomisiynydd y Gymraeg er mwyn sicrhau bod pawb efo'i gilydd yn cynllunio'r ddarpariaeth y mae busnesau Gwynedd ei angen.

Amcanion Llesiant y mae'r gwaith hwn yn cyfrannu tuag atynt –

Cael byw mewn cymdeithas naturiol Gymraeg.

4. Hybu Defnydd o'r Gymraeg Ymysg Plant a Phobl Ifanc

Adran Addysg

Er mwyn hyrwyddo a chynyddu'r defnydd o'r Gymraeg ymysg pobl ifanc o fewn y cwricwlwm ac yn gymdeithasol, rydym wedi arwain ar y Siarter Iaith Gymraeg er mwyn dylanwadu ar ddefnydd cymdeithasol plant o'r Gymraeg mewn ysgolion cynradd ac mae galw wedi bod i sicrhau dilyniant iddi yn yr ysgolion uwchradd.

Rydym wedi bod yn cydweithio ag ysgolion uwchradd i lunio cynlluniau gweithredu unigol er mwyn cynyddu'r cyfleoedd i blant a phobl ifanc ddefnyddio'r Gymraeg mewn sefyllfaoedd ffurfiol ac anffurfiol, ac wedi rhoi sylw penodol i gyfrwng iaith y ddarpariaeth ar draws y cwricwlwm yng Nghyfnod Allweddol 3, 4 a 5. Byddwn, i'r dyfodol, yn parhau i gydweithio ar y materion hyn ac yn cefnogi'n ysgolion i gwblhau a gweithredu eu cynlluniau.

Byddwn hefyd yn cefnogi ysgolion i weithredu'n unol â gofynion cenedlaethol newydd Fframwaith Siarter Iaith Llywodraeth Cymru sy'n dod i rym yn ystod 2020-21.

Amcanion Llesiant y mae'r gwaith hwn yn cyfrannu tuag atynt –

Derbyn addysg o'r radd flaenaf fydd yn caniatáu i ni wneud yr hyn y dymunwn ei wneud
Cael byw mewn cymdeithas naturiol Gymraeg.

Nodwedd arall o Wynedd yw'r ffaith fod gennym ganran uwch o bobl hŷn yn byw yma nag mewn nifer o ardaloedd eraill yng Nghymru. Tra bod y Cyngor wedi bod yn dda iawn am ddarparu cefnogaeth i'r bobl hynny o bob oed sydd angen gofal, mae'r cynnydd yn niferoedd y bobl hŷn, y cyfyngiadau ariannol a thrafferthion darganfod gweithlu i fedru parhau i ddarparu'r gwasanaethau yma yn golygu bod yn rhaid i ni feddwl am atebion gwahanol.

Y gwir amdani yw bod nifer fawr o bobl hŷn am barhau i fyw eu bywydau fel y dymunant, sydd yn aml yn golygu pethau gwahanol i wahanol unigolion. Mae angen i ni newid ein gwasanaethau i fod wedi eu teilwra yn agosach at wir anghenion y rhai hynny sydd angen ein cymorth.

Ein gweledigaeth yw bod ein gwasanaethau cymunedol yn cael eu trawsnewid fel bod cymorth a chefnogaeth gynnar i bobl yn cael ei ddarparu yn eu cartrefi ac o fewn eu cymunedau eu hunain. Trwy'r dull yma fe welwn well canlyniadau i unigolion, a bydd y galw am dderbyniadau i'r ysbyty a darpariaeth gofal yn lleihau dros amser. Mae cynllun Llywodraeth Cymru 'Cymru Iachach' yn gosod gweledigaeth hirdymor ar gyfer system gyfan iechyd a gofal cymdeithasol yn y dyfodol, gan ganolbwyntio ar iechyd a llesiant ac atal salwch. Er mwyn cyflawni'r weledigaeth hon mae'n rhaid i ni barhau i drawsnewid gwasanaethau gofal.

Blaenoriaeth Gwella 6

Helpu pobl sydd angen cefnogaeth i fyw eu bywydau fel y dymunant.

Sut fyddwn ni'n cyflawni hyn?

1. Ail-ddylunio ein Gwasanaethau Gofal

**Adran Oedolion,
Iechyd a Llesiant**

Mae anghenion gofal yn y sir yn newid, ac rydym wedi bod yn cydweithio â'r Bwrdd Iechyd i sicrhau mynediad syml ac uniongyrchol at wasanaethau sy'n cefnogi yr hyn sy'n bwysig i oedolion Gwynedd. Bydd dull o weithio sy'n rhoi mwy o bwyslais ar iechyd a llesiant a gwaith ataliol yn sicrhau gwell deilliannau i unigolion, yn eu galluogi i fyw'n annibynnol cyn hired a phosib ac yn lleihau'r angen am ofal dwys.

Rydym wedi sefydlu 5 Tîm Ardal Lleol sy'n darparu gwasanaeth di-dor ac yn adeiladu ar gryfderau'r unigolyn a'r gymuned. Maent hefyd yn sicrhau bod ein trefniadau gadael yr ysbyty yn effeithiol ac yn cyd-fynd â'r hyn sy'n bwysig i'r unigolyn. Yn 2020/21, byddwn yn gweithio i adnabod a dileu rhwystrau pellach i weithio'n integredig, megis drwy wella a llyfnhau'r broses cyfeirio at wasanaethau a chryfhau trefniadau rhannu gwybodaeth.

Rydym wedi ymestyn peilot ar gyfer ffordd newydd o ddarparu gofal cartref ar draws y sir, ac hefyd wedi gweithio i ddatblygu a gwella'r ddarpariaeth yn ein cartrefi preswyl gan gynnwys agor Unedau Dementia yn Nhywyn a Bangor.

I'r dyfodol, byddwn yn paratoi i roi'r ffordd newydd o ddarparu gofal cartref ar waith erbyn haf 2020 ac yn gweithio i ddatblygu'r ddarpariaeth dementia, tai gofal ychwanegol, gofal anghenion corfforol dwys a llety addas i unigolion ag anableddau dysgu. Byddwn hefyd yn gweithio ar ddatblygu'r gwasanaethau iechyd meddwl sydd ar gael yn y sir gyda ffocws ar ymyrraeth a chefnogaeth buan.

Amcanion Llesiant y mae'r gwaith hwn yn cyfrannu tuag atynt –

Mwynhau bywyd hapus, iach a diogel

Cael byw mewn cartrefi o ansawdd o fewn ein cymunedau

Cael byw gydag urddas ac yn annibynnol gyhyd ag sy'n bosib.

2. Gwydnwch Cymunedol

Adran Oedolion,
Iechyd a Llesiant

Er mwyn helpu pobl i gadw cysylltiadau, lleihau unigrwydd a chynnal iechyd meddyliol a chorfforol, mae angen mynd ymhellach na darparu gwasanaethau cymorth yn y cartref neu ofal preswyl. Rydym wedi bod yn ysgogi a chefnogi **cymunedau Gwynedd i fod yn fwy gwydn** er mwyn darganfod datrysiadau ataliol sy'n cynyddu opsiynau gofal lleol i bobl.

Rydym wedi mapio gwasanaethau a grwpiau sy'n bodoli mewn cymunedau er mwyn adnabod bylchau, a chysylltu unigolion sydd angen cymorth gyda gwasanaethau, yn ogystal â hybu mentrau cymunedol. Mae adnoddau newydd wedi'u creu megis Cynllun Trafnidiaeth Gymunedol Dyffryn Nantlle a Shed Ddynion Pwllheli.

I'r dyfodol, byddwn yn parhau i adnabod bylchau mewn darpariaeth yn ein cymunedau, gyda'r nod o gytuno ar flaenoriaethau lleol gyda'r cymunedau hynny. Erbyn Mawrth 2021, byddwn yn glir ar flaenoriaethau llesiant ymhob un o ardaloedd y Cyngor ac yn dechrau ystyried sut fyddwn ni'n siapio ein gwasanaethau i'r dyfodol. Byddwn hefyd yn parhau i ddatblygu'r model o hybiau cymunedol ar draws y sir er mwyn darparu ystod eang o gyfleoedd llesiant i oedolion ag anableddau dysgu yn eu cymunedau lleol.

Amcanion Llesiant y mae'r gwaith hwn yn cyfrannu tuag atynt –

Mwynhau bywyd hapus, iach a diogel

Cael byw gydag urddas ac yn annibynnol gyhyd ag sy'n bosib.

3. Y Gweithlu a Recriwtio o fewn y Maes Gofal

Adran Oedolion,
Iechyd a Llesiant

Mae recriwtio i'r maes gofal yn heriol am amryw o resymau. Mae gennym weithlu effeithiol ac ymroddedig, ond mae'n rhaid i ni sicrhau fod gennym ddigon o weithwyr â'r sgiliau angenrheidiol er mwyn ymdopi gyda'r angen cynyddol sy'n debygol o godi yn y dyfodol.

Rydym wedi bod yn ymdrechu i geisio deall yn well yr her sy'n bodoli ar draws y maes ac mewn ymateb i hynny datblygwyd rhaglen waith sy'n ceisio cyfarch rhai o'r pryderon. Bydd y gwaith o

sefydlu trefn darparu gofal cartref newydd yn effeithio'n bositif ar elfennau megis cyflogau staff rheng flaen y sector breifat, hyd cytundebau gwaith a hybu llwybrau gyrfa'n y maes.

Y themâu fydd yn derbyn sylw dros y flwyddyn sydd i ddod fydd Amodau a Thelerau Gwaith, Cynllunio a Datblygu'r Gweithlu, Delwedd a Phroffil Swyddi'r Maes, a Chyfathrebu a Marchnata.

Amcanion Llesiant y mae'r gwaith hwn yn cyfrannu tuag atynt –

Mwynhau bywyd hapus, iach a diogel

Derbyn addysg o'r radd flaenaf fydd yn caniatáu i ni wneud yr hyn y dymunwn ei wneud

Cael byw mewn cartrefi o ansawdd o fewn eu cymunedau

Cael byw gydag urddas ac yn annibynnol gyhyd ag sy'n bosib.

Fel y nodwyd yn flaenorol, mae'r Cyngor eisoes yn cyflawni amrediad eang o weithgareddau, sy'n ceisio sicrhau ein bod yn cyflawni'r weledigaeth sydd gennym. Ond nid da lle gellir gwell, rydym yn cydnabod fod yna enghreifftiau lle nad ydym yn edrych ar bethau drwy lygaid ein trigolion bob tro, ac mae angen sicrhau fod hynny'n digwydd ymhob man o fewn y Cyngor.

Nid yw hynny yn golygu gwneud pob dim i bawb wrth gwrs, gan nad yw adnoddau yn caniatáu i ni wneud hynny. Mae'n golygu ein bod yn blaenoriaethu'r pethau hynny sydd bwysicaf i'n cymunedau, ac yn sicrhau bod yr adnoddau prin sydd gennym yn cyfrannu at wneud yr hyn sydd bwysicaf i bobl Gwynedd (gan dderbyn y bydd y blaenoriaethu, yn anochel, yn golygu peidio â chyflawni dyheadau pawb).

Mae'r pwyso a mesur yma hefyd yn gorfod digwydd ar adeg pan fo'r arian sydd ar gael i wasanaethau yn lleihau'n sylweddol. Yn hynny o beth, bydd angen sicrhau fod yr arian yn cael ei ddefnyddio i gyflawni'r pethau pwysicaf.

Blaenoriaeth Gwella 7

Rhoi pobl Gwynedd yn ganolog i bopeth yr ydym yn ei wneud.

Sut fyddwn ni'n cyflawni hyn?

1. Arfogi Unedau i roi "Ffordd Gwynedd" ar Waith

Adran Cefnogaeth Gorfforaethol

Ein cyfrifoldeb ni fel Cyngor yw sicrhau, wrth i ni ddarparu ein gwasanaethau, mai **anghenion pobl Gwynedd** sy'n llywio sut y byddwn yn cynnig y gwasanaethau hynny. Trwy wneud hyn fe ddylem osgoi unrhyw drefniadau gwaith diangen. Pwrpas y prosiect hwn felly fydd arwain timau gwasanaeth i adlewyrchu ar eu trefniadau gwaith presennol, herio a ydynt yn rhoi pobl Gwynedd yn ganolog, ac ystyried a oes lle i wella.

Mae'r Strategaeth Ffordd Gwynedd wreiddiol a gyhoeddwyd yn Hydref 2015 wedi dod i ddiwedd ei hoes. Cymeradwywyd Cynllun Ffordd Gwynedd ar ei newydd wedd yn ystod 2019/20.

I'r dyfodol byddwn felly'n gweithredu rhaglen waith Cynllun Ffordd Gwynedd, sy'n cynnwys cynllunio'r gweithlu, cyswllt â'r cwsmer, ac amodau gwaith a herio perfformiad fel rhai o'i prif flaenoriaethau.

Amcanion Llesiant y mae'r gwaith hwn yn cyfrannu tuag atynt –

Mae'r prosiect hwn yn newid y ffordd y mae staff y Cyngor yn cynllunio ac yn darparu gwasanaethau i bobl Gwynedd, ac felly mae'n hanfodol er mwyn gwireddu'r holl amcanion llesiant.

Yn ei gyfarfod ar 7 Mawrth 2019 bu i'r Cyngor ystyried cynnig yn ymwneud â newid hinsawdd ac fe benderfynwyd y dylid gwneud popeth o fewn ein gallu i sicrhau bod y sir yn parhau i fod yn gartref bywiog, hyfyw a chynaliadwy i'n plant ac i blant ein plant am genedlaethau i ddod. Byddem yn gwneud hyn drwy:

- Ddatgan Argyfwng Hinsawdd;
- Ymrwymo i gymryd camau pendant i leihau allyriadau carbon ac ymdrechu am ddyfodol di-garbon;
- Chwilio am ffyrdd arloesol o gyflawni targedau di-garbon
- Adrodd yn ôl ymhen 6 mis ar y camau cadarnhaol y mae'r Cyngor wedi eu cymryd i leihau allyriadau carbon;
- Galw ar Lywodraethau Cymru a San Steffan i ddarparu'r pwerau a'r adnoddau angenrheidiol i gyflawni'r targed o Wuneddd ddi-garbon erbyn 2030.

Blaenoriaeth Gwella 8

Ymateb i'r argyfwng newid hinsawdd.

1. Cynllun Gweithredu Newid Hinsawdd

Ers Mawrth 2019 mae'r Cyngor wedi bod yn mesur yr holl gamau yr ydym eisoes yn eu cymryd i leihau ein ôl-troed carbon ac i baratoi ein cymunedau ar gyfer ymateb i newidiadau hinsawdd i'r dyfodol. Buom hefyd yn ymchwilio i ddulliau newydd arloesol y gallwn eu mabwysiadu i'r dyfodol, nid yn unig fel Cyngor ond ar draws cymunedau Gwynedd, ac yn dechrau ar y broses o ymgynghori ar y syniadau hynny ac unrhyw syniadau eraill y gallem fod wedi eu methu.

Yn 2020/21 byddwn yn cyhoeddi a gweithredu ar Gynllun Ymateb i Newid Hinsawdd fydd yn adeiladu ar y camau yr ydym eisoes yn eu cymryd i leihau ôl-troed carbon er mwyn sicrhau ein bod yn uchafu cyfraniad y Cyngor a'r sir wrth ymateb i'r argyfwng. Bydd gwireddu'r **Cynllun Gweithredu Newid Hinsawdd** yn gyfrifoldeb ar bob un o adrannau'r Cyngor a bydd angen i ni sicrhau bod ein trefniadau mewnol ein hunain yn gadarn yn eu lle cyn i ni symud ymlaen at weld sut y gallwn gydweithio â phartneriaid eraill.

Amcanion Llesiant y mae'r gwaith hwn yn cyfrannu tuag atynt –

Cael manteisio ar harddwch amgylcheddol naturiol y sir.

Bydd y Gyllideb a fabwysiadwyd gan y Cyngor yn ei gyfarfod ar 5 Mawrth 2020 yn gosod y sylfaen ar gyfer medru ceisio cyflawni'r holl Flaenoriaethau Gwella uchod, wrth geisio dygymod hefyd gyda'r cynnydd parhaus yn y galw am ein gwasanaethau.

Mae'r setliad grant yr ydym yn ei dderbyn gan Lywodraeth Cymru ar gyfer 2020/21 yn decach nac a fu mewn blynyddoedd diweddar, ac yn cyfarch y lefel chwyddiant oddeutu £8m, ond nid yw'n cyfrannu at y

cynnydd sylweddol mewn galw am wasanaethau sydd oddeutu £5m ychwanegol, yn bennaf ym maes gofal cymdeithasol.

Ar ôl gorfod darganfod £65m o arbedion dros y 12 mlynedd ddiwethaf (2008 – 2020), drwy gyfuniad o wireddu £2m o arbedion effeithlonrwydd pellach a chodi lefel y Dreth Cyngor 3.9% erbyn 2020/21, rydym yn amddiffyn gwasanaethau i bobl Gwynedd ac yn anelu i gyfarch y materion newydd hynny sy'n bwysig i bobl Gwynedd.

Wrth lunio Cyllideb y Cyngor erbyn 2020/21, a'r strategaeth ariannol tymor canol 2020/21 – 2022/23 a fydd yn cael eu chytuno yn haf 2020, rhoddir ystyriaeth briodol i'r blaenoriaethau a nodir uchod.

Gellir gweld Cyllideb y Cyngor yn llawn ar safle we'r Cyngor drwy ddilyn y ddolen hon –

www.gwynedd.llyw.cymru/strategaethariannol

Cynlluniau Adran

Mae'r rhan gyntaf o'r Cynllun, y Cynllun Cryno, wedi canolbwyntio ar weledigaeth y Cyngor ynghyd â'n Blaenoriaethau Gwella ar gyfer y 5 mlynedd o 2018 i 2023.

Mae'r rhan nesaf o'r Cynllun yn cynnwys Cynlluniau yr Adrannau o fewn y Cyngor, gan roi mwy o gig ar asgwrn y Blaenoriaethau Gwella sydd wedi eu hamlygu gyda ffrâm o'u hamgylch. Maent hefyd yn cynnwys disgrifiadau o waith 'dydd i ddydd' yr adrannau, ac mae llawer ohono yn ddyletswydd statudol ac yn orfodol i ni ei wneud, megis diogelu plant ac oedolion neu ddarparu addysg.

Yn ychwanegol at y Blaenoriaethau Gwella a'r gwaith 'dydd i ddydd' yma mae Blaenoriaethau Lleol wedi eu hadnabod gan yr Aelodau Etholedig fel y materion sy'n bwysig i drigolion eu hardal hwy. Trafodwyd yr rhain fel rhan o'r gwaith o baratoi Cynllun y Cyngor yn wreiddiol, ac mae unrhyw ddatblygiadau arnynt yn cael ei esbonio yn y cynlluniau. Mae'r Blaenoriaethau Lleol wedi eu hamlygu o fewn ffrâm sydd â chefnidir lliw iddi.

Ceir rhestr o'r holl Adrannau isod ynghyd â gwybodaeth am eu prif gyfrifoldebau. Mae'r wybodaeth ariannol am gyllidebau pob adran i'w cael gyda'i gilydd ar y diwedd.

Os ydych am gysylltu â'r Adrannau neu'r Pennaeth gallwch ffonio 01766 771000 neu ddilyn y dolenni isod i'n gwefan.

	Pennaeth	Tudalen
1. Adran Addysg	Garem Jackson <u>Manylion Cyswllt</u>	28
▪ Cefnogi gweithrediad dydd i ddydd Ysgolion Gwynedd ▪ Cefnogi a sicrhau cynnal a gwella safonau addysg mewn cyfleusterau modern ▪ Darparu cefnogaeth a gwasanaeth Anghenion Dysgu Ychwanegol ▪ Arwain ar weithrediad y Siarter Iaith a'r Strategaeth Iaith Uwchradd		
2. Adran Oedolion, Iechyd a Llesiant	Aled Davies <u>Manylion Cyswllt</u>	37
▪ Galluogi Oedolion Gwynedd i "Fyw fy mywyd fel rwyf eisiau ei fyw" ▪ Darparu gwasanaethau gofal trwy bartneriaethau a chydweithio ▪ Cynnig darpariaeth gofal cartref, gofal dydd a gofal preswyl		
3. Adran Prifffyrdd a Bwrdeistrefol	Steffan Jones <u>Manylion Cyswllt</u>	44
▪ Casglu ailgylchu, gwastraff bwyd a gwastraff gweddilliol trigolion Gwynedd ▪ Cynnal a chadw ffyrdd a strydoedd y sir ▪ Torri gwair a chynnal meysydd chwarae		
4. Adran Plant a Chefnogi Teuluoedd	Marian Parry Hughes <u>Manylion Cyswllt</u>	52
▪ Diogelu plant a phobl ifanc rhag niwed ▪ Gweithio i roi sefydlogrwydd i deuluoedd, plant a phobl ifanc ▪ Gwasanaethau leuenctid		

5. Adran Amgylchedd

Dafydd Wyn Williams
Manylion Cyswllt

59

- Gwarchod cefn gwlad a'r mynediad iddo
- Archwiliadau hylendid a safonau bwyd; safonau masnach a thrwyddedu
- Cludiant cyhoeddus ac addysg, a datblygu cyfleoedd teithio llesol
- Rheolaeth traffig a pharcio

6. Adran Economi a Chymuned

Sioned E Williams
Manylion Cyswllt

70

- Datblygu economi Gwynedd trwy gefnogi busnesau, twristiaeth a marchnata ac adfywio cymunedol
- Llyfrgelloedd, Amgueddfeydd ac Archifau

7. Adran Tai ac Eiddo

Dafydd Gibbard
Manylion Cyswllt

84

- Cefnogi teuluoedd digartref a chanfod llety dros dro a chartrefi fforddiadwy
- Sicrhau cartrefi safonol a diogel i denantiaid tai cymdeithasol a phreifat
- Dod a thai gwag yn ôl i ddefnydd
- Cynnal, cadw a datblygu eiddo'r Cyngor, gan geisio lleihau ein allyriadau carbon.

8. Ymgynghoriaeth Gwynedd

Huw Williams
Manylion Cyswllt

92

- Gwasanaeth Ymgynghorol Masnachol yn darparu gwasanaeth cynllunio a rheoli prosiectau isadeiledd
- Gwasanaeth Rheolaeth Adeiladu
- Awdurdod Arweiniol Llifogydd Lleol

9. Adran Cefnogaeth Gorfforaethol

Geraint Owen
Manylion Cyswllt

96

- Galw Gwynedd a Siopau Gwynedd
- Gwasanaethau Adnoddau Dynol, Cofrestru, Cyfathrebu a datblygu staff
- Gwasanaethau Gweinyddol a Chefnogol y Cyngor

10. Adran Cyllid (a Thechnoleg Gwybodaeth)

Dafydd L Edwards
Manylion Cyswllt

108

- Cefnogaeth ariannol a chyfrifol i holl wasanaethau'r Cyngor
- Gweinyddu Treth Cyngor a Chronfa Bensiwn Gwynedd
- Cefnogi a datblygu darpariaeth Technoleg Gwybodaeth y Cyngor

11. Gwasanaeth Cyfreithiol

Iwan Evans
Manylion Cyswllt

115

- Cefnogaeth gyfreithiol i holl wasanaethau'r Cyngor
- Gweinyddu Etholiadau Gwynedd
- Cefnogi gwasanaeth y Crwner ar gyfer Gogledd Orllewin Cymru

Adran Addysg

Adran Addysg

Pwrpas yr Adran Addysg yw i sicrhau bod plant a phobl ifanc Gwynedd yn derbyn yr addysg a'r profiadau gorau yn ein hysgolion i'w galluogi i gyrraedd y safonau uchaf ac i feithrin y cymwysterau a'r sgiliau sy'n eu galluogi i fyw a ffynnu.

GWASANAETH YSGOLION

Cefnogi Arweinyddiaeth, Rheolaeth a Llywodraethiant Effeithiol Ysgolion

Cyfrifoldeb yr Adran Addysg yw hyrwyddo arweinyddiaeth, rheolaeth a llywodraethiant effeithiol ein hysgolion drwy gefnogi, arfogi a dal cyrff llywodraethol a thimau rheoli ysgolion yn atebol. Gwneir hynny mewn nifer o ffyrdd gwahanol yn ddibynnol ar anghenion ysgolion unigol.

Rhoddir cefnogaeth o safbwynt arweinyddiaeth a rheolaeth effeithiol ein hysgolion drwy roi pennaeth profiadol yn fentor i bob pennaeth newydd yn ei flwyddyn gyntaf yn y swydd. Gwneir hyn hefyd drwy raglen gymhellant a luniwyd ar y cyd rhwng yr Adran Addysg a Dysgu a Datblygu ar gyfer penaeithiaid, timau rheoli a rheolwyr canol mewn ysgol.

Rhoddir cefnogaeth gan yr Adran Addysg i lywodraethwyr drwy sicrhau eu bod yn deall eu rôl ac yn gweithredu'n effeithiol, drwy roi cefnogaeth strategol ac ymarferol iddynt yn ôl yr angen, eu cynghori'n briodol, yn ogystal â thrwy ddarparu rhaglen o hyfforddiant bwrpasol ar eu cyfer er sicrhau llywodraethiant effeithiol ein hysgolion. Mae gan yr Adran Addysg hefyd bwerau ymyrryd i'w defnyddio pan nad yw ysgol yn cael ei llywodraethu'n briodol.

Gwasanaeth Gwella Ysgolion

Cyfrifoldeb yr Adran Addysg a GwE mewn partneriaeth gyda'n hysgolion yw addysgu ein plant, ac mae canlyniadau ein hysgolion yn gyson dda. Gwasanaeth gwella ysgolion yw GwE, sydd yn gweithio ar ran chwe Awdurdod Lleol y gogledd, i arwain, trefnu a chydlyn gwelliannau ym mherfformiad ysgolion.

Mae'r bartneriaeth rhwng yr Adran Addysg a GwE yn rhoi cefnogaeth a her i'n hysgolion er mwyn gwella ansawdd y dysgu a'r addysgu yn y dosbarth, i gefnogi arweinwyr i wella ansawdd yr arweinyddiaeth yn ein hysgolion – a hyn oll er mwyn gwella canlyniadau ymhellach ar gyfer ein plant a'n pobl ifanc.

Yng Ngwynedd, mae 83 o ysgolion cynradd, 12 o ysgolion uwchradd, 2 ysgol arbennig a 2 ysgol ddilynol.

Perfformiad

Mae'r ysgolion yn darparu addysg gynhwysol i blant a phobl ifanc hyd at 16 oed. Yng Ngwynedd, caiff addysg ôl-16 ei darparu mewn partneriaeth gyda'r colegau a'r ysgolion uwchradd yn Arfon, gan Goleg

Meirion-Dwyfor (Grŵp Llandrillo Menai) yn Nwyfor a Meirionnydd ac Ysgol Godre'r Berwyn yn ardal Y Bala.

Mae Llywodraeth Cymru wedi rhoi cyfarwyddyd clir i Awdurdodau Lleol beidio a chyhoeddi canlyniadau addysgol haf 2019, ac mae trafodaethau'n parhau gyda Llywodraeth Cymru ynglŷn â'r modd y gellir dal Awdurdodau Addysg yn atebol am berfformiad heb ddata cymharol o berfformiad ar draws Cymru.

Trawsnewid y gyfundrefn ysgolion

Yn dilyn ymgynghori ar gynaliadwyedd y gyfundrefn addysg yng Ngwynedd, ynghyd â phryderon cyffredinol nad yw'r gyfundrefn ysgolion bresennol yn gynaliadwy, bu i Gabinet y Cyngor fabwysiadu'r egwyddorion addysg addas i bwrpas canlynol fydd yn sail ar gyfer gwireddu gweledigaeth yr Adran Addysg a datblygu'r gyfundrefn i sicrhau addysg o ansawdd uchel i blant a phobl ifanc Gwynedd ar gyfer yr unfed ganrif ar hugain, sef:

- Cyfundrefn o ysgolion uwchradd hyfyw
- Dim mwy na dau ystod oedran o fewn yr un dosbarth yn y cynradd
- Oddeutu 80% o amser digyswllt i'r Pennaeth ganolbwyntio ar faterion arweinyddiaeth yn y cynradd.

Yn sgil mabwysiadu'r egwyddorion, bydd y maes hwn yn trosglwyddo'n rhan o waith dydd i ddydd yr adran gan y rhagwelir nad proses gyflym, yn ystod cyfnod y Cyngor hwn, fydd gweithredu'r egwyddorion ar draws y gyfundrefn. Byddwn yn symud ymlaen yn bwyllog i sicrhau fod y gyfundrefn addysg yn gallu ymateb i'r newidiadau enfawr sydd ar y gorwel, megis newidiadau i drefn arolygu ysgolion (Estyn), ynghyd â newidiadau sylweddol iawn i'r cwricwlwm a threfniadaeth ein hysgolion yn sgil argymhellion Yr Athro Donaldson.

Cryfhau Arweinyddiaeth

Mae arweinyddiaeth ysgolion yn allweddol er mwyn sicrhau'r deilliannau gorau i ddysgwyr. Deilliodd y prosiect hwn o gyfnod ble gwelwyd prinder ymgeiswyr am rai swyddi arweinyddiaeth mewn ysgolion. Mae'r sefyllfa honno wedi gwella erbyn hyn ac yn sgil datblygiad *Cynnig Proffesiynol GwE*, sef bwydlen cynhwysfawr o hyfforddiant i ddatblygu arweinwyr, rheolwyr canol, ac ymarferwyr ar bob lefel yn ein hysgolion, bydd y prosiect yn trosglwyddo'n rhan o waith dydd i ddydd yr adran. Fodd bynnag, byddwn yn parhau i ymateb i anghenion arweinwyr a darpar arweinwyr ein hysgolion drwy sicrhau mentora, sesiynau cymhelliant ynghyd â phrofiadau gwerthfawr iddynt pan gyfyd y cyfle i ni allu gwneud hynny.

TÎM MODERNEIDDIO ADDYSG

Mae rhai o adeiladau ein hysgolion yn hen ac yn anaddas i gyfarch anghenion dysgu ac addysgu ein plant yn y dyfodol. Pwrpas y gwasanaeth yma ydy cynllunio a gwireddu prosiectau arloesol i addasu ysgolion neu adeiladu ysgolion newydd er mwyn i blant a phobl ifanc Gwynedd gael eu haddysgu yn yr amgylchedd dysgu gorau posib i'w galluogi i ffynnu.

Dros y cyfnod 2012-2022 bydd y Cyngor wedi llwyddo i fuddsoddi gwerth £69 miliwn i wella cyflwr ac amgylchedd dysgu yr ysgolion canlynol er lles plant y sir:

- Ysgol yr Hendre, Caernarfon
- Ysgol OM Edwards, Llanuwchllyn
- Ysgol Craig y Deryn, Llanegryn
- Ysgol Penybryn, Tywyn
- Ysgol Bro Lliffon, Groeslon
- Ysgol Hafod Lon, Penrhyndeudraeth
- Ysgol Glancegin, Maesgeirchen
- Ysgol Bro Idris, Dalgylch Dolgellau
- Ysgol Godre'r Berwyn, Y Bala
- Ysgol y Garnedd ac Ysgol y Faenol, Bangor
- Ysgol Treferthyr, Cricieth.

Mae'r Tîm Moderneiddio Addysg yn datblygu modelau darparu addysg hyfwr sy'n ceisio:

- sicrhau amgylchedd dysgu o'r radd flaenaf i blant a staff ysgolion Gwynedd
- gwella amodau ac amgylchiadau i benaethiaid er mwyn eu galluogi i arwain a rheoli ysgolion yn effeithiol a effeithlon
- sicrhau'r defnydd gorau a mwyaf effeithiol o gyllideb yr Adran Addysg.

Darpariaeth Ôl-16

Blaenoriaeth Gwella 2

Mae amrywiaeth yn y ffordd y caiff addysg ôl-16 ei ddarparu ar draws y sir. Caiff ei ddarparu mewn partneriaeth gyda'r ysgolion uwchradd a'r colegau yn Arfon, gan Goleg Meirion-Dwyfor (Grŵp Llandrillo Menai) yn Nwyfor a Meirionnydd ac Ysgol Godre'r Berwyn, yn ardal Y Bala.

Mae gwaith ymchwil pen-desg ynghyd â gwaith maes gyda rhanddeiliaid allweddol wedi bod yn mynd rhagddo er mwyn ystyried rhinweddau'r gwahanol ddarpariaethau sy'n weithredol ar hyn o bryd, ynghyd â'r cyfleoedd a'r heriau i'r dyfodol. Mae bwriad llunio adroddiad ar y ddarpariaeth gyfredol ar draws y sir fydd yn sail i ystyried a oes achos dros newid ai peidio i'r ddarpariaeth ôl-16 yn y dyfodol.

Dalgylch Bangor

Blaenoriaeth Gwella 2

Mae nifer o ysgolion cynradd yn nalgylch Bangor (ac yn arbennig yn ardal Penrhosgarnedd) yn llawn neu'n orlawn. Rydym wedi llwyddo i ddenu arian gan Lywodraeth Cymru i'w fuddsoddi yn narpariaeth addysg y dalgylch, gyda'r Cyngor yn darparu hanner yr arian yn ogystal, ynghyd â chyfraniadau a ddaw yn sgil caniatâd cynllunio i ddatblygu tai newydd yn yr ardal.

Rydym wedi adolygu'r ddarpariaeth addysg gynradd ym Mangor, ac mae'r Cabinet wedi cymeradwyo cynllun gwerth £12.7m. Fel rhan o'r cynllun, bydd ysgol newydd i 420 o ddysgwyr yn cael ei hadeiladu ar gyfer Ysgol y Garnedd erbyn Medi 2020. Rydym hefyd wedi cychwyn ar y gwaith o addasu safle ac adeilad presennol Ysgol y Faenol, a fydd hefyd yn cynnwys gofod cymunedol, ar gyfer 315 o ddysgwyr. Mae rhai anhawsterau y tu hwnt i'r rheolaeth wedi golygu na fydd Ysgol y Faenol wedi'i chwblhau tan Ionawr 2021.

Dalgylch Trefferthyr, Cricieth

Blaenoriaeth Gwella 2

Mae'r Cyngor wedi penderfynu adeiladu ysgol gynradd newydd yn nalgylch Trefferthyr, Cricieth yn sgil cyflwr gwael yr adeilad presennol.

Byddwn yn cwblhau'r gwaith o gynllunio ac adeiladu'r adeilad newydd erbyn Medi 2021. Mae'r gwaith yn mynd rhagddo'n dda, a bydd yr ysgol yn cynnwys cyfleusterau ar gyfer y blynyddoedd cynnar ynghyd â gofod i'r cylch meithrin.

Cydweithio Meirionnydd

Blaenoriaeth Gwella 2

Yn ddiweddar, mae'r Adran Addysg wedi bod yn cydweithio efo ysgolion uwchradd Meirionnydd er mwyn edrych ar y drefn bresennol o ddarparu addysg uwchradd yn yr ardal, ac i adnabod yr heriau sy'n wynebu'r ysgolion o safbwynt recriwtio athrawon, rheolwyr canol ac arweinwyr yn sgil maint yr ysgolion uwchradd.

Mae bwriad cynnal ymchwil ar y cyd efo penaethiaid yr ysgolion er mwyn canfod datrysiadau creadigol fyddai'n arwain at gydweithio rhwng yr ysgolion ym Meirionnydd er mwyn sicrhau bod ansawdd yr addysg yn gyson dda ac yn gynaliadwy i'r dyfodol.

GWASANAETH ANGHENION DYSGU YCHWANEGOL (ADY)

Mae'r gwasanaeth yn cefnogi plant a phobl ifanc gydag Anghenion Dysgu Ychwanegol – sy'n cynnwys meysydd anghenion dysgu penodol, cyfathrebu a rhyngweithio, nam golwg, nam clyw a meddygol/corfforol.

Mae'r gwasanaeth yn rhoi ymyrraeth gynnar a chymorth wedi ei deilwra ar gyfer pob disgybl unigol drwy dîm o athrawon a chymorthyddion arbenigol. Mae'r gwasanaeth yn cynnig cynhaliaeth i ysgolion trwy'r Gwasanaeth Seicoleg. Mae pob disgybl yn cael mynediad llawn i ysgolion Gwynedd gan sicrhau, felly, fod pob plentyn yn cyrraedd ei lawn botensial.

Trawsnewid y ddarpariaeth Anghenion Dysgu Ychwanegol a Chynhwysiad

Blaenoriaeth Gwella 2

Mae gwaith eisoes wedi'i gyflawni i drawsnewid y gwasanaeth anghenion dysgu ychwanegol a chynhwysiad, er mwyn sicrhau bod plant a phobl ifanc sydd ei angen yn derbyn y gefnogaeth fwyaf addas i'w galluogi i gyflawni eu potensial. Mae'r gwasanaeth hwn bellach yn ddarpariaeth dros Wunedd a Môn, a thrwy gyfrwng y trawsnewid hwn, mae'r ffocws wedi bod, ac yn parhau, ar hyfforddi ac arfogi gweithlu ein hysgolion gyda'r sgiliau a'r ddealltwriaeth angenrheidiol i gefnogi ein plant a'n pobl ifanc mwyaf bregus i'w galluogi i gyflawni eu potensial. Mae'r gwaith o ddatblygu'r gwasanaeth ymhellach mewn rhai meysydd megis y blynyddoedd cynnar ac ôl-16 yn parhau.

Byddwn yn parhau i ddatblygu'r gynhaliaeth yn y dosbarth a sut mae hyn yn cael ei drefnu, gan roi sylw penodol i'r ddarpariaeth cyn-ysgol, darpariaeth ôl-16 ac ysgolion arbennig. Byddwn hefyd yn adeiladu ar y gwaith partneriaethol presennol rhwng ein hysgolion arbennig a chydag ysgolion prif lif yr awdurdod er mwyn gwella profiadau dysgu plant ag anghenion dwys a chymhleth. Craidd y gwaith yma fydd sicrhau bod ein systemau yn cyd-fynd â gofynion y ddeddfwriaeth newydd Anghenion Dysgu Ychwanegol Cymru.

GWASANAETH LLES A CHYNHWYSIAD

Mae'r gwasanaeth lles a chynhwysiad yn cefnogi ysgolion i hyrwyddo presenoldeb, ymddygiad cadarnhaol a chefnogaeth i blant a phobl ifanc sydd yn profi anawsterau ymddygiadol, emosiynol a/neu ddatblygiad cymdeithasol. Cyflwynir y gefnogaeth yma gan dîm o athrawon arbenigol, swyddogion lles, cwnselwyr ysgol a chymorthyddion arbenigol.

Rydym yn sicrhau bod disgyblion ag anghenion emosiynol ac ymddygiadol yn cael eu cynnwys yn llawn o fewn ysgolion Gwynedd drwy hyfforddi, cefnogi ar lawr dosbarth a darparu gwasanaeth cynnal ymddygiad y tu allan i ysgolion prif lif. Mae'r gwasanaeth lles yn hyrwyddo presenoldeb drwy weithio gyda disgyblion, ysgolion a theuluoedd. Mae presenoldeb ysgolion Gwynedd dros y dair blynedd ddiwethaf wedi bod yn gyson dda.

Canran presenoldeb mewn ysgolion ✓

Cynradd	95.3%	94.8%	94.8%
	2016/17	2017/18	2018/19
Uwchradd	95.2%	94.7%	94.5%
	2016/17	2017/18	2018/19

Canran o waharddiadau parhaol yn yr ysgolion

blwyddyn hyd at haf - 2018 2019

Cynradd 5.2% 1.7%

Uwchradd 5.3% 3.4%

Er bod presenoldeb yn uchel a chyfraddau gwaharddiadau parhaol yn isel, mae'r her o gynnal a hyrwyddo lles a chynhwysiad yn dwysáu gyda nifer cynyddol o ddisgyblion yn arddangos ymddygiad heriol. Bydd y gwasanaeth yn sicrhau bod ein hysgolion wedi eu hyfforddi a'u cefnogi'n gywir i gwrdd â'r her.

Yn sail i hyn oll, mae'r gwasanaeth yn darparu arweiniad arbenigol ym maes diogelu. Darperir hyfforddiant a chynghor arbenigol i ysgolion ar draws yr awdurdod.

YR IAITH GYMRAEG

Mae'r Gymraeg yn treiddio drwy holl waith a gwasanaethau'r Adran Addysg. Mae dogfen statudol 'Cynllun Strategol y Gymraeg mewn Addysg' yn gosod disgwyliadau clir i'r adran ac i'n hysgolion ar gyfer y Gymraeg fel pwnc ac fel cyfrwng dysgu. Yn ystod 2020-21, yn unol â'r rheoliadau newydd a gyhoeddwyd ar 1 Ionawr 2020, byddwn yn llunio ac yn ymgynghori ar ddogfen newydd 'Cynllun Strategol y Gymraeg mewn Addysg' fydd yn disodli'r ddogfen bresennol ym Medi 2021. Bydd cyfnod y cynllun newydd yn 10 mlynedd er mwyn cyd-fynd ac ategu targedau Llywodraeth Cymru yn *Cymraeg 2050*.

Mae Gwynedd wedi arwain ar waith arloesol i ddylanwadu ar ddefnydd cymdeithasol plant o'r Gymraeg yn yr ysgolion cynradd drwy gyfrwng y Siarter Iaith Gymraeg. Pwrpas y Siarter yw cael y plant i siarad Cymraeg y tu allan i'r dosbarth, gan sicrhau cyfranogiad gan bob aelod o gymuned yr ysgol i wireddu'r nod. Mae'r adran hefyd wedi arwain a chefnogi Llywodraeth Cymru i ledaenu'r Siarter iaith yn genedlaethol.

Gwynedd yw'r unig sir ar draws Cymru sydd wedi llunio Strategaeth Iaith Uwchradd fel dilyniant i'r Siarter iaith, ac roedd yr ysgolion cynradd ac uwchradd fel ei gilydd yn awyddus i weld dilyniant sicr i'r

Siarter laith. Un gwahaniaeth sylfaenol yng nghyd-destun y Strategaeth laith Uwchradd yw ei fod yn ymwneud â hyrwyddo defnydd ffurfiol ac anffurfiol o'r Gymraeg.

Hybu Defnydd o'r Gymraeg ymysg Plant a Phobl Ifanc

Blaenoriaeth Gwella 5

Yn sgil llwyddiant y Siarter, mae galw cynyddol wedi bod i sicrhau dilyniant iddi yn yr ysgolion uwchradd. Mae tystiolaeth o waith ymchwil a gomisiynwyd gan yr Adran Addysg yn profi'r angen am gynllun a strategaeth i hyrwyddo'r defnydd cwricwlaidd a chymdeithasol o'r Gymraeg yn ein hysgolion uwchradd. Rydym wedi bod yn cydweithio gyda phob ysgol uwchradd i lunio cynllun gweithredu unigol mewn ymateb i weledigaeth a gofynion y Strategaeth laith Uwchradd, ac ar y cyd â'r ysgolion rydym wedi rhoi sylw penodol i gyfrwng iaith y ddarpariaeth ar draws y cwricwlwm yng Nghyfnod Allweddol 3, 4 a 5.

Rydym yn parhau i gyflogi Cydlynnydd Siarter laith Cynradd ynghyd â Chydlynnydd Strategaeth laith Uwchradd er mwyn darparu her a chefnogaeth briodol i'n hysgolion cynradd ac uwchradd i ddylanwadu'n gadarnhaol ar ddefnydd plant a phobl ifanc o'r Gymraeg. Yn sgil llwyddiant y Siarter laith yng Ngwynedd, bydd Fframwaith Siarter laith Llywodraeth Cymru yn dod i rym yn ystod 2020-21. Mae'r Fframwaith newydd hwn yn cynnwys y sector cynradd ac uwchradd, a byddwn yn canolbwyntio ar gefnogi pob ysgol i weithredu'n unol â'r gofynion cenedlaethol newydd. Ar yr un pryd, byddwn yn parhau i gydweithio ar gyfrwng iaith y ddarpariaeth ar draws y cwricwlwm yn yr ysgolion uwchradd. At hyn, bydd gan bob ysgol a chlwestwr gynllun gweithredu unigol fydd yn ymateb i anghenion a chyd-destun ieithyddol yr ysgolion a'r cymunedau o'u hamgylch er mwyn codi statws a chynyddu'r cyfleoedd i blant a phobl ifanc ddefnyddio'r Gymraeg mewn sefyllfaoedd ffurfiol ac anffurfiol.

Mae'r adran hefyd yn cynnal Canolfannau laith sy'n darparu cwrs dwys yn y Gymraeg i fewnfudwyr er mwyn eu helpu i ddysgu Cymraeg a chyfrannu i fywyd addysgol a chymdeithasol Gwynedd. Mae'r canolfannau yma yn helpu ein hysgolion cynradd ac uwchradd i weithredu'r Polisi laith.

CANOLFAN FUSNES YSGOLION

Ers peth amser, mae cynnydd wedi bod ym mhryderon penaethiaid ysgolion ynglŷn a'u hamodau gwaith wrth iddynt orfod cyflawni nifer o rolau gwahanol; fel arweinwyr, rheolwyr, athrawon a gweinyddwyr. Mae arolygiadau Estyn yn ddieithriad yn dangos mai arweinyddiaeth effeithiol, gyda'r adnoddau ac amser digonol ynghlwm wrthi, sydd yn arwain at addysg dda a safonau uchel.

Ers Medi 2019 sefydlwyd y Ganolfan Fusnes Ysgolion er mwyn datblygu'r gefnogaeth a'r gynhaliaeth i'n hysgolion, a rhesymoli a rhannu'r gofynion rheolaethol. Gwaith craidd y Ganolfan Fusnes Ysgolion yw darparu gwasanaeth rheoli gwybodaeth (SIMS) i'r ysgolion cynradd, a chanolbwyntir hefyd ar osgoi darparu cytundeb lefel gwasanaeth i'r ysgolion cynradd sydd yn sicrhau gwasanaethau megis cyfieithu

ysgrifenedig a chyfieithu ar y pryd i ysgolion. Ceir ffocws hefyd ar leihau baich gwaith rheolaethol a gweinyddol penaethiaid ac athrawon.

GWASANAETH ADNODDAU

Pwrpas y gwasanaeth yma ydy rhoi cefnogaeth statudol angenrheidiol i ysgolion Gwynedd allu gweithredu o ddydd i ddydd. Mae'r gwasanaeth yn cynnwys mynediad i ysgolion, cyflogau a chontractau staff, glanhau, arlwyio a chynlluniau bwyta'n iach, a chludiant i ysgolion. Rhoddir hefyd gefnogaeth cyllidol, adnoddau dynol, iechyd a diogelwch a thechnoleg gwybodaeth a chyfathrebu i ysgolion. Mae'r gwasanaeth hefyd yn rhoi cefnogaeth i Lywodraethwyr ysgolion.

Mae gwaith yr adran hon yn cyfrannu tuag at rai o Amcanion Llesiant Gwynedd, gan sicrhau fod trigolion Gwynedd yn:

Mwynhau bywyd hapus, iach a diogel

Derbyn addysg o'r radd flaenaf fydd yn caniatáu i ni wneud yr hyn y dymunwn ei wneud

Cael byw mewn cymdeithas naturiol Gymraeg

Cael byw gydag urddas ac yn annibynnol gyhyd ag sy'n bosib

Adran Oedolion, Iechyd a Llesiant

Adran Oedolion, Iechyd a Llesiant

Mae'r Adran Oedolion, Iechyd a Llesiant yn darparu amryw o wasanaethau gofal cymdeithasol i drigolion 18 oed neu hŷn sydd angen cyngor, gwybodaeth, cymorth neu ofal oherwydd anghenion penodol.

Prif egwyddorion yr adran yw:

- sicrhau llesiant y rhai sydd angen gofal a chymorth
- bydd ein gwasanaethau yn canolbwyntio ar bobl, ac yn rhoi llais cryf iddynt yn y penderfyniadau a wneir am y cymorth a gânt
- caiff gwasanaethau eu darparu drwy bartneriaethau a thrwy gydweithredu
- bydd gwasanaethau'n ceisio atal anghenion unigolion rhag cynyddu, ac yn ymdrechu i sicrhau bod y cymorth iawn ar gael ar yr adeg iawn.

Mae'r pedwar egwyddor uchod yn plethu i gyflawni pwrpas yr adran sef i alluogi i oedolion Gwynedd 'Fyw fy mywyd fel rwyf eisiau ei fyw'.

Mae gan yr adran dri maes blaenoriaeth gwella, fel y nodir isod.

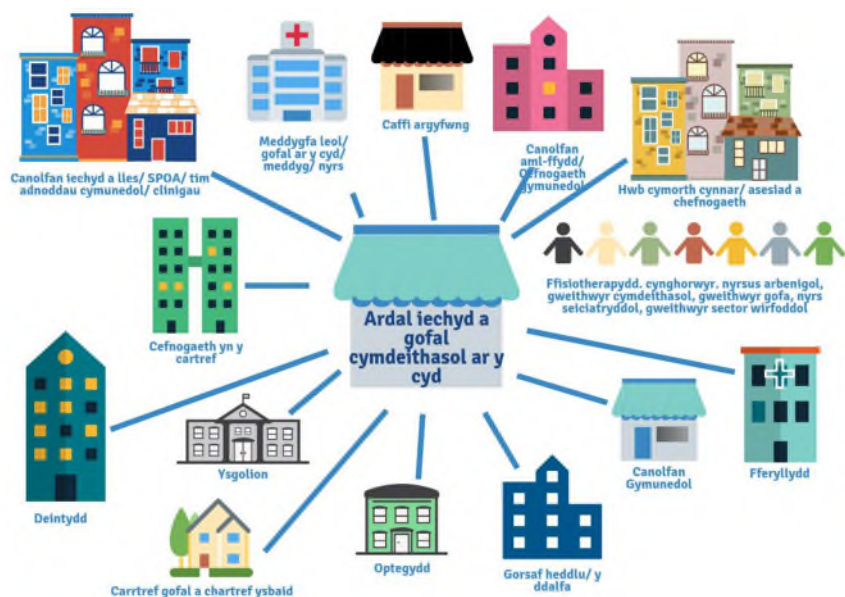
Ail-ddylunio Gwasanaethau Gofal

Blaenoriaeth Gwella 6

Rydym wedi bod yn cydweithio â Bwrdd Iechyd Betsi Cadwaladr i sicrhau bod gan oedolion sy'n byw yng Ngwynedd fynediad syml ac uniongyrchol at wasanaethau sy'n bwysig iddynt. Rydym wedi sefydlu 5 Tîm Ardal Lleol er mwyn darparu gwasanaeth di-dor, sy'n adeiladu ar gryfderau'r unigolyn a'r gymuned ac yn sicrhau bod ein trefniadau gadael yr ysbyty yn effeithiol ac yn cyd-fynd â beth sy'n bwysig i'r unigolyn hwnnw.

Bydd y timau yma wedi eu cyd-leoli mewn 'clwstwr' ehangach o leoliadau darparwyr a gwasanaethau sylfaenol a chymunedol, fel mae'r darlun yn ei ddangos. Byddwn yn gweld gwell deilliannau i unigolion, yn galluogi pobl i fyw yn annibynnol o fewn eu cymunedau gyn hired â phosib a bydd llai o angen am ofal dwys.

Yn ogystal, mae gwaith wedi ei gynnal ym mhrif ysbyty lem yr ardal, sef Ysbyty Gwynedd, i gryfhau trefniadau dychwelyd adref o'r wardiau. I gefnogi'r gwasanaeth a'r gweithlu i ail foddlu

gwasanaethau rydym wedi sefydlu Tîm Trawsfurfio sy'n gweithio ar draws Cyngor Gwynedd, Cyngor Sir Ynys Môn a Bwrdd Iechyd Betsi Cadwaladr. Mae'r tîm yma wedi bod yn darparu arweiniad a chefnogaeth i adnabod a dileu rhwystrau i weithio yn integredig. Y prif fwrriad ar gyfer 2020/21 fydd parhau i adeiladu'r timau ardal gan ganolbwyntio'n benodol ar greu un pwynt cyswllt am wybodaeth a chynghor o fewn ardal benodol, a sicrhau mai un person o'r tîm sy'n cydlynu gofal unigolyn.

Mae'r gwaith o ail-ddylunio fel hyn wedi amlygu'r angen i newid y ffordd y byddwn yn comisiynu a darparu gofal cartref, er mwyn cynnig gwasanaeth wedi'i deilwra yn unol â'r hyn sy'n bwysig i unigolion. Yn ystod y flwyddyn ddiwethaf mae'r gwaith o beilotu'r ffordd newydd o weithio wedi ei ehangu ar draws y sir, ac mae straeon positif yn cael eu hamlygu o ran profiadau pobl. Gyda'r achos busnes wedi'i gymeradwyo, y bwriad yw agor proses dendro yn fuan yn 2020/21 gan osod cytundebau newydd gyda darparwyr yn ystod haf 2020.

Maes arall oedd angen ei wella oedd y ddarpariaeth o fewn ein cartrefi preswyl ar draws y sir. Rydym wedi buddsoddi yn adeiladau ein cartrefi yn Nhywyn, Nefyn, Llan Ffestiniog a Bangor. Fe agorwyd unedau dementia newydd yn Nhywyn a Bangor. Mae'r buddsoddiad yma wedi gwella ansawdd gofal a'r amgylchedd i breswylwyr yng nghartrefi'r Cyngor. Yn ystod 2020/21, byddwn yn dechrau ar y gwaith o ddatblygu uned dementia yn ein cartref yn y Bermo ynghyd ag addasu ein cartref yn Nolgellau i sicrhau darpariaeth gofal i unigolion ag anghenion corfforol dwys.

Dros y blynyddoedd, rydym wedi datblygu, ar y cyd â'n partneriaid, nifer o unedau Tai Gofal Ychwanegol ar draws y sir. Fis Chwefror 2019 yr agorodd y datblygiad diweddaraf, sef Hafod y Gest ym Mhorthmadog, ac mae wedi'i groesawu'n arw yn yr ardal. Mae bwriad i ddatblygu Tai Gofal Ychwanegol newydd ym Mhwlheli dros y dair blynedd nesaf, a rhagwelir y bydd yn agor yn ystod blwyddyn ariannol 2022/23. Byddwn hefyd, dros y flwyddyn nesaf, yn ceisio adnabod cyfleoedd am ddatblygiadau tebyg mewn rhannau eraill o'r sir, gyda blaenoriaeth yn cael ei roi i ystyried sut i gyfarch yr angen yn ardal Dolgellau.

Ym maes Anableddau Dysgu, rydym yn parhau i geisio datblygu gwasanaethau er mwyn cyflawni'r hyn sy'n bwysig i unigolion. Rydym wedi gwneud gwaith yn ystod y flwyddyn i geisio mesur effaith ein hymdrechion mewn gwasanaeth lle y bydd ein perthynas ag unigolion yn aml yn un hir dymor, a bydd hynny'n parhau. Trwy sefydlu grwpiau 'Llais a Gwerthoedd' ar draws y sir yn ystod 2020/21, byddwn yn casglu barn unigolion am ein rhaglen waith a'r bylchau rydym yn ceisio ymateb iddynt. Yn ddiweddar, agorodd uned gofal ysbaid arbenigol Tan y Marian, Pwllheli, ac yn y flwyddyn nesaf byddwn yn gweithio ar ddatblygu ystod eang o wasanaethau newydd, gan ffocysu'n benodol ar lety addas.

Rhaglen waith arall sy'n hanfodol yw'r model o hybiau cymunedol sy'n cael eu datblygu ar draws y sir. Mae hybiau 'Galwch Acw' a 'Cegin' yn enghreifftiau o'r hyn sydd ar waith yn Arfon a bydd mwy yn cael eu datblygu yn ystod 2020-21, yn benodol yn ardal Y Felinheli. Yn ogystal, bydd datblygiad hwb yn ardal Dwyfor a fydd yn canolbwyntio ar ddatblygu gwasanaethau newydd ar gyfer y gymuned leol ac mae gwaith yn parhau i ddatblygu hwb cymunedol yn ardal Meirionnydd.

Mae'r Gwasanaeth Iechyd Meddwl yn parhau i weithredu'r Strategaeth Iechyd Meddwl, sy'n canolbwyntio ar gefnogi unigolion yn agosach at adref ac yn y gymuned. Rhan bwysig o ddatblygiadau'r flwyddyn a fu yw'r canolfannau *Gallaf I* (ICAN), lle gall unigolion gael cefnogaeth buan yn lleol. Mae hyn yn sicrhau pwynt cyswllt a chefnogaeth ar yr adeg iawn, gan atal problemau rhag dwysau a throï'n argyfwng. Y bwriad ar gyfer 2020/21 fydd i barhau i ddatblygu'r model lleol yma a chydweithio â'r Timau Ardal Lleol i sicrhau darpariaeth di-dor yn y maes hwn hefyd.

Rydym yn ceisio sicrhau cymunedau cryf a gwydn, gan eu bod o gymorth i gynnal iechyd a llesiant y boblogaeth. Rydym felly yn ceisio cefnogi cymunedau mewn sawl ffordd ac mae'r gwaith yma wedi arwain at ddatrysiadau ataliol eu natur sy'n cynyddu opsiynau gofal lleol. Hyd yma, rydym wedi mapio ac adnabod bylchau mewn gwasanaethau a grwpiau a gweithio i hybu mentrau cymunedol. Enghreifftiau diweddar o greu'r gwydnwch hwn yw sefydlu Cynllun Trafnidiaeth Gymunedol Dyffryn Nantlle, Shed Ddynion Pwllheli a rhwydwaith Cydweithio er Lles Llŷn. Byddwn yn parhau i ddysgu o'r wybodaeth a ddaw o'r ardaloedd er mwyn adnabod cyfleoedd am ddatblygiadau pellach.

Rydym hefyd yn gweithio i gefnogi unigolion â'u lles meddyliol a hyrwyddo iechyd meddwl positif. Mae'r llyfryn "Edrych ar ôl fy hun" yn ddatblygiad diweddar sy'n rhoi syniadau ymarferol ar sut i wneud hyn.

Rhan allweddol o unrhyw gymuned gref fyddai bod gwahanol oeddrannau a chefnidiroedd yn cydfyw a chymysgu. Mae'r cynllun Pontio'r Cenedlaethau yn fodd i ddod a chenedlaethau gwahanol at ei gilydd o fewn cymuned i gyd-drafod beth y dymunant ei weld yn datblygu o fewn eu hardal ac mae'n fodd o gynnwys pawb mewn datblygiadau newydd. Mae sawl enghraifft ar waith drwy'r sir lle mae ysgolion a cholegau yn partneriaethu gyda lleoliadau gofal o fewn eu cymunedau. Mae'r budd yn amlwg, gyda'r plant yn gweld fod cyswllt un i un yn llesol a chyda'r oedolion yn mwynhau teimlo eu cyfraniad i'r gymuned. Y bwriad ar gyfer 2020-21 fydd i barhau i gefnogi cynlluniau i esblygu, ac i lunio strategaeth mwy ffurfiol er mwyn sicrhau fod yr egwyddor o bontio fel hyn yn treiddio i holl waith y Cyngor.

Y Gweithlu a Recriwtio o fewn y Maes Gofal

Blaenoriaeth Gwella 6

Bydd ein llwyddiant i wireddu ein pwrpas yn ddibynnol ar sicrhau gweithlu ar gyfer y maes gofal. Mae recriwtio i'r maes yn heriol am amryw o resymau a thra bod gennym weithlu effeithiol ac ymroddedig, mae'n rhaid sicrhau fod gennym y nifer digonol o weithwyr i ddiwallu'r angen i'r dyfodol.

Dros y flwyddyn ddiwethaf, comisiynwyd darn o waith, gan ymgynghori'n eang, er mwyn ceisio deall yr her yn well. Mae rhaglen waith wedi'i lunio er mwyn ymateb i'r hyn a ddaeth i'r amlwg, ac yn ystod 2020/21 byddwn yn rhoi sylw i'r rhaglen hwn. Y themâu fydd yn derbyn sylw yw Amodau a Thelerau Gwaith, Cynllunio a Datblygu'r Gweithlu, Delwedd a Phroffil Swyddi'r Maes, Cyfathrebu a Marchnata. Byddwn hefyd yn parhau â'r gwaith o adolygu Cynllun Prentisiaethau'r cyngor i geisio dylanwadu ar y nifer o brentisiaethau sydd ar gael yn y maes gofal.

Dylid nodi bod Gofal Cymdeithasol Cymru ac Addysg a Gwella Iechyd Cymru wedi cyflwyno strategaeth gweithlu 10 mlynedd ac felly mae cyfle yma i blethu ein gwaith gyda'r strategaeth hwnnw.

Bydd y gwaith sy'n mynd rhagddo i sefydlu proses waith newydd ar gyfer darpariaeth gofal cartref yn effeithio'n gadarnhaol ar elfennau penodol megis gwella cyflogau staff rheng flaen y sector breifat, gallu cynnig cytundebau gwaith tymor hir a phatrymau gweithio shift, yn ogystal â hybu llwybrau gyrfa o fewn y maes gofal. Rhagwelwn y byddwn yn dechrau profi effaith hyn o Hydref 2020 ymlaen.

Gwasanaeth Pobl Hŷn, Anabledd Corff a Synhwyrdd

Pwrpas y gwasanaeth yma yw i helpu unigolion i gyflawni'r hyn sy'n bwysig iddyn nhw.

Ar gyfer yr unigolion uchod, rydym yn gweithio mewn partneriaeth i geisio cyflawni eu hamcanion personol drwy ganolbwyntio ar yr hyn sy'n bwysig iddynt. Mae'r gwasanaeth yn asesu anghenion mewn dull sy'n adeiladu ar gryfderau unigolion. Mae'r gwasanaeth yn darparu gwybodaeth, cyngor a chymorth mewn ffordd syml a hwylus o fewn cymunedau.

Canran o bobl hŷn ac oedolion ag anableddau corfforol sydd wedi nodi ein bod wedi cyflawni'r hyn sy'n bwysig iddynt

Er mwyn parhau i wella ein cynnig ddi-dor, byddwn yn adeiladu ar y berthynas waith rhyngom â Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr, asiantaethau statudol a'r trydydd sector, a hynny er mwyn cyfarch amcanion personol oedolion.

Mae prif waith y gwasanaeth yma ar hyn o bryd yn derbyn sylw o fewn y blaenoriaethau gwella uchod.

Gwasanaeth Iechyd Meddwl

Pwrpas y gwasanaeth yma yw i gynnig cefnogaeth i unigolion sy'n profi anawsterau iechyd meddwl gan roi cymorth i unigolion dros ddeunaw i fyw bywyd llawn ac i gefnogi adfywiad.

Rydym yn gweithio ar y cyd â'r Bwrdd Iechyd i gefnogi unigolion ag anawsterau iechyd meddwl o fewn y gwasanaethau cynradd ac yn cefnogi unigolion efo anghenion mwy dwys neu gymhleth, er mwyn hyrwyddo adferiad a'u cefnogi i fyw yn annibynnol. Rydym hefyd yn cynnig asesiad a chefnogaeth i ofalwyr iechyd meddwl.

Mae prif waith y gwasanaeth yma ar hyn o bryd yn derbyn sylw o fewn y blaenoriaethau gwella uchod.

Gwasanaeth Anableddau Dysgu

Pwrpas y gwasanaeth yw i gyfarch anghenion llesiant corfforol, emosiynol, meddyliol a chymdeithasol unigolion ag anabledd dysgu.

Rydym yn darparu cefnogaeth mewn dull 'person yn ganolog' sy'n canolbwyntio ar lesiant yr unigolyn. Er mwyn sicrhau ein bod yn ymateb yn llawn i anghenion unigolion, bydd ystod eang o'n gwasanaethau'n aml yn cael eu cynnig mewn partneriaeth.

Rydym eisiau canolbwyntio ar ddarpariaeth sy'n cynnig cyfleoedd i gymdeithasu a chynnal perthnasoedd. Mae ffocws ar ddatblygu gwasanaethau cymunedol drwy'r hybiau lleol a chynlluniau llesiant lleol.

Mae prif waith y gwasanaeth yma ar hyn o bryd yn derbyn sylw o fewn y blaenoriaethau gwella uchod.

Gwasanaeth Llesiant

Prif bwrpas y gwasanaeth yw i wella ansawdd bywyd drwy gysylltu pobl, ond mae'r tîm hefyd yn rhoi ffocws ar gefnogi gofalwyr (di-dâl).

Rydym yn gwneud hyn drwy gynlluniau sydd â'r elfennau canlynol yn ganolog iddynt:

- pwyslais ar fod yn gymdeithasol a chymunedol (lleihau unigrwydd)
- hybu iechyd a lles positif
- hyrwyddo cydweithio gyda phobl a rhwng pobl
- cryfhau a datblygu gwasanaethau yn seiliedig ar beth sy'n bwysig i bobl Gwynedd

Mae cefnogi gofalwyr yn ganolog i'n gwaith a cheisir gwneud hynny trwy gynnig cyfleoedd newydd ac mae amryw o gynlluniau wedi eu datblygu. Mae gwaith i geisio cryfhau'r gefnogaeth sydd ar gael i ofalwyr gan yr holl dimau rheng flaen hefyd yn digwydd.

Mae'r rhan helaeth o waith y gwasanaeth yma'n derbyn sylw o fewn y flaenoriaeth 'Gwydnwch Cymunedol'.

Gwasanaeth Darparu

Rydym yn darparu gofal preswyl, gofal cymunedol a gofal dydd ar gyfer oedolion ag anghenion dwys a chymhleth.

Mae'r gwasanaeth yn gyfrifol am y meysydd isod :

- darpariaeth Gofal Preswyl a Gofal Preswyl Dementia
- darpariaeth Gofal Cartref
- darpariaeth Gofal Dydd

Mae llawer o waith y gwasanaeth yn derbyn sylw o fewn y rhaglenni blaenoriaethau gwella 'Ail-ddylunio Gwasanaethau Gofal', 'Gwydnwch Cymunedol' a'r 'Y Gweithlu a Recriwtio o fewn y Maes Gofal'.

Roedd ardal Dolgellau wedi'i adnabod fel blaenoriaeth i ddatblygu darpariaeth gofal pwrpasol, ac yn dilyn archwilio'r opsiynau, mae angen gwneud gwaith pellach er mwyn ystyried sut i gyfarch yr angen yn yr ardal. Roedd galw hefyd am unedau pwrpasol i drigolion Llŷn, a rhagwelir y bydd datblygiad Tai Gofal Ychwanegol yn cael ei adeiladu er mwyn agor ym Mhwlheli yn ystod 2022/23.

Mae'r flaenoriaeth yma yn derbyn sylw o fewn y rhaglen wella 'Ail Ddylunio Gwasanaethau Gofal.'

Gwasanaethau Diogelu a Diogelwch Cymunedol

Pwrpas y **Gwasanaeth Diogelu** yw diogelu unigolion sydd ag anghenion cefnogaeth ac sydd mewn perygl neu'n dioddef camdriniaeth, a sicrhau ansawdd gwasanaethau'r adran drwy fonitro a chynnal archwiliadau i brofiadau unigolion.

Rydym yn gosod cysondeb ynghylch beth sydd yn cael ei ystyried yn achos diogelu neu beidio, yn arwain ar achosion o bryderon cynyddol, trefniadau o Ddiogelu Rhag Colli Rhyddid (trefn sy'n cefnogi ac amddiffyn pobl sy'n methu a gwneud penderfyniadau eu hunain na rhoi caniatâd am eu gofal) ac yn ymateb i gwynion a phryderon yn amserol.

Mae'r Gwasanaeth hefyd yn gyfrifol am arwain gwaith partneriaeth **Diogelwch Cymunedol**, sydd yn bartneriaeth statudol. Rydym yn gweithio dros ddwy sir, sef Cyngor Gwynedd a Chyngor Sir Ynys Môn.

Canran y cyfeiriadau diogelu oedolion wedi eu cwblhau yn ystod y flwyddyn lle mae'r risg wedi ei reoli (gan eithrio'i rhai wrthododd ymyrraeth)

2017/18
98.4%

2018/19
94.2%

2019/20
100%

Byddwn yn arwain ar y gwaith ar ran yr holl aelodau cyfrifol, sef y ddau Gyngor, yr Heddlu, y Gwasanaeth Tân, y Gwasanaeth Prawf a'r Bwrdd Iechyd i daclo a lleihau trosedd ac anhrefn er budd diogelwch a lles pobl y ddwy sir. Yn ystod 2020/21 byddwn yn parhau â'r gwaith o ddatblygu a gweithredu cynllun newydd er mwyn ymateb i flaenoriaethau adnabwyd ym maes trosedd ac anhrefn yn y ddwy sir.

Gwasanaeth Busnes

Rydym yn darparu cefnogaeth i dimau rheng-flaen yr Adran Oedolion, Iechyd a Llesiant a'r Adran Plant a Chefnogi Teuluoedd, a hynny er mwyn eu galluogi i gyflawni eu pwrpas er lles trigolion Gwynedd. Rydym yn gyfrifol am:

- Teleofal
- Datblygu'r Gweithlu
- Cyllid Cleientiaid
- Uned Incwm a Lles
- Contractio a Chomisiynu
- Gwasanaeth Gweinyddol
- Uned Cefnogi Systemau

Mae gwaith yr adran hon yn cyfrannu tuag at rai o Amcanion Llesiant Gwynedd, gan sicrhau fod trigolion Gwynedd yn:

Mwynhau bywyd hapus, iach a diogel

Cael byw mewn cartrefi o ansawdd o fewn eu cymunedau

Byw mewn cymdeithas naturiol Gymraeg

Cael byw gydag urddas ac yn annibynnol gyhyd ag sy'n bosib.

Adran Priffyrdd a Bwrdeistrefol

Adran Priffyrdd a Bwrdeistrefol

Mae'r adran hon yn darparu gwasanaethau rheng flaen sy'n bwysig i drigolion Gwynedd, megis casglu gwastraff, gwasanaethau profedigaeth a chynnal a chadw ffyrdd, cynnal fflyd, caeau chwarae a thiroedd gwyrdd. Mae gofalu am amgylchedd arbennig y sir yn ganolog i waith yr adran, ac mae'n cyfrannu at Gynllun Gweithredu Newid Hinsawdd y Cyngor.

Gwastraff ac Ailgylchu

Mae'r adran yn gyfrifol am dros filiwn o gasgliadau gwastraff o fewn cyfnod o 3 mis. Mae rhai o'r casgliadau yma'n cael eu methu, ac er bod y ffigwr yn isel (llai na 1%) rydym yn cydnabod bod y methiant yn bwysig i'r trigolyn. Mae'r Adran bellach yn casglu gwybodaeth er mwyn dod i ddeall pam fod hyn yn digwydd ac i'w galluogi i ymateb i unrhyw broblemau perthnasol.

Rydym yn y broses o gyflwyno trefniadau casglu newydd a fydd yn lleihau'r nifer o gasgliadau sy'n cael eu methu ac yn gwella profiadau pobl Gwynedd o'r gwasanaeth gan sicrhau y bydd yr un criw ar yr un gylchdaith bob tro.

Mae'r newidiadau i drefniadau casglu gwastraff pob tair wythnos, a chasglu gwastraff bwyd a deunyddiau ailgylchu yn wythnosol, wedi arwain at gynnydd mewn ailgylchu, ac mae'r Cyngor yn debygol o gyrraedd y targed o 64% o wastraff y sir yn cael ei ailgylchu erbyn diwedd 2019/20. Bydd y targed yn codi i **70% erbyn Mawrth, 2025**.

Mae'n hanfodol ymdrin â **gwastraff** mewn modd cywir os am amddiffyn ein hamgylchedd ac osgoi creu problemau i'n plant a phlant ein plant. Mae Cyngor Gwynedd yn falch ein bod yn ymdrin â'n gwastraff mewn dull cyfrifol, a'n bod yn uchafu bod mor eco-gyfeillgar â phosib yn y broses hon.

Mae claddu gwastraff yn y ddaear yn achosi llygredd i'r tir, dŵr a'r awyr. O 2020/21 ymlaen bydd Cyngor Gwynedd yn anfon prin dim i dirlenwi gan ein bod yn trin ein gwastraff gweddilliol yn y safle gwastraff i drydan, Parc Adfer. Mae'r hen safleoedd tirlenwi o fewn y sir, sydd bellach wedi cau, hefyd yn cynhyrchu trydan gwyrdd.

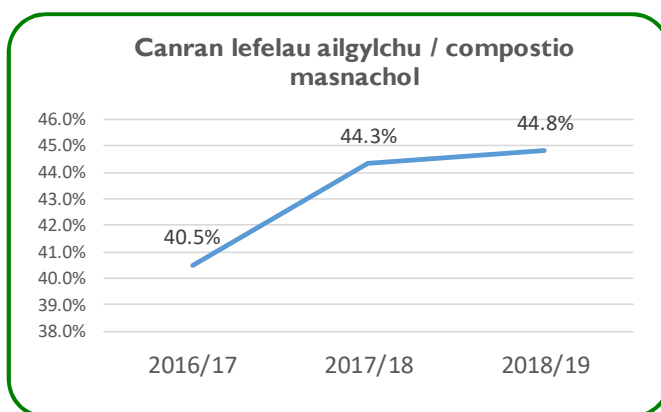
Rydym hefyd yn gyfrifol am y drefn o gasglu gwastraff gardd drwy'r sir gan ei droi yn gompost/gwrtaith. Mae'r Adran yn cynnig y compost er defnydd trigolion Gwynedd ar adegau penodol yn y flwyddyn.

GwyrAD

GwyrAD yw ein safle trin bwyd sydd wedi ei leoli o fewn y sir, ac yn trin yr holl fwyd a gesglir gan drigolion a busnesau Gwynedd. Mae'r safle yn gallu ymdrin ag 11,000 tonnall o wastraff bwyd gan ei droi yn ynni gwyrdd sy'n cael ei gyflewni i'r grid cenedlaethol. Mae hyn yn ddigon i gynhyrchu trydan i 850 o dai.

Mae capasiti o fewn y safle i gynyddu'r tunnelli o fwyd yr ydym yn ei gasglu er mwyn atal unrhyw wastraff rhag cyrraedd y bin gwastraff gweddilliol, a byddwn yn gweithio tuag at y nod hwnnw yn ystod 2020/21.

Gwasanaethau Gwastraff Masnachol

Rydym yn darparu casgliadau gwastraff ac ailgylchu masnachol i dros 2,000 o fusnesau'r sir. Ers peth amser, rydym wedi cyflwyno casgliadau ailgylchu a bwyd fel rhan o'r pecyn sydd ar gael i'r busnesau i sicrhau bod y cwmnïau'n dargyfeirio eu gwastraff o'r bin gweddilliol a manteisio ar y drefn ailgylchu. Mae hyn yn cyfrannu at berfformiad ailgylchu'r cyngor wrth adrodd yn erbyn ein targedau statudol ac mae'r perfformiad wedi codi'n sylweddol ers 2014. Gyda thargedau statudol

yn codi mae peth gwaith i'w wneud er mwyn gwella ymhellach a bydd gofyniad i wahanu deunydd ailgylchu, sydd ar hyn o bryd yn cael eu casglu mewn un bin cymysg gennym, yn dod i rym. Bydd y drefn newydd yn sicrhau fod y gwastraff yn cael ei drin yn gywir er budd yr amgylchedd.

Dros gyfnod y cynllun byddwn yn:

- cwblhau'r newid i drefniadau casglu Gwynedd er mwyn gwella'r profiad a'r gwasanaeth i drigolion y Sir, gan leihau'r nifer o gasgliadau sy'n cael eu methu
- datblygu strategaeth wastraff newydd i'r sir
- ystyried dulliau arloesol i annog ailddefnyddio a chynyddu ailgylchu er mwyn sicrhau y gallwn gyrraedd y targed statudol newydd o 70% o wastraff yn cael ei ailgylchu erbyn 2025
- cynyddu ein casgliadau bwyd domestig a masnachol er mwyn ei drin yn GwyrAD a lleihau faint o'r deunydd yma sy'n cyrraedd y bin gweddilliol
- ceisio cyrraedd y nod o anfon dim gwastraff i'w dirlenwi
- hyrwyddo'r economi gylchog yng Ngwynedd (sef economi sy'n hybu ailddefnyddio ac ailgylchu gan leihau gwastraff)
- edrych i gynyddu ein darpariaeth masnachol er mwyn dod a ffrwd incwm i'r Cyngor a sicrhau fod gwastraff y sir yn cael ei ymdrin ag o mewn ffordd gyfrifol ac eco-gyfeillgar
- cynnig casgliadau ailgylchu wedi eu gwahanu i gwsmeriaid masnachol.

Edrychiad Strydoedd a Thiroedd Cyhoeddus

O ran yr amgylchedd leol, mae'n hynod bwysig bod ein strydoedd yn lân a diogel ac felly mae'n rhaid eu glanhau'n rheolaidd. Mae edrychiad strydoedd a mannau cyhoeddus yn bwysig i drigolion Gwynedd ac mae tîm bychan o swyddogion yn gyfrifol am ymdrin â throseddau amgylcheddol fel tipio slei bach, graffiti a baw cŵn. Rydym, ar gyfartaledd, yn cymryd 1.76 diwrnod i glirio eitemau sydd wedi eu tipio'n anghyfreithlon ar ôl cael gwybod amdanynt. Rydym yn defnyddio mesur o'r enw 'Mynegai Glendid' (cyfuniad o asesiad mewnol ac allanol) er mwyn asesu safon glendid ac edrychiad strydoedd.

Mynegai glendid strydoedd (Arolwg Cadw Cymru'n Daclus)

Mae Cadwch Gymru'n Daclus yn cynnal arolwg i sefydlu faint o 'ddiffygion' fel sbwriel, chwyn, baw cŵn, gwm cnoi a stympiau sigarets sydd ar unrhyw stryd. Yn ôl yr arolwg annibynnol, mae safon glendid ac edrychiad strydoedd Gwynedd yn parhau i fod yn dda ac mae'n debyg bod newid ymddygiad er gwell yn ddiweddar i atal llanast. Yn ddiweddar, cynhaliodd Cadwch Gymru'n Daclus glanweithdra ar gyfer 2019-20. Mae'r sgor wedi'i gofnodi ar y chwith.

Rydym hefyd yn parhau i gydweithio ar *brosiect Delwedd Bangor*, sydd â'r nod o wella edrychiad ac amgylchedd y ddinas. Mae Delwedd Bangor yn bartneriaeth gyda chynrychiolaeth o'r Cyngor Dinas, Ardal Gwella Busnes Bangor, Prifysgol Bangor a sawl mudiad arall, ac yn dampled o sut gellir gweithredu mewn partneriaeth i wella edrychiad cymuned.

Ers sefydlu'r bartneriaeth rydym wedi cyflawni:

- Gwneud ffwrdd ag arwyddion tai ar osod
- Cefnogi ymgyrch *Bangor di-blastig*
- Gwella edrychiad y Stryd Fawr
- Treialu hysbysu ar gylchfannau

Rydym yn awyddus i sefydlu partneriaethau tebyg ledled y sir, er mwyn cydweithio â chymunedau i wella edrychaid ac amgylchedd eu bro.

Cynnal Tiroedd

Mae'r Adran yn gyfrifol am gynnal ymylon ffyrdd a thiroedd agored er mwyn gwella ansawdd amgylchedd ein trefi a'n pentrefi a'u gwneud yn fwy diogel i drigolion. Mae cynilo ariannol wedi arwain at doriadau gwair llai rheolaidd erbyn hyn, ond rydym yn awyddus i fanteisio ar y cyfle i hybu bioamrywiaeth, tra hefyd yn sicrhau fod ein cyffyrdd a'n mannau cyhoeddus yn aros yn ddiogel a deniadol.

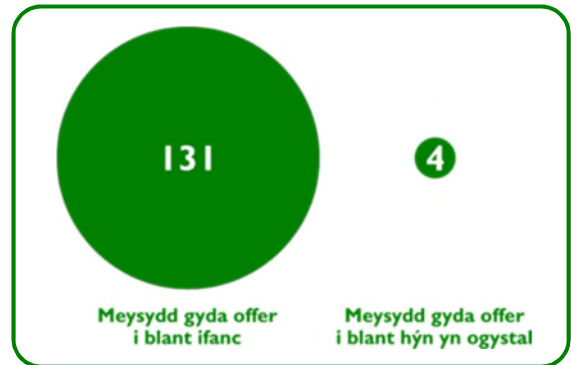

Caeau Chwarae Plant

Mae plant, rhieni a gofalwyr plant yn gwerthfawrogi meysydd chwarae ac rydym yn cynnal 131 ohonynt ledled y sir. Mae offer chwarae yn ddrud iawn ac mae'r arian ar gyfer cael offer newydd yn hynod brin.

Byddwn yn ceisio cynnal meysydd chwarae fel eu bod yn ddiogel i blant a phobl ifanc gael eu mwynhau.

Dros gyfnod y cynllun byddwn yn:

- addasu ein patrymau torri gwair er mwyn hybu bioamrywiaeth
- ymchwilio i ddulliau eco-gyfeillgar o ymdrin â chwyn, gan geisio osgoi defnyddio chwynladdwr niweidiol lle bynnag y bo'n bosib
- ehangu ar ddatblygu partneriaethau cymunedol i wella ansawdd ac edrychiad y sir
- edrych ar ddulliau amgen o gynnal a chadw meysydd chwarae, drwy gydweithio â chymunedau.

Gwasanaeth Profedigaeth

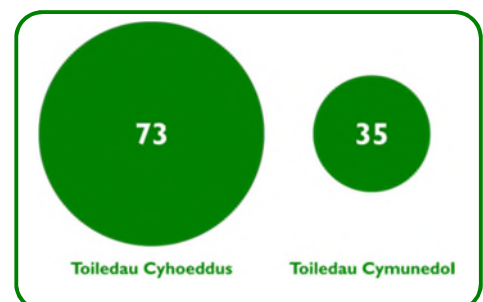
Rydym yn rheoli Amlosgfa Bangor ac 16 o fynwentydd prysuraf a mwyaf y sir.

Mae'r gwasanaeth profedigaeth yn un hollbwysig i drigolion a byddwn yn sicrhau gwasanaeth sy'n briodol a pharchus.

Toiledau Cyhoeddus

Mae'r Adran yn gyfrifol am gynnal a glanhau **toiledau cyhoeddus** y sir. Nid oes rhaid i'r Cyngor ddarparu toiledau cyhoeddus, ac fe ddaeth cynllun i gau nifer o doiledau'r sir yn dilyn ymgynghoriad 'Her Gwynedd'. Serch hynny, creda'r adran fod darpariaeth o doiledau cyhoeddus addas yn bwysig i brofiad unigolion o'r sir, ac fe ddatblygwyd dulliau amgen o gadw cymaint o doiledau a phosib ar agor – drwy bartneriaethu â chynghorau cymuned neu drwy gefnogi toiledau cymunedol o fewn busnesau Gwynedd.

Hoffem ddiolch i bawb sydd wedi partneriaethu gyda'r Cyngor i gynnal darpariaeth amgen. Drwy weithio ar y cyd, rydym ymhlith y siroedd sydd â'r ddarpariaethau uchaf o doiledau cyhoeddus yng Nghymru.

Teledu Cylch Cyfng

Er mwyn diogelu a gwarchod y gymuned rydym yn gofalu am rwydwaith o gamerâu Teledu Cylch Cyfng (CCTV) ym mannau poblog y Sir sef Bangor, Caernarfon a Phwllheli. Mae'r systemau yn cynorthwyo i fonitro digwyddiadau troseddol a gwrthgymdeithasol.

Mae'r Adran wedi gwella'r rhwydwaith o gamerâu teledu cylch cyfng ar draws Gwynedd er mwyn parhau gyda'r gwaith o ddiogelu trigolion ac eiddo'r Sir.

Dros gyfnod y cynllun byddwn yn:

- cynnig ehangu'r rhwydwaith drwy gydweithio â chymunedau.

Gwasanaeth Fflyd

Mae'r Adran yn gyfrifol am reoli a chynnal holl fflyd y cyngor. Mae'r Gwasanaeth Fflyd yn arwain a rhoi cymorth i adrannau'r cyngor er mwyn sicrhau defnydd priodol, diogel a chyfreithlon o'u cerbydau.

Yn ogystal, mae'r gwasanaeth yn gyfrifol am gynnal a chadw dros 400 o gerbydau i safon uchel ac fe wneir hyn dros dri lleoliad gwahanol ar draws Gwynedd gyda gweithdai yng Nghaernarfon, Pwllheli a Dolgellau.

Mae'r adran wedi bod yn ceisio lleihau allyriadau carbon y fflyd drwy fuddsoddi mewn cerbydau effeithlon, gan gynnwys cerbydau trydan. Mae allyriadau'r fflyd wedi gostwng 19.8% rhwng 2005/06 a 2018.

Dros gyfnod y cynllun byddwn yn:

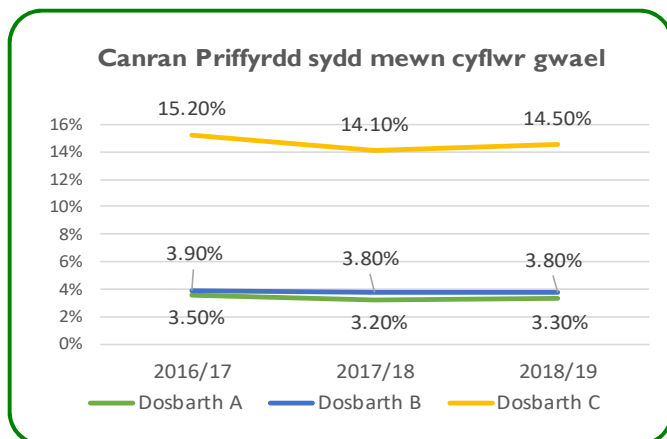
- blaenoriaethu'r gwaith o ddad-garboneiddio'r fflyd
- ymchwilio i'r potensial o ddefnyddio hydrogen fel tanwydd di-garbon i redeg ein fflyd drom
- sefydlu system pŵl cerbydau ar gyfer y Cyngor, gan edrych hefyd ar gynnig defnydd cymunedol.

Priffyrdd a Goleuo Stryd

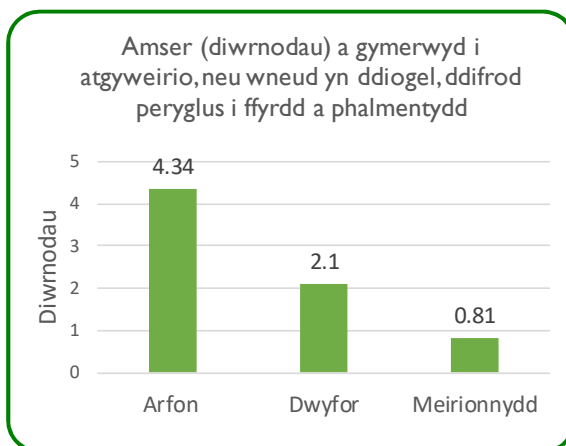
Mae'n bwysig bod busnesau a thrigolion Gwynedd yn medru symud yn rhwydd a diogel o fewn y Sir ac er mwyn sicrhau hyn mae'r Cyngor yn cynnal 2,697 cilomedr o **ffyrdd sirol** ynghyd â 199 cilomedr o **gefnffyrdd** (sef priffyrdd o bwysigrwydd cenedlaethol, ar ran Llywodraeth Cymru). Ar hyn o bryd mae ein priffyrdd yng Ngwynedd, sef ffyrdd Dosbarth A a B, mewn cyflwr da gyda llai na 4% ohonynt yn ddiffygiol ac angen sylw.

Gyda lleihad yn y gyllideb berthnasol, parhau mae'r dirywiad yng nghyflwr ein ffyrdd Dosbarth C a di-ddosbarth. Oherwydd y pwysau ariannol ar y Cyngor mae'n anorod y bydd pwysau pellach ar y gyllideb cynnal ffyrdd, a bydd yn her i ni atal dirywiad yn safon ein ffyrdd, yn enwedig y ffyrdd o lai o flaenoriaeth sef Dosbarth C a di-ddosbarth.

Mae Côt Ymarfer cenedlaethol newydd mewn grym erbyn hyn sydd yn rhoi pwyslais ar reoli risg. Mae'r gwasanaeth yn y broses o gyflwyno newidiadau i'r Cynllun Cynnal Asedau Priffyrdd er cysoni a diwygio i sicrhau ein bod yn adlewyrchu'r côd newydd.

Rydym yn ceisio atal dirywiad sydyn yn safon ein ffyrdd. Drwy wneud hyn byddwn yn adlewyrchu ar yr hyn sydd o fewn y côd ymarfer newydd. Mae'r Gwasanaeth hefyd yn treialu defnydd o ddeunyddiau newydd neu ail-ddefnyddio deunyddiau er mwyn llenwi tyllau. Bydd hyn yn ein cynorthwyo drwy leihau ar waredu gwastraff ac yn cyfrannu at ein gwaith o leihau ein ôl troed carbon.

Cytundeb Cynnal Priffyrdd Asiantaeth Cefnffyrdd Gogledd a Chanolbarth Cymru

Mae Cyngor Gwynedd yn gyfrifol am arwain partneriaeth o saith cyngor yng Ngogledd a Chanolbarth Cymru er mwyn rheoli a chynnal 1,100km o gefnffyrdd (priffyrdd cenedlaethol pwysig Llywodraeth Cymru).

Asiant Cefnffyrdd Gogledd a Chanolbarth Cymru
North & Mid Wales Trunk Road Agent

Ein gwasanaeth Priffyrdd sydd yn gyfrifol am y gwaith cynnal a chadw ynghyd â delio â damweiniau a digwyddiadau sy'n deillio o dywydd garw a thu allan i oriau gwaith arferol.

Cynnal a Chadw Pontydd a Strwythurau

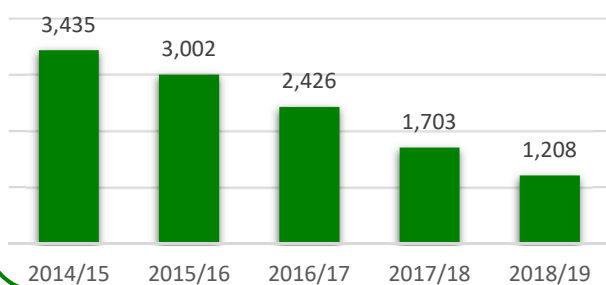
Rydym yn cynnal a chadw 631 pont drwy'r sir. Mae 338 pont bwa a 96 pont wedi eu rhestru sydd â gofynion ychwanegol. Yn ogystal, mae gennym 1,618 o waliau cynnal drwy'r sir sydd hefyd yn cael eu cynnal a'u cadw gan yr adran.

Goleuo Stryd

Rydym yn cynnal 18,705 o **oleuadau stryd** a 6,067 o **arwyddion** wedi eu goleuo er mwyn gwneud ein ffyrdd a'n strydoedd yn fwy diogel. Mae goleuadau yn defnyddio ynni trydan sydd ag effaith andwyol ar yr amgylchedd o safbwynt allyriadau carbon a llygredd golau.

Dros y 3 mlynedd ddiwethaf rydym wedi bod yn newid ein goleuadau stryd ac arwyddion i dechnoleg LED (light emitting diode) gyda'r mwyafrif yn pylu neu ddiffodd pan fo'n briodol. Mae hyn i bwrpas lleihau costau ynni, lleihau allyriadau carbon ac atal llygredd golau heddiw ac i'r dyfodol. Dros y blynyddoedd diwethaf, rydym wedi cynorthwyo lleihau carbon wrth flaenoriaethu'r gwaith yma.

Allyriadau CO2 o ganlyniad i oleuadau stryd fesul blwyddyn (mewn tonnelli)

Dros gyfnod y cynllun byddwn yn:

- cyflwyno Cynllun Cynnal Asedau newydd sydd yn blaenoriaethu ar sail risg
- treialu dulliau eco-gyfeillgar newydd o drin ein ffyrdd gan annog ail-ddefnyddio deunyddiau crai
- cyflwyno trefn electroneg symudol er mwyn i'n gweithwyr dderbyn a chofnodi gwaith. Bydd hyn yn galluogi i ni gyflawni'r gwaith yn fwy effeithlon.
- cwblhau'r gwaith o newid holl oleuadau stryd y sir i LED, sydd wedi sicrhau lleihad o bron i 12,000 tonnelli o garbon hyd yma.

Mae gwaith yr adran hon yn cyfrannu tuag at rai o Amcanion Llesiant Gwynedd, gan sicrhau fod trigolion Gwynedd yn:

Mwynhau bywyd hapus, iach a diogel

Cael manteisio ar harddwch amgylchedd naturiol y sir.

Adran Plant a Chefnogi Teuluoedd

Adran Plant a Chefnogi Teuluoedd

Ein pwrpas yw sicrhau fod plant a phobl ifanc yn cael eu diogelu rhag niwed; yn profi sefydlogrwydd yn eu bywyd ac yn cael y cyfleoedd gorau o ran eu hiechyd a'u lles.

Mae sawl tîm o fewn ein gwasanaeth ac rydym yn gweithio o fewn 3 haen o angen:

1. **Ymyrraeth Gynnar**
2. **Anghenion gofal a chefnogaeth, diogelu a gofal**
3. **Timau Arbenigol**

Yng Ngwynedd rydym yn credu y dylai pob plentyn a pherson ifanc gael y cyfle i gyrraedd eu llawn botensial. Rydym yn cydnabod bod plant yn datblygu orau pan maent yn cael eu cefnogi i dyfu a llwyddo o fewn eu teuluoedd a'u cymunedau. Rydym hefyd yn cydnabod bod cynnig ymyrraeth yn gynnar yn hanfodol er mwyn helpu plant a'u teuluoedd i ffynnu ac i leihau'r angen am wasanaethau mwy dwys.

Mae cefnogi teuluoedd i ffynnu yn mynd y tu hwnt i wasanaethau ein hadran ni yn unig, ac oherwydd hynny rydym yn am wneud gwaith pellach ar draws holl wasanaethau ataliol y Cyngor er mwyn gwella ein gallu i ymateb i anghenion trigolion Gwynedd, mewn dull cydlynus, integredig ac effeithlon.

Cefnogi Llesiant Pobl

Blaenoriaeth Gwella 3

Mae angen mwy o gefnogaeth ar rai trigolion ar gyfer delio gyda heriau bywyd, ac mae'r Cyngor yn buddsoddi, darparu a chynllunio nifer o wasanaethau ac ymyrraethau sy'n mynd i'r afael â chefnogi pobl gyda materion amrywiol megis: anawsterau rhiantu a magu teulu, cael a chynnal cartref, cynnal perthnasau iach, delio gyda cham-ddefnyddio sylweddau ac alcohol, trais, troseddu ac effeithiau hynny, byw'n iach ac actif, incwm annigonol a diffyg gwaith, methu aros mewn addysg, diffyg cymwysterau a sgiliau sylfaenol, gofalu, heneiddio, unigrwydd a diffyg cysylltiadau cymdeithasol.

Rydym wedi tynnu gwasanaethau ar draws y Cyngor ynghyd i siapiau'r Rhaglen Cefnogi Pobl a hyd yma rydym wedi canolbwyntio ein gwaith ar fapio, adnabod rhwystrau a gwella ein dealltwriaeth o sut mae ein gwasanaethau yn cael eu darparu ar hyn o bryd. Rydym yn adeiladu darlun cliriach o brofiadau ein trigolion o ran wynebu a chael eu cefnogi i ddelio gyda'u anghenion. Mae trigolion Gwynedd wedi dweud wrthym eu bod eisiau mynediad hawdd i'r gefnogaeth sydd ei hangen arnynt ar adeg a dull sy'n addas iddynt hwy.

Mae'r gwaith yma yn ein helpu i adolygu ac ystyried effeithlonrwydd ein trefniadau presennol er mwyn sicrhau ein bod ni'n gwneud y gorau o'r adnoddau sydd gennym i ddiwallu anghenion yn gynnar, cyd-gynllunio gwasanaethau ac ymyrraethau priodol er mwyn **"Cefnogi Llesiant Pobl"**.

Yn ystod cyfnod nesaf Cynllun y Cyngor byddwn yn

- gwneud mwy o waith i ddeall profiadau ac anghenion grwpiau penodol o drigolion; a gwneud gwaith i ddeall anghenion mewn cymunedau ac ardaloedd penodol
- ymateb i'r rhaglen alinio cyllid gan Lywodraeth Cymru ar gyfer gwneud y defnydd gorau o'u grantiau a rhaglenni ataliol i drigolion Gwynedd
- adeiladu ar Raglen Plant yn Gyntaf yn ardal Maesgeirchen drwy dreialu dulliau newydd ymysg partneriaid er mwyn helpu i greu gwasanaethau mwy integredig yn y blynyddoedd cynnar ac er mwyn lleihau'r nifer o brofiadau niweidiol yn ystod plentynod, meithrin cryfder cymeriad ein plant a'n pobl ifanc, a gwella canlyniadau bywyd i'n plant a'n pobl ifanc.

Ymyrraeth Gynnar

Mae cynnig ymyrraeth yn gynnar yn hanfodol er mwyn helpu plant a'u teuluoedd i ffynnu ac i leihau'r angen am wasanaethau mwy dwys. Mae gennym nifer o wasanaethau sy'n ymyrryd yn gynnar boed hynny yn gynnar ym mywyd plentyn er mwyn iddynt gael y gefnogaeth sydd ei angen arnynt i ffynnu; neu'n gynnar pan fo her neu bryder yn amlygu gyntaf cyn i bethau waethygu; a byddwn yn gwneud hynny drwy weithio gyda'r teulu cyfan.

Gwasanaeth Blynyddoedd Cynnar

Ein pwrpas yw gwneud gwahaniaeth pendant i gyfleoedd bywyd plant o dan 4 oed drwy gefnogi darpariaethau addysg feithrin, datblygu'r sector gofal plant a chwarae, a darparu pecynnau rhiantu i helpu teuluoedd i fagu plant iach, hapus a diogel.

Rydym hefyd yn darparu pecynnau o gefnogaeth fwy dwys mewn ardaloedd penodol o Wynedd drwy'r rhaglen **Dechrau'n Deg**. Mae'r rhaglen yn cefnogi teuluoedd gyda magu plant a rhiantu, datblygiad iaith a lleferydd plant, a chefnogaeth iechyd a gofal, a hynny mewn timau aml-asantiaethol o fyd addysg, gofal a iechyd.

Canran o deuluoedd sydd wedi adrodd cynnydd neu welliant yn eu bywydau yn dilyn derbyn gwasanaeth gan y Tîm o Amgylch y Teulu

2016/17

95%

2017/18

92%

2018/19

90%

Tîm o Amgylch y Teulu

Ein pwrpas yw ymyrryd yn gynnar pan fo problemau o fewn teuluoedd yn dod i'r amlwg, ond mae hyn yn digwydd yn wirfoddol gyda chaniatâd y teulu. Byddwn yn helpu drwy ymateb i anghenion a darparu gwasanaethau priodol.

Rydym wedi derbyn 144 o gyfeiriadau i'r Tîm o Amgylch y Teulu yn ystod 2018/19 ac mae canran uchel o deuluoedd yn nodi fod gwahaniaeth cadarnhaol i'w bywydau yn dilyn derbyn ymyrraeth.

Gwasanaeth Ieuenctid

Mae cael y cyfle i gymdeithasu, i gymryd rhan mewn gweithgareddau a pharhau i ddysgu a datblygu sgiliau newydd y tu allan i'r ysgol yn bwysig i bobl ifanc y sir. Mae cefnogi pobl ifanc i adeiladu gwydnwch i ddelio gydag unrhyw heriau all eu wynebu yn y dyfodol yn bwysig iawn i'r Gwasanaeth Ieuenctid. Mae pobl ifanc wedi dweud wrthym eu bod eisiau ein cefnogaeth ni i'w helpu i edrych ar ôl eu hiechyd a lles, i'w helpu i ddatblygu a dysgu sgiliau, ac i'w helpu i fod yn rhan o'u cymunedau.

Anghenion gofal a chefnogaeth, diogelu a gofal

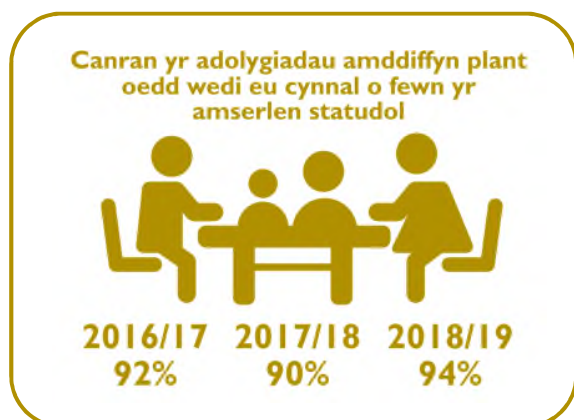
Mae'r mwyafrif o blant a phobl ifanc yng Ngwynedd yn byw bywydau hapus, diogel ac yn mwynhau cyfleoedd i ddysgu ac i chwarae. Fodd bynnag, mae rhai plant a'u teuluoedd angen cyngor a chymorth mwy ffurfiol ar adegau.

Mae'r Cyngor yn gyfrifol am arwain, ymchwilio a rheoli ymyrraethau diogelu plant y sir. Rydym yn gweithio'n agos gydag ysgolion, yr Heddlu, y Bwrdd Iechyd, meddygon, ac ymwelwyr iechyd ayyb i gyflawni'r cyfrifoldeb statudol yma. Mae'r cyfrifoldeb i ddiogelu yn un o gyfrifoldebau pwysicaf y Cyngor.

Mae'r **Gwasanaeth Gwybodaeth, Cyngor a Chefnogaeth** yn cynnal safonau uchel wrth ymateb yn amserol i gyfeiriadau all fod yn rhai diogelu, ac i gyfeiriadau am ofal a chefnogaeth. Er mwyn diogelu plant a phobl ifanc rydym yn ymateb heb oedi i gyfeiriadau. Pan fo'r cyfeiriadau hynny yn cynnwys pryderon am honiadau o gamdriniaeth, rydym angen ymchwilio i'r honiadau yn unol â'r Canllawiau Amddiffyn Plant. Byddwn yn gwneud penderfyniad ar bob achos o fewn pedair awr ar hugain er mwyn penderfynu ar y ffordd orau i ymateb.

Mae'r **Timau Gwaith Cymdeithasol** yn cynnig cefnogaeth ac ymyrraeth ddwys i blant a'u teuluoedd. Mae gweithwyr cymdeithasol yn gweld plant a'u teuluoedd yn rheolaidd ac yn cadw cysylltiad da gyda hwy gan fod yn effro i faterion o risg i blant a phobl ifanc. Rydym yn sicrhau fod adnoddau ar gael i'w cefnogi a bod eu hanghenion yn glir i ni. Mae cynlluniau yn eu lle wedyn ar gyfer ymateb i'w anghenion. Ar adegau, rydym yn cyfeirio ymlaen i dimau sydd yn cynnig ymyrraeth fwy arbenigol, fel y gwasanaethau yn y Tîm Trobwynt.

Rydym yn cynnal ymchwiliadau amddiffyn plant, ac weithiau mae rhai teuluoedd angen cefnogaeth ddwys iawn ac mae angen i ni ddod â phlant sydd mewn perygl i ofal y Cyngor.

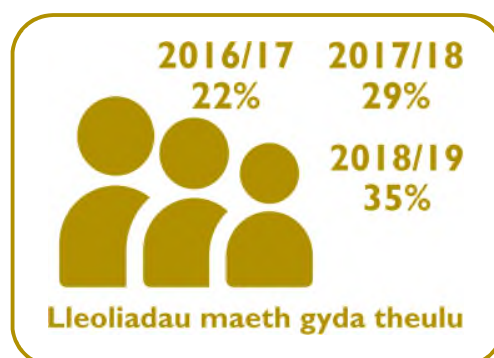
Mae plant yn dod i'n gofal fel arfer o dan amgylchiadau anodd iawn, ac rydym yr un mor uchelgeisiol ar gyfer y plant yma ag y byddai unrhyw un ar gyfer ei blentyn ei hun.

I sicrhau fod plant a phobl ifanc yn profi sefydlogrwydd rydym yn cefnogi plant i fyw gartref gyda chefnogaeth lle bo hynny'n bosibl. Rhoddir pwyslais hefyd ar geisio lleoli plentyn gydag aelodau o'i deulu estynedig neu ffrindiau'r teulu. Lle nad yw hynny'n bosibl, lleolir y plentyn gyda gofalwyr maeth cofrestredig, neu ar adegau bydd rhai plant a phobl ifanc angen unedau preswyl arbenigol i gwrdd ag anghenion penodol.

Rôl y **Tîm Maethu** yw sicrhau fod gennym ddigon o rieni maeth i ddiwallu anghenion plant sydd yn methu byw gartref.

Rydym yn asesu a chefnogi gofalwyr maeth er mwyn iddynt allu cynnig y gefnogaeth angenrheidiol i blant sy'n dod i'n gofal, ac mae hyn yn flaenoriaeth uchel i'r Adran. Rydym yn ymwybodol bod plant sydd mewn sefyllfaoedd sefydlog yn cael y cyfle gorau i brofi'r ffiniau hynny sydd yn allweddol i ddatblygiad da. Mae hyn yn gosod y sylfaen ar gyfer cyflawni'r canlyniadau gorau iddynt.

Tra bo plentyn yng ngofal y Cyngor, ein cyfrifoldeb yw darparu cynllun gofal clir ar ei gyfer sydd yn cael ei adolygu yn rheolaidd er mwyn sicrhau fod y penderfyniadau iawn yn cael eu gwneud er lles y plentyn ac nad oes unrhyw oediad yn ei gynllun.

Cynllun llwybr wedi ei gytuno ar gyfer plant mewn gofal

2016/17 100%

2017/18 99%

2018/19 97%

Mae'r **Tîm Ôl-16** yn cefnogi pobl ifanc sydd un ai angen eu diogelu neu angen gofal a chefnogaeth, ac mae'n cynnwys pobl ifanc sydd wedi gadael gofal hyd at 25 oed. Mae'r gweithwyr yn gweld y bobl ifanc yn rheolaidd ac yn annog iddynt gadw cysylltiad da gyda'u teuluoedd ac yn datblygu eu sgiliau i fyw yn annibynnol. Mae'r Cynllun "Pan Fydda i'n Barod" yn cynnig opsiwn i bobl ifanc nad ydynt yn barod i symud o'u lleoliad maeth ar eu pen-blwydd yn 18 oed i aros hyd nes eu bod nhw'n barod i wneud hynny.

Y Timau Arbenigol

Pwrpas **Gwasanaethau Trobwynt** yw lleihau anghenion drwy gynnig ystod o ymyraethau a chefnogaeth ddwys i blant sydd ar fin dod i ofal, sydd newydd ddod i ofal, neu i ddychwelyd plant adref o ofal yn ddiogel. Wrth gydweithio'n agos a chyd-gynhyrchu cynlluniau gofal gyda'r plant a'u teuluoedd mae anghenion iechyd corfforol, meddyliol a lles emosiynol plant a'u teuluoedd yn cael eu diwallu.

Canran o achosion lle dangosir lleihad yn y ffactorau a oedd yn amlwg cyn ymyrraeth y tîm

2016/17
79%

2017/18
70%

2018/19
79%

Fel rhan o'r ymyrraethau hyn mae'r **Tîm Trothwy** yn cynnig pecynnau cefnogi dwys gyda'r nod o gadw plant yn sefydlog yn eu cartrefi. Mae'r **Gwasanaeth Integredig Cymorth i Deuluoedd (IFSS)** yn cynnig ymyrraeth arbenigol i deuluoedd ble mae camddefnydd o alcohol a chyffuriau gan y rhieni a gofalwyr yn ffactor o risg i'r plant. Oherwydd natur ddwys yr ymyrraeth, mae'r gwasanaeth wedi ei flaenoriaethu ar gyfer y teuluoedd ble mae'r risg i blant yn uchel. Mae'r prosiect **Adlewyrchu** yn cynnig cefnogaeth arbenigol i rieni sydd â phlant yn y system gofal yn barhaol. Yn ogystal, mae **Trobwynt** yn cynnig gwasanaeth arbenigol sy'n canolbwyntio ar ddiddymu gorchmynion gofal lle mae gwaith dwys eisoes wedi ei gwblhau, a thrwy hynny yn cynnig ffordd allan o ofal i blant a'u teuluoedd.

Mae **Tîm Derwen** yn darparu gwasanaeth ar gyfer plant a phobl ifanc anabl a gwaeth a'u teuluoedd. Rydym yn darparu cymorth i bobl ifanc anabl i'w helpu i gael eu cynnwys mewn gweithgareddau a bywyd cymunedol a chynyddu sgiliau i'w gwneud yn fwy annibynnol. Rydym yn darparu cyfnodau o ofal seibiant drwy wasanaeth cefnogol i nifer fawr o deuluoedd. Mae'r tîm yn un amlddisgyblaethol ac yn gweithio mewn partneriaeth â'r Bwrdd Iechyd. Mae gennym weithwyr cymdeithasol, niysys a seicolegwyr yn gweithio yn y tîm ac oherwydd ystod eang o anghenion cymhleth mae ein gweithwyr angen meddu ar sgiliau arbennig i ymateb i anghenion y plant a'u teuluoedd.

Pwrpas y **Gwasanaeth Cyfiawnder Ieuenctid** yw gweithio yn ddwys gyda phlant a phobl ifanc sydd wedi troseddu i'w hatal rhag aildroseddu. Rydym yn cynnig ystod eang o ymyrraethau arbenigol ac yn gweithio gyda'r teulu cyfan er mwyn dod o hyd i ddatrysiadau i helpu'r plant a phobl ifanc rhag aildroseddu. Rydym hefyd yn gweithio yn ataliol gyda phlant a phobl ifanc i'w hatal rhag troseddu yn y lle cyntaf. Byddwn yn gwneud hyn mewn partneriaeth ag ysgolion ac o fewn cymunedau'r unigolion. Rydym yn dîm amlasiantaethol ac yn gweithio mewn partneriaeth gyda'r Heddlu, y Bwrdd Iechyd, Gyrfa Cymru, Tai Gogledd Cymru ac eraill.

Sut rydym yn sicrhau ansawdd Diogelu

Er mwyn rhoi sicrwydd i'r Cyngor bod ein trefniadau diogelu yn gadarn mae gennym **Uned Diogelu a Sicrwydd Ansawdd** sydd yn canolbwyntio ar agweddau gwahanol ar y maes pwysig hwn. Rydym yn gweithredu'r dyletswyddau statudol i adolygu achosion Plant mewn Gofal, ac yn rhoi arweiniad ar amddiffyn plant, gan gadeirio Cynadleddau Achos a Chyfarfodydd Strategaeth lle mae honiadau yn erbyn pobl broffesiynol.

Byddwn yn cynnal cynadleddau amddiffyn plant mewn partneriaeth â'r teuluoedd a gweithwyr eraill. Mae ymyrryd gyda theulu i ddiogelu'r plentyn yn gallu bod yn anodd iddynt. Yn aml, nid ydynt yn croesawu'r cymorth yma ac yn aml yn cydweithredu trwy orfodaeth. Ein nod yw sicrhau fod llais y plentyn yn fwy amlwg yn y trafodaethau a bod teuluoedd yn cymryd rhan fwy effeithiol yn eu cynllun diogelu.

Mae Swyddogion Adolygu Annibynnol yn monitro cynlluniau gofal pob plentyn a pherson ifanc sydd mewn gofal. Maent yn sicrhau fod y cynlluniau gofal wedi rhoi ystyriaeth briodol a phwysau i ddymuniadau a theimladau'r plentyn, a bod y plentyn yn deall ei sefyllfa yn llawn o ystyried ei oed a'i ddealltwriaeth. Mae'r Swyddogion Adolygu Annibynnol yn rhoi sicrwydd i'r Cyngor bod buddiannau'r plentyn yn cael eu diogelu trwy gydol eu hamser mewn gofal. Maent yn gwrandao ar blant, gwneud yn siŵr eu bod yn hapus gyda'u cynlluniau, sicrhau bod eu barn yn cael llais a bod eu cynlluniau yn cael eu dilyn, a bod yn ddigon grymus i wneud rhywbeth am y peth os nad ydynt yn cael eu dilyn.

Mae gwaith yr adran hon yn cyfrannu tuag at rai o Amcanion Llesiant Gwynedd, gan sicrhau fod trigolion Gwynedd yn:

Mwynhau bywyd hapus, iach a diogel

Cael byw mewn cymdeithas naturiol Gymraeg

Cael byw gydag urddas ac yn annibynnol gyhyd ag sy'n bosib.

Adran Amgylchedd

Adran Amgylchedd

Mae'r Adran Amgylchedd yn arwain ar y prif feysydd canlynol:

- Cynllunio a Rheolaeth Adeiladu
- Gwarchod y Cyhoedd
- Trafnidiaeth a Chefn Gwlad

Cynllunio a Rheolaeth Adeiladu

- Gwasanaeth Cynllunio
- Gwasanaeth Polisi Cynllunio ar y Cyd (Gwynedd a Môn)
- Gwasanaeth Rheolaeth Adeiladu

Gwasanaeth Cynllunio

Pwrpas y gwasanaeth yma yw i hwyluso a rheoli datblygiadau cynaliadwy er budd ein cymunedau, yr economi a'r amgylchedd o fewn ardal awdurdod cynllunio Gwynedd (nad yw'n cynnwys ardal y Parc Cenedlaethol).

Yn ystod 2018-19 derbyniwyd dros 2,300 o ymholiadau cynllunio cyffredinol neu ymholiadau cyn cyflwyno cais.

Rydym yn gwneud penderfyniadau ar **geisiadau cynllunio** i ddatblygu tir ac yn ymdrin ag oddeutu 1,200 o geisiadau cynllunio'n flynyddol, gyda dros 88% o geisiadau'n derbyn caniatâd.

Mae ceisiadau'n cymryd 65 diwrnod i'w penderfynu ar gyfartaledd gydag oddeutu 86% yn cael eu penderfynu o fewn yr amser gofynnol.

Yn ddiweddar, caniatwyd nifer o ddatblygiadau sylweddol sy'n cynnwys ysgolion newydd, datblygiadau tai (gan gynnwys tai fforddiadwy) a nifer o rai eraill. Caniatwyd hefyd nifer uchel iawn o geisiadau am ddatblygiadau sy'n rhoi cyfle i fusnesau presennol ehangu ac i fusnesau newydd sefydlu, yn enwedig yn y maes atyniadau twristiaeth a busnesau cysylltiedig. Yn ystod y cyfnod yma mae'r Gwasanaeth Cynllunio wedi bod yn rhan allweddol o broses ceisiadau Gorchymyn Caniatâd Datblygu (DCO) Wylfa Newydd a phrosiect Cysylltu Gogledd Cymru'r Grid Cenedlaethol, yn ogystal â chynghori ar nifer o brosiectau mawr eraill sydd gan y Grid Cenedlaethol o fewn y Sir.

Rydym yn cymryd **camau gorfodaeth** ar ddatblygiadau sydd heb gael caniatâd cynllunio gan ymdrin ag oddeutu 200 o achosion yn flynyddol. Fe ymchwiliwyd i 78% o'r achosion gorfodaeth o fewn 84 diwrnod ac mae nifer o rybuddion gorfodaeth wedi eu cyflwyno.

Canran ein
cwsmeriaid oedd yn
fodlon neu'n fodlon
iawn â lefel y
gwasanaeth

Gwasanaeth Polisi Cynllunio ar y Cyd (Gwynedd a Môn)

Pwrpas y gwasanaeth yma yw i baratoi dogfennau polisi cynllunio, yn cynnwys paratoi a monitro'r Cynllun Datblygu Lleol ar y Cyd a Chanllawiau Cynllunio Atodol. Mae'r Cynllun Datblygu Lleol yn hyrwyddo datblygiad cynaliadwy ac mae'n cynnwys mapiau a pholisïau ysgrifenedig a ddefnyddir i benderfynu ceisiadau cynllunio.

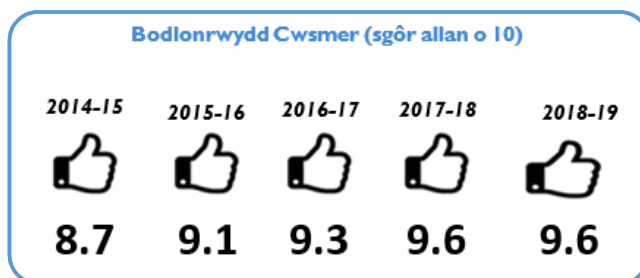
Ers mabwysiadu'r **Cynllun Datblygu Lleol ar y Cyd** (Gwynedd a Môn), mae 8 (allan o gyfres o 17) o Ganllawiau Cynllunio Atodol wedi eu mabwysiadu gydag un arall wedi bod yn destun ymgynghoriad cyhoeddus. Mae'r gwaith o baratoi'r gweddill yn mynd rhagddo. Mae'r canllawiau yn rhoi cig ar esgryn polisïau cynllunio, ac yn atgyfnerthu gallu'r Cynllun Datblygu i roi sail gadarn i wneud penderfyniadau ar geisiadau cynllunio i'r dyfodol. Mae'r Adroddiad Monitro Blynnyddol wedi cael ei baratoi ar gyfer y cyfnod rhwng 1 Awst 2017 a 31 Mawrth 2019 ac wedi'i gyflwyno i Lywodraeth Cymru. Mae'r Adroddiad Monitro Blynnyddol yn adrodd ar berfformiad y cynllun yn ystod y cyfnod ac yn asesu os yw strategaeth a pholisïau'r cynllun yn gweithio. Casgliad yr Adroddiad Monitro Blynnyddol oedd bod y cynllun yn cyflawni'r strategaeth a bod polisïau'r cynllun yn gweithio. Doedd dim tystiolaeth am yr angen i adolygu'r cynllun yn gynnar.

Rydym hefyd yn rhoi arweiniad ar faterion polisi cynllunio i Awdurdod Cynllunio Gwynedd, Awdurdod Cynllunio Cyngor Sir Ynys Môn, sefydliadau allanol a'r cyhoedd.

Gwasanaeth Rheolaeth Adeiladu

Pwrpas y gwasanaeth yma yw i sicrhau'r safonau gofynnol i sicrhau iechyd a diogelwch pobl o gwmpas adeiladau tra yn gwella cadwraeth tanwydd a phŵer, amddiffyn a gwella'r amgylchedd a hyrwyddo datblygu cynaliadwy. Rydym hefyd yn sicrhau bod mynediad a chyfleusterau angenrheidiol yn cael eu darparu ar gyfer pobl ag anableddau mewn adeiladau newydd ac fel rhan o addasiadau.

Mae'n rhaid i waith adeiladu gael ei gyflawni yn unol â gofynion penodol Rheoliadau Adeiladu. Mae hyn yn bwysig a gwerthfawr i bobl Gwynedd, gan y bydd yn sicrhau bod unrhyw waith adeiladu yn ddiogel ac o'r safon angenrheidiol.

Rydym yn anelu i fynd y tu hwnt i'r gofynion statudol drwy ddarparu gwasanaeth Rheolaeth Adeiladu sy'n canolbwyntio ar y cwsmer, gan gynnig cyngor, cymorth technegol, asesu cynlluniau ac archwiliadau safle i bob math o waith adeiladu.

Yn nhermau adeiladau a strwythurau peryglus, rydym yn cynnig gwasanaeth 24 awr i sicrhau bod iechyd a diogelwch trigolion Gwynedd yn cael eu gwarchod.

Ar gyfer ceisiadau Rheolaeth Adeiladu Llawn, mae'r gwasanaeth yn anelu i archwilio'r cynlluniau o fewn 15 diwrnod gwaith, gyda'r penderfyniad yn cael ei ryddhau cyn gynted â phosib. Er mwyn cymeradwyo'r cais (penderfyniad cyntaf), byddwn yn cynnig cydweithio yn agos gydag adeiladwyr a phenseiri er mwyn cyrraedd safon cais da.

Gwarchod y Cyhoedd

- **Gwasanaeth Rheolaeth Llygredd a Thrwyddedu**
- **Gwasanaeth Bwyd a Diogelwch**
- **Gwasanaeth Safonau Masnach**

Pwrpas cyffredinol y gwasanaethau hyn yw i warchod y cyhoedd mewn perthynas ag amrediad o faterion amgylcheddol ac iechyd.

Gwasanaeth Rheolaeth Llygredd a Thrwyddedu

Pwrpas y gwasanaeth yma yw sicrhau nad yw busnesau neu unigolion yn llygru'r aer, y tir, neu ddyfroedd gyda sylweddau neu sŵn annymunol drwy ymateb ac ymchwilio i gwynion llygredd a niwsans statudol.

Rydym yn asesu diogelwch dŵr yfed o darddiad preifat ac ansawdd dŵr ymdrochi ac yn gorfodi gwelliannau fel bo angen - 573 sampl dŵr yfed dros y flwyddyn ddiwethaf.

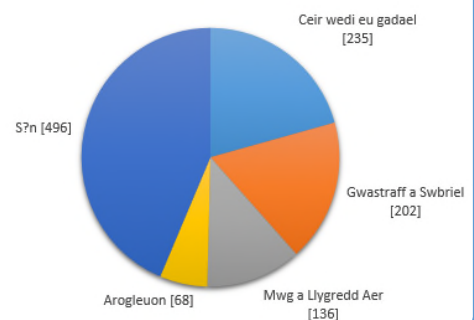
Rydym yn archwilio a monitro **prosesau diwydiannol** ar 46 safle a rheoleiddio allyriadau diwydiannol i'r aer (llosgyddion gwastraff olew, malurwyr symudol, peiriannau sment).

Rydym hefyd yn trefnu angladdau lle nad oes teulu - gyda 27 o achosion yn ystod y flwyddyn ddiwethaf.

Rydym yn trwyddedu'r meysydd â ganlyn er mwyn gwarchod defnyddwyr, busnesau a chymunedau Gwynedd rhag unrhyw effeithiau andwyol; ac yn cymryd camau gorfodaeth lle mae hynny yn ofynnol er mwyn cadw defnyddwyr y gwasanaethau trwyddedig yn ddiogel.

- Trwyddedau alcohol ac adloniant (yn cynnwys digwyddiadau) a gamblo.
- Trwyddedau anifeiliaid yn cynnwys siopau anifeiliaid anwes, sefydliadau marchogaeth a sefydliadau bridio cŵn.
- Cerbydau, gyrwyr a gweithredwyr tacsis.
- Safleoedd carafanau, a thrwyddedu delwyr metel sgrap.

Ymateb i geisiadau am wasanaeth - nifer ymholiadau

Gorfodi Trwyddedau

1,010 Eiddo Alcohol	47 Eiddo Gamblo
431 Cerbyd a 532 Gyrwr Tacsis	35 Trwyddedau Anifeiliaid
409 Safleoedd Carafanau	20 Delwyr Metel Sgrap

Gwasanaeth Bwyd a Diogelwch

Pwrpas y gwasanaeth yma yw sicrhau fod bwyd a diod gaiff ei werthu i'w fwyta a'i yfed ac sy'n cael ei gynhyrchu, ei storio, ei ddosbarthu, ei drin neu ei ddefnyddio yn y sir yn rhydd o beryglon i iechyd a diogelwch y defnyddiwr ac yn cydymffurfio â gofynion cyfansoddiadol a labelu.

I wireddu ein pwrpas rydym yn addysgu unigolion a busnesau, ac yn cynnal rhaglenni o archwiliadau, samplo ac ymchwil. Byddwn hefyd yn cwblhau ymyrraethau adweithiol fel yr angen. Mae'r gwasanaeth hefyd yn cyfrannu at gynnal yr economi'n lleol drwy gynorthwyo busnesau i gydymffurfio â rheoliadau ac yn delio â busnesau sy'n dewis peidio er mwyn sicrhau'r canlynol:

- atal marwolaethau, anafiadau a chyflyrau sy'n gysylltiedig â manau gwaith
- gwarchod trigolion ac ymwelwyr i Wynedd rhag afiechydon heintus a chemegau niweidiol
- fod busnesau Gwynedd yn cwrdd â'r gofynion statudol sy'n ofynnol ohonynt.

Mae ein gwaith yn cyfrannu at amcanion llesiant y Cyngor ac at wneud Gwynedd yn le iach, saff a chynaliadwy i fyw a gweithio ynddo.

Rydym yn sicrhau fod busnesau yng Ngwynedd yn cwrdd â gofynion hylendid bwyd, safonau bwyd ac iechyd a diogelwch yn y gweithle drwy ymateb i gwynion, cynnal archwiliadau rheolaidd a chynnal ymgyrchoedd addysgol.

Rydym yn gwarchod trigolion ac ymwelwyr Gwynedd rhag afiechydon heintus a chemegau niweidiol.

Rydym hefyd yn ymchwilio i ddamweiniau ac achosion o glefyd heintus yn brydlon fel bod unrhyw risgiau pellach i unigolion yn cael eu dileu.

Ceisiadau am Wasanaeth

1,084
Diogelwch Bwyd

202
Iechyd a Diogelwch

231
Afiechydon
Heintus

Monitro

Dros 2,000 o fusnesau bwyd

95% o fusnesau bwyd â sgôr 4 neu 5

300 Sampl bwyd

64 o ddamweiniau

Dros 40 Ymweliad
Addysgol

Ymweld â 2,000+
o fusnesau yn
flynyddol

Gwasanaeth Safonau Masnach

Pwrpas y gwasanaeth yma yw hyrwyddo, cynnal a sicrhau amgylchedd teg a chyfiawn tra'n gwarchod buddiannau trigolion a busnesau Gwynedd.

Rydym yn gyfrifol am orfodi amrediad eang o ddeddfwriaeth yn ymwneud â chyflenwi a dosbarthu nwyddau a gwasanaethau ac yn ymdrin ag amryw o bynciau, yn cynnwys:

- diogelwch nwyddau
- codi ymwybyddiaeth o sgamiau a benthycu arian anghyfreithlon
- troseddau stepen drws
- gwerthu nwyddau a chyfyngiadau oed
- cyngor busnes
- nwyddau ffug a throseddau a hawliau eiddo deallusol
- e-fasnach ac ymchwiliadau rhynggrwyd
- cyfraith gwerthwyr tai a disgrifiadau eiddo
- petroliwm a ffrwydron/tân gwyllt
- iechyd a lles anifeiliaid
- bwyd anifeiliaid
- pwysau a mesurau

Ceisiadau am Wasanaeth

2,081

Cwynion am fasnachwyr

161 Cais am gyngor gan fusnesau

398

Cais iechyd anifeiliaid

Monitro

Dros 8,000 o fasnachwyr

Dros 2,000 ffermydd

30 Busnes i gadw tân gwyllt

44 Busnes i gadw petroliwm

Trafnidiaeth a Chefn Gwlad

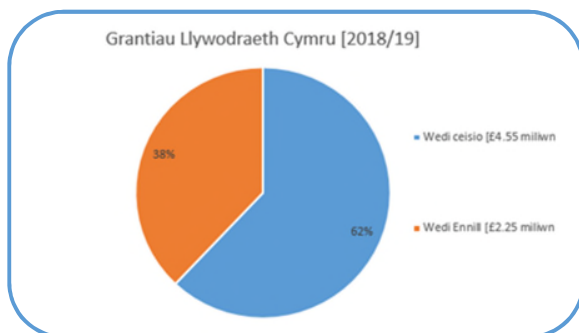
- **Gwasanaeth Traffig a Phrosiectau**
- **Gwasanaeth Cludiant Integredig a Diogelwch y Ffyrdd**
- **Gwasanaeth Cefn Gwlad a Mynediad**
- **Uned Parcio**

Gwasanaeth Traffig a Phrosiectau

Pwrpas y gwasanaeth yma yw galluogi'r cyhoedd i ddefnyddio ffyrdd Gwynedd mewn modd diogel a dirwysr.

Rydym yn cwrdd â'n pwrpas drwy'r prif weithgareddau canlynol:

- sicrhau bod ein ffyrdd yn ddiogel a dirwystr ar gyfer pob defnyddiwr, a chynnig mesuryddion priodol i'w monitro a'u gwella
- cydymffurfio â'n ddyletswyddau o dan y Ddeddf Teithio Llesol 2013 drwy ddarparu rhwydwaith o lwybrau cerdded a beicio, a hyrwyddo teithio llesol
- cyflawni prosiectau sydd yn ymwneud â diogelwch y ffyrdd, gwella'r rhwydwaith a thrafnidiaeth integredig a chynaliadwy mewn modd cost effeithiol, amserol a diogel
- sicrhau nad oes rhwystr diangen i'r defnydd o briffyrdd yn sgil gweithgareddau a digwyddiadau, drwy gydgorio a rheolaeth briodol
- sicrhau bod datblygiadau newydd sy'n cael effaith ar ein rhwydwaith ffyrdd wedi'u dylunio a'i gweithredu'n ddiogel.

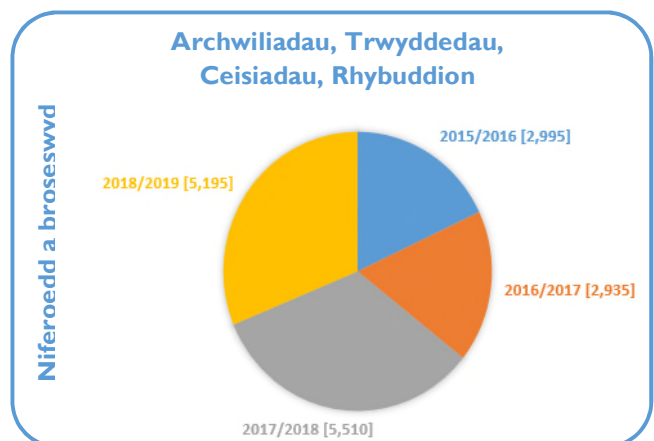

Rydym hefyd yn rheoli prosiectau gwella ffyrdd amrywiol ledled y sir.

Rydym bob amser yn edrych am gyfleoedd i ariannu ein cynlluniau trafndiaeth a diogelwch o ffynonellau allanol ac yn aml yn llwyddiannus yn denu arian grant o wahanol ffynonellau ar eu cyfer.

Rydym yn gyfrifol am gydlynw a monitro'r holl weithgareddau a wneir ar y rhwydwaith briffordd gyhoeddus gan ymgymerwyr statudol (e.e. Dŵr Cymru, BT) neu eu contractwyr. Mae hyn yn golygu prosesu ceisiadau am e.e. tyllu ffyrdd i drwsio cyfarpar a chau ffyrdd i hwyluso ymgymryd â gwaith cynnal a chadw.

Rydym hefyd yn **trwyddedu gosod sgipiau a sgaffaldau** ar ein ffyrdd yn ogystal â gorfodi perchnogion eiddo i dorri coed, symud rhwystrau oddi ar y ffordd ac yn y blaen.

Gwasanaeth Cludiant Integredig a Diogelwch y Ffyrdd

Pwrpas y gwasanaeth cludiant yw darparu cludiant diogel o ansawdd sy'n gost effeithiol i drigolion Gwynedd. I'r perwyl hwn, yr uned sy'n gyfrifol am yr holl faterion yn ymwneud â chludo trigolion Gwynedd, boed hynny ar gludiant cyhoeddus, cludo dysgwyr i sefydliadau addysgol, cludiant cymunedol neu gludiant ar gyfer gwasanaethau cymdeithasol.

Mae dros hanner y **llwybrau cludiant cyhoeddus** o fewn Gwynedd yn derbyn cymorth ariannol i'w rhedeg oherwydd nad ydynt yn fasnachol-hyfyw. I hwyluso hyn, rydym yn paratoi contractau cludiant cyhoeddus yn ogystal â pharatoi a chreu amserlenni gweithredu ar gyfer y gwahanol lwybrau. Rydym hefyd yn gyfrifol am drefnu **contractau cludiant addysg** (gan gynnwys cynllun prynu seddau) er mwyn darparu trafnidiaeth am ddim i ddisgyblion cymwys.

Mewn ardaloedd lle nad oes darpariaeth cludiant confensiynol ar gael, neu ar gyfer ein trigolion sy'n methu neu'n ei chael hi'n anodd i ddefnyddio cludiant cyhoeddus confensiynol, rydym hefyd yn ystyried cyfleoedd ar gyfer **cludiant cymunedol**.

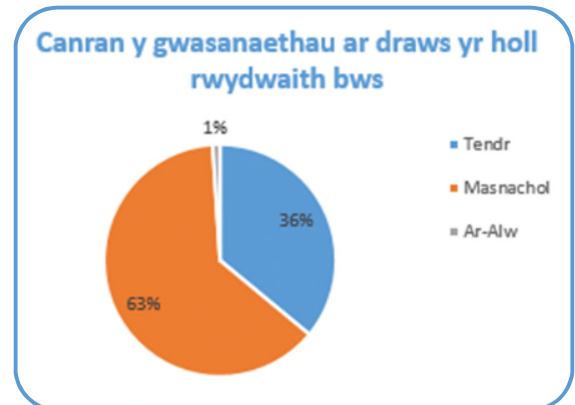
Fel rhan o **adolygiad cynhwysfawr** o'r gwasanaethau rydym yn eu cynnig, rydym wedi cwblhau cyfnod o ymgynghori gyda'n cymunedau er mwyn deall yn union beth yw eu hanghenion cludiant.

Rydym bellach yn bwriadu mynd ati i sicrhau bod ein rhwydwaith cludiant, yn ogystal â'r math o gerbydau a ddefnyddir, yn cwrdd ag anghenion ein trigolion. Drwy arloesi, byddwn yn sefydlu gwasanaethau o ansawdd, sy'n ddibynadwy, yn cynnig gwerth am arian ac yn garedig i'n amgylchedd. **Byddwn wedi sefydlu rhwydwaith newydd a gosod rhannau o'r ddarpariaeth yn ei lle yn ystod 2020-2021.**

Pwrrpas y gwasanaeth diogelwch ffyrdd yw ceisio lleihau anafiadau a damweiniau ar ein ffyrdd drwy ymgymryd â mentrau addysgol, hyfforddiant a chyhoeddusrwydd.

Rydym yn cwrdd â'r pwrrpas drwy ymwneud â'r agweddau canlynol:

- hyfforddiant beicio yn ddiogel (cynradd)
- hyfforddiant croesi'r ffordd fawr yn ddiogel (cynradd)
- ymgyrchoedd cerdded i'r ysgol (cynradd ac uwchradd)
- hyfforddiant 'Pass Plus Cymru' (gyrwyr ifanc)
- rheolaeth cerbyd (gyrwyr ifanc)
- byw yn iach - gyrru'n iach (gyrwyr hŷn)
- ymgyrchoedd ar y cyd ag eraill ar agweddau yfed a gyrru, goryrru, gwregys diogelwch, seddi babis a ffonau symudol (oedolion)

Codwyd pryderon ynghylch diogelwch y ffyrdd tu allan i ysgolion cynradd ac uwchradd Penygroes sy'n gwasanaethu ardal Dyffryn Nantlle. Mae llwybr newydd wedi'i agor sy'n galluogi disgyblion Ysgol Dyffryn Nantlle ac Ysgol Bro Lleu, Penygroes i gerdded i'r ysgol gan osgoi rhannau prysur o'r ffordd fawr. Mae gwaith hefyd yn mynd rhagddo i ystyried opsiynau ar gyfer gwella darpariaeth parcio a bysus ar yr amseroedd prysuraf.

Yn yr un modd, codwyd pryderon ynghylch diogelwch y ffyrdd tu allan i rai o'r ysgolion yng Nghaernarfon. Bellach, mae cynllun ar y gweill i wella diogelwch defnyddwyr ffyrdd yng nghyffiniau Ysgol y Gelli, Ysgol Syr Huw Owen â Chanolfan Byw'n lach Arfon. Rydym yn edrych ar wella'r cyfleoedd i deithio i'r ysgol a'r ganolfan Byw'n lach gyda beic neu gerdded o gymunedau cyfagos.

Gwasanaeth Cefn Gwlad a Mynediad

Pwrpas y gwasanaeth yw gofalu am rwydwaith llwybrau Gwynedd, harddwch y tirlun a byd natur ar dir a môr.

Rydym yn **hwyluso a chynnal hawliau mynediad** y cyhoedd i gefn gwlad a'r arfordir, gwarchod bioamrywiaeth a chynefinoedd ar dir a môr, ynghyd â diogelu safon tirlun Ardal o Harddwch Naturiol Eithriadol Pen Llŷn.

Manteisiwyd ar gyfleoedd ariannu i sefydlu Cynllun Partneriaeth Natur Leol sy'n gyfle i gydweithio â chymunedau lleol a chyrff eraill i atgyfnerthu cynefinoedd ac adfer ardaloedd gwyrdd. Mae parhad gwaith prosiectau fel Tir a Môr Llŷn yn dwyn ffrwyth, er enghraifft drwy'r pecyn addysg forol a fydd ar gael i ysgolion a'r daith gerdded rhwng arfordir de a gogledd Llŷn sydd ar waith. Rhaid ymateb i her clefyd coed onnen a bydd cynllun gweithredu'n cael ei baratoi yn ystod y flwyddyn i ddod.

Mae sawl cynllun sy'n gwella mynediad wedi eu cwblhau - pont newydd dros yr afon Llyfni; gwella parhaus i'r Llwybr Arfordir a sawl mân welliant megis cyfnewid camfeydd am giatiau yn ardal Cilan.

Bioamrywiaeth ein Cefn Gwlad

Rydym yn sicrhau ein bod yn cydymffurfio â dyletswyddau'r Cyngor i warchod ein bioamrywiaeth yng Ngwynedd. Rydym yn rhoi cyngor arbenigol ar geisiadau cynllunio a datblygiadau ac wedi ymateb i dros 1,000 o ymholiadau yn ystod 2018/19.

Mae'r Adran yn gyfrifol am gyd-gordio'r gwaith o reoli safle Ewropeaidd dynodedig ar gyfer cynefinoedd a rhywogaethau morol o bwysigrwydd Ewropeaidd, sef Ardal Cadwraeth Arbennig Pen Llŷn a'r Sarnau, ac am reoli a gweithredu prosiectau amgylcheddol megis Prosiect Ecosystemau Morol.

Mae'r adran hefyd yn cynnal gweithgareddau gyda grwpiau lleol a'r cyhoedd i godi ymwybyddiaeth am bwysigrwydd ein bioamrywiaeth.

Mynediad i Gefn Gwlad

Mae **rhwydwaith llwybrau cyhoeddus Gwynedd** oddeutu 3,800km o hyd, ac rydym yn rhoi blaenoriaeth i gynnal y llwybrau hynny sydd wedi eu hadnabod gan gymunedau fel y rhai sy'n bwysig iddynt.

Rydym hefyd yn datblygu a chynnal y **llwybr arfordir cenedlaethol** sydd oddeutu 300km o hyd yng Ngwynedd.

Yn dilyn gwella darpariaeth Llwybr yr Arfordir ym Mhorthmadog, mae cynnydd wedi'i wneud ar wella llwybrau sy'n cysylltu ag o ger Tŷ Moelwyn. Yn benodol, rydym wedi cwblhau gwaith ar y llwybrau o amgylch y 'Cob Crwn'.

Yn dilyn galw lleol i gwblhau'r llwybr beicio rhwng Tywyn ac Aberdyfi, sydd eisoes yn un o flaenoriaethau'r Cyngor, mae'r Adran hyd yma wedi methu a chanfod arian grant gan Lywodraeth Cymru i'n galluogi i symud ymlaen â'r gwaith. Byddwn yn parhau i geisio canfod cyllid digonol i gwblhau'r linc Teithio Llesol pwysig yma.

Roedd galw hefyd i adeiladu llwybr aml-ddefnydd rhwng Pwllheli a Llanbedrog a fyddai'n galluogi defnyddwyr i gael mynediad rhwydd ar hyd arfordir deheuol Pen Llŷn. Mae gwaith cyfreithiol yn mynd rhagddo i geisio cael hawliau beicio a marchogaeth ar y llwybr er mwyn ehangu ein rhwydwaith Teithio Llesol.

Byddwn hefyd yn canolbwyntio ar greu llwybrau arfordirol addas i'w pwrpas rhwng Tal y Bont, Bangor a Phorth Penrhyn, ac hefyd rhwng Dinas Dinlle a Threfor yn ystod y flwyddyn 2020 - 2021.

Rydym yn ymdrin â cheisiadau i wro a chreu llwybrau ac yn cynnal a diweddarau'r map diffiniol sy'n dangos **rhwydwaith hawliau tramwy'r sir**.

Rydym hefyd wedi paratoi Cynllun Gwella Hawliau Tramwy sy'n gosod fframwaith ar gyfer gwella'r rhwydwaith ac yn rheoli tiroedd, gan gynnwys 6 gwarchodfa natur a thiroedd eraill.

Mae'r adran yn gwarchod a cheisio rheoli ansawdd **Ardal o Harddwch Naturiol Eithriadol Llŷn** (AHNE) yn unol â phrotocol. Mae Cynllun Rheoli AHNE yn cael ei weithredu gan y Cyngor a sefydliadau eraill.

I'r dyfodol, ein bwriad yw i sicrhau bod ein rhwydwaith beicio yn addas i'w bwrpas ac, yn hynny o beth, i ddatrys agweddau sy'n rhwystro eu llawn ddefnydd. Byddwn yn ogystal yn manteisio ar gyfleoedd grantiau i ehangu'r rhwydwaith Teithio Llesol sy'n cynnig buddion iechyd ac amgylcheddol.

Uned Parcio

Pwrrpas yr uned hon yw i annog parcio diogel a threfnus i sicrhau diogelwch ar ein ffyrdd, i hwyluso llif trafnidiaeth ac i sicrhau safleoedd parcio priodol ar gyfer pawb.

Rydym yn cwrdd â'r pwrrpas drwy ymwneud â'r agweddau canlynol:

- gorfodaeth parcio ar ac oddi ar ein strydoedd
- cynnal ein meysydd parcio a sicrhau eu diogelwch
- cynnal ein peiriannau talu ac arddangos.

Roedd pryderon wedi eu hamlygu yn ardal Caernarfon a Dyffryn Ogwen am y diffyg llefydd parcio i bobl leol. I ymateb i hyn, mae cynllun 'Parcio i Drigolion' wedi'i weithredu yn Nhre'r Gof, Caernarfon, lle mae'r mwyafrif o drigolion wedi cefnogi'r cynllun. Rydym wedi ymgynghori â thrigolion mewn rhannau eraill o'r dref ac wedi darganfod nad oedd cefnogaeth i fabwysiadu cynllun o'r fath.

Mae'r sefyllfa parcio i drigolion a gweithwyr yn ardal Dyffryn Ogwen yn parhau i gael ei fonitro ac nid oes problemau sylweddol wedi dod i'r amlwg ar hyn o bryd.

Mae gwaith yr adran hon yn cyfrannu tuag at rai o Amcanion Llesiant Gwynedd, gan sicrhau fod trigolion Gwynedd yn:

Mwynhau bywyd hapus, iach a diogel

Cael byw mewn cartrefi o ansawdd o fewn eu cymunedau

Cael manteisio ar harddwch amgylchedd naturiol y sir.

Adran Economi a Chymuned

Adran Economi a Chymuned

Mae'r Adran Economi a Chymuned yn cynnwys ystod o wasanaethau sydd yn anelu at wella llesiant economaidd, cymdeithasol a diwylliannol cymunedau Gwynedd.

Dyma fraslun o waith yr Adran yn 2020/21:

Gwasanaeth Datblygu Economaidd

Rydym yn cydweithio gyda phartneriaid i greu'r amodau i fusnesau a mentrau sefydlu, cystadlu a datblygu yng Ngwynedd gan greu a chynnal swyddi o ansawdd ar draws y sir.

Mae perfformiad yr economi yn effeithio ar ansawdd bywyd trigolion Gwynedd gan ddylanwadu ar gostau byw ac incwm aelwydydd.

Mae economi Gwynedd yn perfformio yn gymharol dda ar lefel Cymru ond ddim o'i gymharu â rhanbarthau eraill o Brydain ac Ewrop. Mae lefelau cyflog yng Ngwynedd yn llawer is na rhannau eraill o Gymru ac mae gwerth cynhyrchiant busnesau Gwynedd yn isel o'i gymharu ag ardaloedd eraill. Mae'n bwysig felly fod Cyngor Gwynedd yn cymryd camau rhagweithiol i greu'r amodau fyddai'n galluogi i fusnesau dyfu, a sbarduno twf yn yr economi a hynny mewn cyfnod o ansicrwydd economaidd wrth i Brydain adael yr Undeb Ewropeaidd.

Mae 16,010 o fusnesau, mentrau a chwmnïau cymunedol yng Ngwynedd. Mae'r Adran yn darparu gwybodaeth, cyngor a chefnogaeth ymarferol i'w helpu i sefydlu a datblygu er mwyn cynnal a chreu swyddi. Mae'r Gwasanaeth yn rhoi sylw arbennig i gefnogi busnesau Gwynedd i dendro'n llwyddiannus am waith a chadw'r budd yn lleol o gytundebau yn y sector cyhoeddus a phreifat, a hynny drwy gydweithio â Thîm Caffael Cyngor Gwynedd a Bwrdd Uchelgais Economaidd Gogledd Cymru.

8

o swyddi wedi eu creu gan fentrau yn derbyn cymorth 2018/19

Dros y flwyddyn nesaf byddwn yn ceisio deall effaith Brexit ar fusnesau Gwynedd gan godi ymwybyddiaeth o ffynonellau cymorth busnes er mwyn galluogi busnesau i ymdopi â'r newid.

Ein blaenoriaethau gwella yn 2020/21 fydd:

Busnesau'n Cael Cymorth i Ffynnu

Blaenoriaeth Gwella I

Mae cael busnesau sy'n ffynnu yn cyfrannu'n sylweddol at greu cyflogaeth a llewyrch yn ein cymunedau. Ond mae'n gyfnod ansicr i fusnesau ar hyn o bryd o ganlyniad i Brexit a newid mewn trefniadau masnachu a chystadlu. Mae Cyngor Gwynedd yn benderfynol o helpu mentrau lleol i addasu ac ymateb i her Brexit drwy:

- fod yn effro i lais busnesau a gwranddo'n well er mwyn deall eu hanghenion i'r dyfodol
- sicrhau fod pob rhan o'r Cyngor yn ystyried sut allent gynnig cymorth i gefnogi busnesau
- lleisio anghenion busnesau Gwynedd yn rymus wrth drafod gyda'n partneriaid
- annog busnesau Gwynedd i wneud y gorau o'r cymorth sydd ar gael gan eraill.

Rydym eisoes wedi:

- cynnal arolwg o farn busnesau o'r holl wasanaethau maent yn ei dderbyn gan y Cyngor
- trafod oblygiadau Brexit gyda'r gymuned fusnes a hyrwyddo'r cymorth sydd ar gael gan Lywodraeth Cymru ac eraill
- chwarae rhan ragweithiol yn y trafodaethau ynglŷn â dyfodol cymorth busnes yng ngogledd Cymru a dyfodol arian i gefnogi'r economi wedi Brexit.

Yn 2020/21 byddwn yn:

- ymateb i ganlyniadau ein harolwg o farn busnesau am wasanaethau'r Cyngor gan weithio yn benodol gyda'r Adran Cefnogaeth Gorfforaeth a'r Adran Amgylchedd
- cyfrannu i ddatblygu'r rhwydwaith cefnogi busnes ar draws gogledd Cymru gan sicrhau ei fod yn addas i anghenion busnesau Gwynedd
- adolygu ein dulliau o ymgysylltu'n barhaus gyda busnesau a chyflwyno trefniadau newydd yng ngoleuni Brexit
- dylanwadu ar y trefniadau newydd ar gyfer arian i gefnogi'r economi wedi Brexit.

Gweledigaeth Twf Gogledd Cymru

Blaenoriaeth Gwella I

Mae diffyg twf yn wendid yn economi gogledd Cymru gyfan, a'r gogledd orllewin yn arbennig. Mewn ymateb daeth chwe sir y gogledd, a rhanddeiliaid eraill megis sefydliadau addysg y rhanbarth a'r sector breifat, ynghyd i sefydlu Bwrdd Uchelgais Economaidd Gogledd Cymru a llunio gweledigaeth ar gyfer twf yr economi.

Prif gynllun y Bwrdd yw 'Cais Twf Gogledd Cymru' ac yn Nhachwedd 2019 arwyddwyd cytundeb cychwynnol rhwng y Bwrdd Uchelgais, Llywodraeth Cymru a Llywodraeth y DU sy'n paratoi'r ffordd ar gyfer gwireddu'r Cais Twf. Bydd y cais yn arwain at £945m o fuddsoddiad yn rhanbarth y gogledd dros y pymtheg mlynedd nesaf gan greu hyd at 4,000 o swyddi ledled y gogledd. Mae Cyngor Gwynedd yn chware rhan flaenllaw yn y Bwrdd Uchelgais er mwyn sicrhau fod anghenion y sir yn cael sylw a bod pobl a busnesau Gwynedd yn elwa i'r eithaf.

Rydym eisoes wedi:

- sicrhau fod sawl cynllun fydd yng Ngwynedd yn flaenoriaeth i'r Bwrdd Uchelgais gan gynnwys gwella argaeledd bandeang cyflym, datblygu safle Atomfa Trawsfynydd a datblygu Canolfan Arloesedd Gwledig yng Nglynllifon
- cytuno i fod yn awdurdod arweiniol ar gyfer y Bwrdd Uchelgais.

Yn 2020/21 byddwn yn:

- parhau i ddylanwadu ar ddatblygiad y cynlluniau fydd yng Ngwynedd

- cyfrannu i ddatblygiad Fframwaith Economaidd Gogledd Cymru sydd yn cael ei pharatoi gan Lywodraeth Cymru i adnabod prif raglenni buddsoddi rhanbarthol i'r dyfodol
- dylanwadu ar Lywodraeth Prydain a Llywodraeth Cymru i sicrhau fod Gwynedd yn elwa o unrhyw arian datblygu economaidd a ddaw yn sgîl Brexit.

Creu Swyddi Gwerth Uwch (Cyflog £28,500 neu fwy)

Blaenoriaeth Gwella I

Mae cyflogau yng Ngwynedd ymysg yr isaf unman ym Mhrydain. Roedd tâl wythnosol yn y sir yr isaf yng Nghymru yn 2019 (£459 ar gyfartaledd) â thâl isel ar ei waethaf yn ein cymunedau gwledig (£423).

Mae cyflogau isel yn cyfrannu at y gyfradd uchel o dlodi ymhlith ein trigolion sy'n gweithio. Mae diffyg swyddi sy'n talu'n dda hefyd yn rheswm pam fod pobl ifanc yn gadael neu'n methu dychwelyd i'r sir sydd, yn ei dro, yn cael effaith ar ein cymunedau ac yn peryglu dyfodol yr iaith Gymraeg.

Bwriad y cynllun Creu Swyddi Gwerth Uwch ydi:

- annog a chefnogi busnesau o fewn sectorau sy'n talu'n dda megis ynni, digidol a chreadigol i sefydlu a thyfu yng Ngwynedd
- cefnogi trigolion Gwynedd i fagu y sgiliau i weithio yn y sectorau hyn ac mewn swyddi gwerth uwch sy'n cael eu creu gan fusnesau Gwynedd.

Rydym eisoes wedi:

- targedu arian oddi wrth yr Awdurdod Dadgomisiynnu Niwclear i gefnogi'r gwaith
- sicrhau arian Ewropeaidd i wireddu cynllun i ddatblygu gofod i fusnesau leoli yng Nghanolfan Awyrofod Eryri
- sicrhau arian Ewropeaidd i wireddu cynllun i gynyddu'r nifer o ddisgyblion ysgol sydd yn astudio'r pynciau a ddymunir gan fusnesau o fewn sectorau sy'n talu'n dda
- sefydlu rhwydweithiau busnes yn y sectorau digidol a chreadigol i annog cydweithio
- cefnogi busnesau i sefydlu yng Ngwynedd.

Yn 2020/21 byddwn yn:

- cefnogi datblygu gofod ar gyfer 165 o swyddi yn y sector awyrofod ym maes awyr Llanbedr
- anelu i sicrhau parhad cyflogaeth ar safle cyn Atomfa Trawsfynydd gan gefnogi sefydlu endid priodol i sicrhau defnydd pellach o'r safle ar gyfer datblygiad ynni carbon isel i'r dyfodol ac arwain ar ddatblygu cynllun gan Fwrdd Uchelgais Economiadd Gogledd Cymru i baratoi'r safle ar gyfer buddsoddiad
- cefnogi datblygiad y diwydiannau creadigol a'r sector ddigidol yng Ngwynedd
- datblygu sgiliau ar gyfer swyddi gwerth uwch gan weithio gyda Phartneriaeth Sgiliau Rhanbarthol a phrosiect STEM Gogledd yn benodol.

Arloesi Gwynedd Wledig

Blaenoriaeth Gwella 1

Mae heriau sylweddol yn parhau i wynebu'r economi yng Ngwynedd wledig; mae cyflogau yn arbennig o isel a dim ond un person sydd yn gweithio yn 79% o fusnesau. Mae ansicrwydd yn parhau i wynebu'r sector fwyd ac amaethyddiaeth oherwydd Brexit a chyfeiriad polisi Llywodraeth Prydain a Llywodraeth Cymru i'r dyfodol. Mae hyn yn bygwth cynaliadwyedd ein cymunedau gwledig a chadarnleoedd y Gymraeg.

Mewn ymateb, mae'r Cyngor yn bwriadu cydweithio er mwyn creu'r amodau i fusnesau addasu a chystadlu mewn ardaloedd gwledig trwy wella'r isadeiledd digidol, cefnogi busnesau i arloesi ac i gynyddu gwerth eu gweithgaredd a cheisio cadw mwy o gyfoeth yn ein hardaloedd gwledig drwy sbarduno'r economi sylfaenol.

Rydym eisoes wedi:

- sicrhau £4 miliwn o fuddsoddiad i'r cynllun Arloesi Gwynedd Wledig i annog a chefnogi arloesedd ymhlith cymunedau a busnesau gwledig
- gweithredu cynllun i gynyddu argaeledd offer cyfrifiadurol cyhoeddus yn ein cymunedau gwledig
- sicrhau arian i ymestyn peilot gynhaliwyd gan Arloesi Gwynedd Wledig a gofod darpariaeth wi-fi cyhoeddus yn 8 o brif drefi / pentrefi gwledig Gwynedd
- cychwyn gweithredu cynlluniau Gwynedd o fewn Rhaglen ARFOR i gefnogi creu gwaith o fewn cadarnleoedd y Gymraeg.

Yn 2020/21 byddwn yn:

- cefnogi buddsoddiad pellach i wella argaeledd bandeang cyflym mewn ardaloedd gwledig; i hyrwyddo'r defnydd o 'rhyngwrdd y pethe' a gwasanaeth ffôn symudol
- gweithio gyda Grŵp Llandrillo Menai a'r sector breifat er mwyn sefydlu hwb arloesi gwledig yng Nglynllifon gan roi sylw arbennig i'r sector bwyd a diod
- cwblhau prosiectau rhaglen ARFOR yng Ngwynedd a pharatoi'r achos ar gyfer cydweithio pellach yn rhanbarth gorllewin Cymru i'r dyfodol
- dysgu mwy am yr economi sylfaenol yng Ngwynedd a sut gellir ei chefnogi ymhellach
- dylanwadu yn genedlaethol ar ran anghenion cymunedau gwledig yn sgil Brexit.

Mwy o drigolion Gwynedd yn chwarae rhan lawn yn y byd gwaith

Blaenoriaeth Gwella 3

Mae nifer sylweddol o drigolion ym methu â chyflawni eu llawn botensial gan eu bod wedi eu tangyflogi neu wedi eu heithrio o gyflogaeth.

Mae bod y tu allan i'r byd gwaith yn lleihau cyfoeth trigolion a chynyddu'r galw ar adnoddau cyhoeddus, ac mae atal hyn yn rhan allweddol o'r agenda gwrth dlodi. Ceir budd uniongyrchol o fod mewn gwaith o ran cynyddu enillion, ond hefyd ceir budd ehangach o ran iechyd, cyfleoedd bywyd plant a balchder mewn cymunedau. Mae'r Cyngor felly'n awyddus i gefnogi pobl Gwynedd i ddod i mewn neu i aros yn y byd gwaith.

Rydym eisoes wedi bod yn:

- gweithredu Rhaglenni Cymunedau i Waith a Chymunedau i Waith a Mwy gan gyflogi tîm i ddarparu cymorth i drigolion sydd wedi eu heithrio o'r byd gwaith
- adolygu'r anghenion a'r cyfleoedd o fewn y farchnad lafur yn lleol i wneud yn siŵr ein bod yn annog pobl i ddatblygu'r sgiliau sydd eu hangen arnynt
- gweithio gyda chyflogwyr, yn arbennig o fewn y diwydiant ymwelwyr, i sicrhau fod mwy o bobl Gwynedd yn elwa o'r cyfleoedd
- cyflawni rhaglen i gefnogi trigolion Gwynedd i fagu'r sgiliau digidol sydd eu hangen i gael mynediad i waith ac aros mewn gwaith gan eu cynghori ar sut i reoli arian er mwyn sefydlogi eu hamgylchiadau.

Yn 2020/21 byddwn yn:

- sicrhau parhad y cynlluniau Cymunedau i Waith a Chymunedau i Waith a Mwy
- ymestyn ein dull o weithio gyda chyflogwyr i sectorau newydd gan gynnwys manwerthu ac arlwyyo
- cydweithio yn agos gyda'n partneriaid ledled gogledd Cymru a chydag Adran Gwaith a Phensiynau Llywodraeth y DU i wella cydlynad ein gwasanaethau
- diwygio ein darpariaeth i gefnogi trigolion i ddatblygu sgiliau digidol a rheolaeth ariannol
- ymestyn ein darpariaeth presennol i gefnogi trigolion sydd wedi dychwelyd i waith i gynyddu eu enillion.

Gwasanaeth Twristiaeth, Marchnata a Digwyddiadau

Mae'r diwydiant twristiaeth yn gyflogwr allweddol yng Ngwynedd. Gyda gwerth economaidd o dros £1biliwn, mae dros 15,000 o bobl yn gweithio yn y maes. Rydym yn helpu'r diwydiant i ddenu pobl drwy'r flwyddyn sy'n debygol o wario mwy yn lleol, megis ymwelwyr sy'n mwynhau'r awyr agored ac ymwelwyr sy'n ymddiddori yn hanes a diwylliant arbennig Gwynedd. Er

57,100

o ddilynwyr ar gyfryngau
cymdeithasol Eryri,

Mynyddoedd a Môr yn 2018/19

mwyn cyflawni hyn yn fwy effeithlon rydym wedi ailddatblygu ein platform marchnata Eryri Mynyddoedd a Môr yn ddigidol ac yn cydweithio gyda phartneriaid i adnabod blaenoriaethau i gefnogi prif gyrchfannau twristiaeth Gwynedd a'r sector yn ehangach.

Rydym hefyd yn cefnogi trefnwyr digwyddiadau i greu bwrlwm mewn cymunedau ar draws y sir. Mae digwyddiadau cyhoeddus yn cynnig cyfle masnachol i fusnesau lleol gyflenwi neu ddarparu gwasanaethau. Trwy gynnal digwyddiadau mae modd codi proffil Gwynedd a'i marchnata fel lle cyffrous a byrlymus i fyw, i ymweld ac yn leoliad delfrydol i fusnesau fuddsoddi. Rydym eisoes wedi bod yn llwyddiannus yn denu nifer o ddigwyddiadau proffil uchel cenedlaethol a rhyngwladol i'r sir a arweiniodd at fudd economaidd o £5.47m i Wynedd yn 2019/20.

Rydym yn awyddus i barhau â hyn yn 2020/21 a sicrhau bod busnesau lleol yn elwa o'r digwyddiadau. Bydd hyn yn arwain at gyfleoedd i hyrwyddo'r sir a chynyddu nifer y cyfleoedd i gwmnïau lleol weithio neu gynnig gwasanaethau i'r digwyddiadau.

Elwa o Dwristiaeth

Blaenoriaeth Gwella I

Twristiaeth yw un o brif sectorau economaidd Gwynedd ac mae'n gyflogwr pwysig. Ond mae'r cynnydd mewn nifer ymwelwyr yn ychwanegu'n sylweddol i'r pwysau ar isadeiledd cyrchfannau'r sir; cost sy'n cael ei ysgwyddo'n bennaf gan drigolion Gwynedd.

Rydym eisoes wedi:

- sefydlu grŵp llywio gyda chynrychiolwyr o'r sector dwristiaeth ar draws Gwynedd i adolygu ein trefniadau i reoli twristiaeth yng Ngwynedd
- comisiynu astudiaeth i edrych ar opsiynau denu incwm newydd i Wynedd er mwyn ymateb i'r cynnydd yn y nifer o ymwelwyr
- cynnal 2 weithdy gyda Aelodau Cyngor Gwynedd ac Awdurdod Parc Cenedlaethol Eryri er mwyn cytuno ar gyfres o egwyddorion twristiaeth a blaenoriaethau i'r dyfodol.

Yn 2020/21 byddwn yn edrych i barhau i gydweithio gyda'r diwydiant twristiaeth a'n partneriaid i greu Cynllun Rheoli Twristiaeth newydd i Wynedd fydd yn ystyried y ffordd orau o gael y budd mwyaf i'r diwydiant ac i drigolion Gwynedd. Drwy wneud hyn, byddwn yn ceisio gwella cyfraniad y sector i gymunedau ac economi Gwynedd, gwella darpariaeth cyrchfannau'r sir ynghyd â chynyddu safon darpariaeth y diwydiant i ymwelwyr a phobl Gwynedd.

Gwasanaethau Morwrol

Gan fod tirwedd ac amgylchedd naturiol Gwynedd mor bwysig i ffyniant y sir, mae'r adran yn ceisio sicrhau **adnoddau diogel o ansawdd yn ein harbwr, ein marinas** ac ar draethau Gwynedd er mwyn creu atyniadau hamdden i bobl leol ac ymwelwyr. Mae'r adran yn rheoli 301km o arfordir Gwynedd gan ganolbwyntio ar 8 o draethau Baner Las, 4 harbwr a 2 hafan gan gynnwys Hafan Pwllheli sy'n cynnig llety i 400 o gychod.

1,777 o gychod a **923** o fadau dŵr personol wedi eu cofrestru yn ystod 2018/19

Yn 2020/21 byddwn yn:

- diweddarau Cynllun Rheolaeth Traethau Gwynedd
- gweithredu Strategaethau Carthu Harbwr Pwllheli a Doc Fictoria
- datblygu opsiynau rheoli Hafan a Harbwr Pwllheli i'r dyfodol.

Gwasanaeth Rhaglenni Adfywio

Mae nifer o ffactorau economaidd, cymdeithasol, diwylliannol ac amgylcheddol yn cyfuno i wneud Gwynedd yn le arbennig i fyw, gweithio a mentro. Ond mae rhai o'r cymunedau lle nad ydi grym y farchnad yn gryf angen hwb ar adegau er mwyn gwyrddroi dirywiad, ac er mwyn ymateb i heriau sy'n eu hwynebu cyn gallu cyflawni potensial i'r dyfodol. Adfywio ydi'r broses yma ac mae'n **ymdrech fwriadol i gydweithio gyda pobl Gwynedd a phartneriaid i wella ardaloedd** er mwyn creu cymunedau iach, llewyrchus, deinamig a chynaliadwy gyda lle amlwg a chanolog i'r iaith Gymraeg.

Nid oes modd i un adran gyflawni amcanion agenda Adfywio Gwynedd ar ei phen ei hun. Er mwyn gwneud gwahaniaeth hirdymor a gwneud y defnydd gorau o adnoddau rhaid cydweithio ar draws adrannau'r Cyngor a chydag amrywiaeth o bartneriaid cenedlaethol, rhanbarthol a lleol. Mae Bwrdd Adfywio trawsadrannol wedi cael ei sefydlu ac yn ystod 2020/21 bydd yn cydweithio gyda phartneriaid er mwyn adnabod blaenoriaethau ar gyfer y dyfodol.

Ein blaenoriaethau gwella yn 2020/21 fydd:

Rhoi Treftadaeth Llechi Gwynedd ar waith

Blaenoriaeth Gwella I

Mae nifer o gymunedau mwyaf anghenus Gwynedd yn gyfoethog o ran treftadaeth ac yn gartref i Safleoedd Treftadaeth y Byd presennol neu arfaethedig, megis y cyn ardaloedd llechi traddodiadol.

Mae cyfle yma i ni ddefnyddio enwebiad Safle Treftadaeth y Byd fel arf i adfywio ein cymunedau llechi – hyrwyddo balchder yn ein treftadaeth, hyrwyddo uchelgais i'r dyfodol a chynyddu gwerth y diwydiant ymwelwyr.

Yn ystod 2019-20 cyflwynwyd enwebiad llawn o Wynedd i Lywodraeth y Deyrnas Gyfunol ac i UNESCO ar gyfer dynodiad Safle Treftadaeth y Byd. Rhoddwyd hefyd gynlluniau ar waith sydd wedi denu dros £1m o adnoddau ychwanegol i'r sir trwy'r Gronfa Dreftadaeth, Llywodraeth Cymru, Yr Undeb Ewropeaidd a Pharc Cenedlaethol Eryri trwy brosiect LleCHI.

Yn ystod 2020-21 byddwn yn parhau i gydweithio gyda thirfeddianwyr a rhanddeiliaid ar gynlluniau rheoli safle treftadaeth byd ac yn cydweithio gyda UNESCO er mwyn sicrhau'r statws i'r diwydiant llechi erbyn mis Gorffennaf 2021.

Trwy brosiect LleCHI, byddwn yn cydweithio gyda'r cymunedau llechi i greu rhaglen o weithgareddau adfywio yn yr ardaloedd hyn fydd yn gwella gwedd a golwg cymunedau, gwella ansawdd y profiad i ymwelwyr, ac yn arwain at gynnydd ym mherchnogaeth trigolion o'u treftadaeth, iaith a diwylliant.

Hybu Canol Tref

Blaenoriaeth Gwella I

Mae canol trefi bywiog yn gallu cyfrannu'n sylweddol at lewyrch economaidd a chymdeithasol ardaloedd lleol.

Mae "stryd fawr" nifer o drefi Gwynedd angen cefnogaeth i sicrhau eu bod ffynnu gan gynnal a chreu gwaith a darparu'r ystod o nwyddau a gwasanaethau sydd eu hangen ar drigolion ac ymwelwyr.

Rydym eisoes wedi:

- datblygu fframwaith adfywio ar gyfer canol dinas Bangor fel sail i dargedu adnoddau Rhaglen Adfywio Rhanbarthol Llywodraeth Cymru;
- cydweithio gyda busnesau yn ardal Caernarfon a Bangor i hyrwyddo'r Ardaloedd Gwella Busnes (BIDS) sydd wedi creu ardoll i'r busnesau wella'r profiad i'r ymwelydd;
- bod yn llwyddiannus yn targedu adnoddau Llywodraeth Cymru i sefydlu rhaglen fenthyg i uwchraddio adeiladau segur yn ardal Caernarfon, Bangor, Bethesda a Phenygroes;
- bod yn cydweithio gyda phartneriaid yn Harlech er mwyn sefydlu fframwaith i adfywio canol y dref;
- hyrwyddo rhaglen parcio am ddim Cyngor Gwynedd dros gyfnod y Nadolig i annog mwy o siopa yn ein trefi lleol.

Byddwn yn parhau i weithio fel Cyngor cyfan i edrych sut allwn ni gefnogi a hwyluso adfywio canol trefi er mwyn iddynt gynnal ystod o wasanaethau i drigolion lleol ac ymwelwyr o fewn amgylchedd fywiog â naws Gymreig. Bydd cynlluniau yn cael eu paratoi ar gyfer 13 o ddalgylchoedd yng Ngwynedd a hynny ar sail yr hyn sydd yn bwysig i drigolion o fewn y cymunedau hyn.

Gwasanaeth Cefnogi Cymunedau

Mae'r Adran yn darparu gwasanaethau er mwyn i bobl Gwynedd wneud ein cymunedau yn lefydd gwell i fyw. **Mae'n bwysig bod grwpiau gwirfoddol a mentrau lleol yn cael eu cefnogi i ymateb i gyfleoedd ac anghenion lleol.** Mae gan y Cyngor rwydwaith o swyddogion i gefnogi cymunedau a 'CIST' o grantiau i gefnogi prosiectau cymunedol penodol.

65

o brosiectau sy'n
datblygu gwasanaeth
newydd/diogelu
mynediad at wasanaeth
yn ystod 2018/9

Byddwn yn targedu rhai cymunedau yn fwy na'i gilydd gan roi sylw arbennig i gynllunio cefnogaeth i ardaloedd gyda'r anghenion mwyaf.

Yn 2020/21 byddwn yn:

- ail lansio gwasanaeth Cefnogi Cymunedau ar draws Gwynedd
- mesur maint a natur y galw am gymorth gan gymunedau ac ystyried opsiynau i ddarparu'r gwasanaeth i'r dyfodol
- cyfrannu ar waith Bwrdd Adfywio'r Cyngor drwy arwain ar y gwaith o ymgysylltu gyda chymunedau i geisio adnabod blaenoriaethau lleol.

Gwasanaeth Llyfrgelloedd

Mae'r Cyngor yn darparu gwasanaeth mewn 9 prif lyfrgell, 4 llyfrgell gymunedol a 3 dolen clicio a chasglu ar draws y sir. Mae'n bwysig i bobl Gwynedd eu bod yn gallu menthyg llyfrau a llyfrau llafar, a lawrlwytho e-lyfrau, e-lyfrau llafar ac e-gylchgronau o'u dewis. Benthycwyd 491,745 o adnoddau gan bobl Gwynedd yn 2018-19. Ond nid yw holl drigolion Gwynedd yn gallu cyrraedd eu llyfrgell leol felly mae'r Cyngor hefyd yn darparu llyfrgell deithiol sy'n ymweld â 115 o arosfannau mewn trefi a phentrefi yn fisol, ac yn ymweld â 317 o unigolion sy'n derbyn Gwasanaeth Llyfrgell i'r Cartref. Mae Llyfrgelloedd Gwynedd hefyd yn cael eu comisiynu gan yr Adran Addysg i ddarparu gwasanaeth Lori Ni sy'n ymweld â phob Ysgol Gynradd, Arbennig a Chanolfannau Iaith ddwywaith y flwyddyn i fenthyg llyfrau darllen i blant 3-11 oed.

37,060
o bobol Gwynedd yn
aelodau o Lyfrgell

Mae pobl Gwynedd yn defnyddio'r llyfrgelloedd ar gyfer llawer iawn mwy na benthyc llyfrau. Maent yn lefydd croesawgar i bobl eu defnyddio ar gyfer amryw o weithgareddau – mynychu gweithgareddau fel sesiynau digidol, sesiynau ysgrifennu creadigol, sesiynau crefft neu grwpiau dysgwyr, sesiynau i fabanod neu amseroedd stori i blant, cael cymorth a mynediad at wybodaeth ar faterion megis iechyd a lles, chwilio am waith, neu wasanaethau lleol, yn ogystal â llungopio a sganio. Mae trigolion Gwynedd hefyd yn dod i ddefnyddio un o'r 96 o gyfrifiaduron, neu'r wi-fi, sydd yn y llyfrgelloedd yn rhad ac am ddim.

Derbyniodd gwasanaeth Llyfrgelloedd Gwynedd adroddiad ardderchog ar ei berfformiad yn 2018-19, sy'n dangos fod y gwasanaeth yn perfformio'n dda oddi mewn i Fframwaith Asesu Safonau Llyfrgelloedd Cyhoeddus Cymru.

Yn 2020/21 byddwn yn:

- paratoi achos busnes am adnoddau i uwchraddio cyfleusterau Llyfrgell Pwllheli
- datblygu ac ehangu ein cynnig lechyd, Lles a Dysgu i oedolion yn ein llyfrgelloedd
- gwreiddio trefniadau hunan wasanaeth newydd ymhob llyfrgell ar draws y sir
- parhau i gydweithio gyda chymunedau a hyrwyddo mynediad i'r gwasanaeth newydd
- ystyried rôl llyfrgelloedd o fewn cymunedau ar gyfer y dyfodol.

Gwasanaeth Archifau

Mae gan y Cyngor gyfrifoldeb statudol i **warchod ein cofnodion cyhoeddus a gwneud yn siŵr fod gan bobl fynediad atynt.** Rydym yn gwneud hyn trwy ddau archifdy yng Ngwynedd - Archifdy Caernarfon ac Archifdy Meirionnydd yn Nolgellau.

28,478
wedi defnyddio'r Gwasanaeth
Archifau yn 2018/19

Mae gan Archifdai Gwynedd ystod eang o ddogfennau, lluniau, mapiau a phapurau newydd, gyda'r ddogfen hynaf yn dyddio'n ôl i 1176. Ceir amrediad o gasgliadau cyhoeddus, swyddogol a phreifat sy'n adlewyrchu diwylliant a threftadaeth cymunedau Gwynedd. Mae'r Archifdai yn darparu

sesiynau blasu, a chysiau hanes teulu ac yn cydweithio gydag ysgolion cynradd Gwynedd.

Yn 2020/21 byddwn yn:

- hyrwyddo mynediad i'r gwasanaeth
- cydweithio gyda Llywodraeth Cymru ac archifau eraill ar draws gogledd Cymru i adnabod cyfleoedd i wneud y defnydd gorau o adnoddau archifau yn y rhanbarth
- gweithio gyda'r Adran Addysg i drafod cynnal y Gwasanaeth Addysg Archifau ac Amgueddfeydd i'r dyfodol
- adnabod cost digido'r casgliadau

Gwasanaeth Amgueddfeydd a'r Celfyddydau

Mae'r gwasanaeth yn rhedeg dwy amgueddfa yng Ngwynedd ac yn gyfrifol am edrych ar ôl casgliadau a chreu arddangosfeydd yn y ddwy, sef Storiell ym Mangor ac Amgueddfa Lloyd George yn Llanystumdwy.

Mae llawer o'n gwaith yn y maes celfyddydau cymunedol yn targedu **prosiectau ieched, lles, addysg a thaclo unigrywdd**. Mae'r gwasanaeth hefyd yn gyfrifol am ddyrannu grantiau celfyddydol er mwyn cefnogi safon a chyfleoedd celfyddydol i bawb.

Mae'r gwasanaeth yn cefnogi rhaglenni celfyddydol amrywiol er mwyn sicrhau fod y celfyddydau'n fyw yn ein cymunedau a bod mynediad at y celfyddydau yn ein hardaloedd gwledig.

Ein nod fydd parhau i gyfoethogi bywydau trigolion Gwynedd trwy hyrwyddo dealltwriaeth o'n hetifeddiaeth a'n diwylliant unigryw.

Yn 2020/21 byddwn yn:

- gweithio gyda Chyfeillion Amgueddfa Lloyd George i greu ffordd newydd o reoli'r Amgueddfa
- sicrhau llwyddiant cynllun Storiell a sefydlu Ymddiriedolaeth Ddatblygu ar ei chyfer allai weithio gyda'r sector gelfyddydol a threftadaeth yng Ngwynedd yn y dyfodol
- gweithio gyda'r sector gelfyddydol i wireddu amcanion ein strategaeth newydd i'r celfyddydau
- cefnogi Ysgol Godre'r Berwyn i sefydlu cyfleusterau celfyddydol cymunedol newydd
- datblygu cynlluniau i uwchraddio cyfleusterau Neuadd Dwyfor ac adnabod modelau darparu cynaliadwy i'r dyfodol.

Gwasanaeth Hamdden a Pharciau Gwledig

Rydym yn cydweithio gyda phartneriaid yn lleol, yn rhanbarthol ac yn genedlaethol er mwyn ysbrydoli, cefnogi a galluogi pobl Gwynedd i fod yn egniol a byw eu bywydau yn iach.

Mae tueddiadau ieched trigolion Gwynedd ychydig is na'r cyfartaledd cenedlaethol. Gyda lefelau gordewdra plant 4 oed yng Ngwynedd ymysg yr uchaf yng Nghymru, mae'n allweddol fod Cyngor Gwynedd a phartneriaid yn ymateb a chreu'r amodau i hyrwyddo byw'n iach.

Mae gan Cyngor Gwynedd rwydwaith o 12 o ganolfannau hamdden ar draws Gwynedd sy'n denu 1.3 miliwn o ymweliadau bob blwyddyn. Mae'r ddarpariaeth yma yn galluogi trigolion Gwynedd o bob oedran i ddysgu sgiliau newydd a mwynhau cymryd rhan mewn gweithgareddau egniol mewn lleoliadau diogel.

82%

o blant yn
gallu nofio yn
ll oed yn
2018/19

Mae Cyngor Gwynedd wedi ymrwymo i barhau i ddarparu'r cyfleusterau hyn ac wedi sefydlu Cwmni Byw'n Iach Cyf. er mwyn rhedeg y canolfannau ar ei rhan i'r dyfodol. Mae'r adran wedi gosod cytundeb i'r Cwmni i reoli'r gwasanaeth o 1 Ebrill 2019 a byddwn yn

monitro'r cytundeb yn rheolaidd er mwyn sicrhau ansawdd y gwasanaeth.

Mae'r Cyngor hefyd yn rheoli parciau gwledig yng Nglynllifon a Phadarn. Mae'r parciau hyn yn safleoedd treftadaeth pwysig ac yn atyniadau poblogaidd i ymwelwyr. Ond mae'r parciau hefyd yn asedau gwerthfawr i wella llesiant trigolion Gwynedd a hyrwyddo byw'n iach. Bydd yr adran yn ceisio sicrhau mwy o fudd lleol i'r cymunedau o'r asedau hyn.

Yn ogystal â'r cyfleusterau hyn mae'r Cyngor yn cydweithio gyda phartneriaid er mwyn sicrhau bod rhaglen o weithgareddau egniol cynhwysol ar gael i bobl ifanc drwy'r tîm Chwaraeon am Oes mewn canolfannau, ysgolion, clybiau ac yn

49%

o blant yn cymryd
rhan mewn
chwaraeon 3
gwaith yr wythnos

y gymuned. Mae rhaglen o weithgareddau Cyfeirio i Ymarfer hefyd ar gael yng Ngwynedd i helpu lleihau effaith cyflyrau sy'n atal trigolion Gwynedd rhag ymarfer a gwella eu hiechyd. Mae cynnydd sylweddol wedi bod yn niferoedd y cleientiaid ar gyfer y gwasanaeth yma, yn arbennig yn y meysydd dementia a chyflyrau cronig, ac mae tystiolaeth glir yn dangos effaith y buddsoddiad ar ansawdd bywyd ac iechyd. Darperir y 2 raglen yma yng Ngwynedd drwy gytundeb gyda Chwmni Byw'n Iach.

Yn 2020/21 byddwn yn:

- cefnogi Cwmni Byw'n Iach i reoli canolfannau hamdden ar draws Gwynedd
- sefydlu trefniadau i uwchraddio a buddsoddi yn ein cyfleusterau hamdden
- cydweithio gyda phartneriaid er mwyn datblygu model newydd i ddarparu gwasanaeth Chwaraeon am Oes ar draws gogledd Cymru a sefydlu gwasanaeth datblygu chwaraeon newydd ar y cyd â Chwmni Byw'n Iach yng Ngwynedd
- cydweithio gyda Chyrff Llywodraethol Chwaraeon er mwyn cynnig ystod o weithgareddau cynhwysol sy'n ymateb i'r galw yng Ngwynedd a'r cyfleoedd arbennig sydd ar gael yn y sir drwy ein hadnoddau naturiol
- cydweithio gyda Chwmni Byw'n Iach i ddarparu'r gwasanaeth Cyfeirio i Ymarfer ar ran y Cyngor i'r dyfodol
- datblygu opsiynau rheoli Parciau Gwledig Glynllifon a Pharc Padarn i'r dyfodol.

Mae blaenoriaethau lleol wedi cael eu nodi yng Nghynllun y Cyngor ers 2018/19 gan ymateb i'r anghenion oedd wedi eu codi gan Gynghorwyr lleol. Mae'r adran wedi defnyddio'r blaenoriaethau hyn wrth ddatblygu eu rhaglenni gwaith ehangach, ac felly mae nifer o'r anghenion yn cael eu cyfarch drwy waith sydd eisoes wedi ei ddisgrifio yn y Cynllun Adran hwn.

Isod rydym yn rhestru'r blaenoriaethau lleol ochr yn ochr â'r rhaglen neu brosiect sydd wedi ei chynllunio er mwyn ymateb i'r angen lleol a sirol hwnnw.

Blaenoriaethau Lleol	Rhaglen
Wrth ymgynghori gyda chynghorwyr lleol ardaloedd Porthmadog, Ffestiniog a Phenllyn yn ôl yn haf 2017, nodwyd dyhead i ddenu mwy o swyddi tymor hir sy'n talu cyflogau da er mwyn gwella sefyllfa economaidd trigolion lleol. Mae'r flaenoriaeth Creu Swyddi Gwerth Uchel yn datblygu cyfleoedd newydd yn Nhrawsfynydd a Llanbedr fydd yn elwa'r cymunedau hyn. Yn ardal Porthmadog, nodwyd yn ogystal fod pryder ymysg y cynghorwyr lleol ynglŷn â chyflwr rhai safleoedd segur yn yr ardal ac mewn ymateb i hyn byddwn yn effro i unrhyw gyfleoedd i gefnogi gwella neu aildddefnyddio'r safleoedd.	• Swyddi Gwerth Uchel • Hybu Canol Tref
Wrth ymgynghori gyda chynghorwyr ardal Dolgellau daeth i'r amlwg fod cysylltedd gwael ffonau symudol a band eang yn llesteirio trigolion a busnesau'r ardal. Rydym yn ceisio sicrhau blaenoriaeth i'r sir gan Lywodraeth Cymru ar gyfer cynlluniau yn y maes drwy'r ddilyn egwyddorion Gwynedd Ddigidol.	• Gweledigaeth Twf Gogledd Cymru • Arloesi Gwynedd Wledig
Yn ardaloedd Dyffryn Ogwen a Dyffryn Nantlle, nododd y cynghorwyr lleol fod hyrwyddo ac adfywio'r stryd fawr yn flaenoriaeth leol, ac rydym wedi gwneud ceisiadau amlinellol ar gyfer peth gweithgaredd adfywio yn yr ardaloedd.	• Hybu Canol Tref
Wrth ymgynghori gyda chynghorwyr ardal Bangor, nodwyd dyhead i wella edrychiad yr ardal leol ac i ymateb i siopau gwag, gan nodi dymuniad i gydweithio â phartneriaid megis busnesau lleol a Chynghorau Tref a Chymuned i greu incwm er mwyn cyfrannu at y gwaith. Gallai hyn yn ei dro gefnogi busnesau a chrefftwyr lleol. Rydym yn ystyried y cyfleoedd i adeiladu ar y gwaith a wneir eisoes ar y cyd ag Ardal Gwella Busnes Bangor a'n partneriaid yn lleol ac yn rhanbarthol er mwyn llunio ymateb. Mae arian grant ychwanegol i uchafu budd y Cynllun Benthyciadau di-log wedi ei sicrhau.	• Hybu Canol Tref
Mae cyswllt hefyd gyda'r flaenoriaeth sirol ar gyfer rhoi Treftadaeth Llechi Gwynedd ar waith, a nodir uchod. Dylai adfywio'r ardaloedd yma wella unrhyw ddelwedd negyddol sy'n deillio o fod yn ardaloedd ôl-ddiwydiannol gan ryddhau eu potensial.	• Rhoi Treftadaeth Llechi Gwynedd ar waith
Yn ardal Ffestiniog fe ddaeth i'r amlwg fod pryderon ymysg y cynghorwyr lleol pan gynhaliwyd sesiwn ymgynghori â hwy ynglŷn â dyfodol y Ganolfan Gymunedol a'r gwasanaethau a leolir yno, a gwnaeth y tîm Adfywio arolwg diweddar ar adeiladau cyhoeddus ar hyd a lled Gwynedd. Dangosodd yr arolwg fod defnydd aneffeithiol yn cael ei wneud o nifer o adeiladau cyhoeddus ym Mlaenau Ffestiniog gan gynnwys y Ganolfan Gymunedol. Mae cyfle yma, mewn cyfnod o gynydd ariannol, i rannu adnoddau yn well i'r dyfodol.	• Gwasanaeth Cefnogi Cymunedau

Mae'r gwaith dydd i ddydd yr Adran hon yn cyfrannu tuag at Amcanion Llesiant Gwynedd canlynol gan sicrhau fod trigolion Gwynedd yn:

Mwynhau bywyd hapus, iach a diogel

Ennill cyflog digonol i ni fedru cynnal ein hunain a'n teuluoedd

Cael byw mewn cartrefi o ansawdd o fewn eu cymunedau

Cael byw mewn cymdeithas naturiol Gymraeg

Cael manteisio ar harddwch amgylchedd naturiol y sir.

Adran Tai ac Eiddo

Adran Tai ac Eiddo

Mae'r Adran Tai ac Eiddo yn adran newydd a sefydlwyd yn ystod 2019 gyda'r nod o hwyluso gallu'r Cyngor i wynebu un o'r heriau mwyaf yn y Sir, sef sicrhau digon o dai pwrpasol a safonol i gyfarch anghenion poblogaeth sydd yn newid.

Mae'r Adran hefyd yn gyfrifol am reoli asedau eiddo'r Cyngor er mwyn sicrhau eu bod yn addas ar gyfer darparu gwasanaethau i drigolion y Sir.

Materion Tai

Strategaeth Cartrefi i Bobl Gwynedd 2019-24

Blaenoriaeth Gwella 4

Mae'r galw am dai cymdeithasol a fforddiadwy i gartrefu trigolion Gwynedd ar hyn o bryd yn uwch na'r cyflenwad sydd ar gael, ac mae nifer cynyddol o bobl yn ddigartref neu o dan fygythiad o ddigartrefedd yng Ngwynedd. Nid yw ein ymateb hyd yma yn cyfarch anghenion y boblogaeth leol rŵan nac i genedlaethau'r dyfodol. Mewn ymateb i'r her yma rydym eisoes wedi llunio Strategaeth Dai sydd yn anelu i wneud y gorau o'n cyflenwad o dai yng Ngwynedd, i wella eu safon yn ogystal â gwella mynediad i dai drwy gryfhau'r gefnogaeth sydd ar gael i bobl i'w galluogi i fyw yn annibynnol o fewn eu cymunedau.

Mae'r Strategaeth Dai yn nodi bod diffyg cyflenwad yn amlwg yn broblem ac nid yw'r ffaith bod tua 10% o stoc tai'r sir yn ail gartrefi yn helpu'r sefyllfa. Yn sgil hynny rydym wedi gosod premiwm o 50% ar y Dreth Gyngor y mae disgwyl i berchnogion tai o'r fath ei dalu ac rydym hefyd wedi comisiynu gwaith ymchwil i ystyried pa newidiadau deddfwriaethol fyddai eu hngen er mwyn medru cael gwell rheolaeth ar y sefyllfa.

Yr hyn a welwyd yn sgîl cyflwyno premiwm ail gartrefi yw bod rhai perchnogion yn defnyddio'r ddarpariaeth yn y ddeddfwriaeth trethiant bresennol i symud y tŷ i'r gyfundrefn Dreth Busnes sy'n golygu nad yw'r Cyngor yn cael y mantais o'r premiwm, a thrwy hynny, yn colli'r cyfle i weithredu er mwyn ceisio gwneud rhywbeth am y lleihad yn y cyflenwad. Rydym yn arwain ar y gwaith o dynnu sylw'r Llywodraeth at y broblem yma ac yn pwysu am newid deddfwriaeth er mwyn sicrhau nad yw hynny yn digwydd yn y dyfodol.

Yn ystod 2020/21 byddwn yn defnyddio'r egwyddorion sydd wedi eu sefydlu yn y Strategaeth i lunio rhaglen o gynlluniau penodol er mwyn ceisio:

- sicrhau bod pobl Gwynedd yn gallu canfod cartref addas
- sicrhau bod neb yn ddigartref yng Ngwynedd
- cyfarch anghenion ieuchyd a llesiant pobl Gwynedd
- sicrhau bod cartrefi pobl Gwynedd yn gyfeillgar i'r amgylchedd
- parhau i ddwyn pwysau ar y Llywodraeth i newid y ddeddfwriaeth ar ymdriniaeth trethiant ail gartrefi.

Hyd yma mae'r Cyngor wedi bod yn defnyddio'r Grant Tai Cymdeithasol gan Lywodraeth Cymru i hwyluso gallu'r Cymdeithasau Tai i adeiladu mwy o dai i bobl leol. Yn y dyfodol byddwn yn edrych i ddefnyddio ein hadnoddau ein hunain i gyflymu'n gallu i gwrdd â'r her yn y maes yma.

Nifer o unedau newydd a ddatblygwyd gyda'r Grant Tai Cymdeithasol

Digartrefedd

Mae'r Gwasanaeth Digartrefedd yn darparu cyngor a chymorth i bobl sydd yn ddigartref neu dan fygythiad o ddigartrefedd. Mae'r tîm yn cyflawni dyletswydd statudol y Cyngor er mwyn cwrdd â gofynion y Ddeddf Tai (Cymru) 2014. Mae eu gwaith yn cynnwys:

- helpu i atal digartrefedd cyn iddo ddigwydd
- asesu anghenion llety ac anghenion cefnogaeth unigolion a theuluoedd sydd dan fygythiad o fod yn ddigartref
- helpu i ffeindio rhywle arall i fyw pan fo unigolyn neu deulu yn wynebu dod yn ddigartref
- darparu llety dros dro mewn achosion o argyfwng, a sicrhau llety ar gyfer y rhai sydd mewn blaenoriaeth angen.

Nifer o bobl y bu i'r Uned Digartrefedd eu helpu yn ystod y flwyddyn

Llety Dros dro

Nifer o bobl ddigartref y darparwyd llety dros dro ar eu cyfer ar fyrder

2016/17 - 247

2017/18 - 289

2018/19 - 339

Mae'r gwasanaeth yn darparu nifer o lety dros dro nes bod eiddo parhaol ar gael i bobl ddigartref, gan gynnwys dwy hostel ym mherchnogaeth y Cyngor, 67 eiddo wedi eu prydlesu gan berchnogion preifat, a 21 eiddo wedi eu prydlesu gan Gymdeithasau Tai. Darparwyd llety ar gyfer 339 o deuluoedd/unigolion yn 2018/19.

Cefnogaeth tenantiaeth

Gan fod nifer o bobl ddigartref yn fregus, darperir cefnogaeth i sicrhau fod unigolion yn gallu cynnal eu tenantiaeth ac osgoi dod yn ddigartref eto. Mae cymorth yn cael ei rhoi ar nifer o faterion megis hawlio budd-daliadau, cymorth ar gyfer cynnal a chadw llety, deall hawliau a chyfrifoldebau, a cheisio am grantiau ar gyfer dodrefnu eiddo.

Cofrestr Tai Cymdeithasol

Mae'r tîm Opsiynau Tai Gwynedd yn gweinyddu'r Gofrestr Tai Cyffredin ac yn gweithio mewn partneriaeth gyda'r darparwyr tai cymdeithasol yn y sir sef Adra,

Grŵp Cynefin a Thai Gogledd Cymru. Prif nod y tîm ydi blaenoriaethu mynediad at dŷ cymdeithasol ar sail y mwyaf anghenus yn ein cymunedau ac i ddarparu cyngor i drigolion ar yr opsiynau tai sydd ar gael yng Ngwynedd. Gyda chymorth Opsiynau Tai Gwynedd llwyddodd dros 600 o deuluoedd i gael tenantiaeth gymdeithasol newydd yn 2019.

Nifer o deuluoedd y rhoddwyd tenantiaeth o'r newydd iddynt mewn tŷ cymdeithasol yn ystod y flwyddyn

2017 - 580

2018 - 610

2019 - 687

Cynllun ail leoli ffoaduriaid

Ers 2016 mae Gwynedd wedi cyfrannu at gynllun Llywodraeth y DU i Ailsefydlu Pobl Fregus o Syria. Ymrwymodd y Cyngor i groesawu a chartrefu hyd at 40 o unigolion oedd wedi gorfod ffoi o Syria yn dilyn y rhyfeloedd yno. Bellach rydym wedi cyflawni ein haddewid fel Cyngor ac ymfalchïo o fod wedi gallu helpu 8 teulu i ymgartrefu yng Ngwynedd.

Yn sgil llwyddiant y cynllun hwn, mae'r Cyngor bellach wedi ymrwmo i groesawu hyd at 20 o ffoaduriaid mwyaf bregus sy'n cael eu hadnabod gan Uchel Gomisiwn Ffoaduriaid y Cenhedloedd Unedig (UNHCR) fel rhan o'r cynllun Ffoaduriaid Byd Eang dros y tair blynedd nesaf.

Safle teithwyr

Mae gofyn statudol ar bob Awdurdod Lleol i gwrdd â'r angen am safleoedd addas ar gyfer teithwyr. Mae safle pwrpasol yn cael ei rheoli gennym yn Llandygái ers blynyddoedd lawer ac yn dilyn derbyn cymorth grant gan Lywodraeth Cymru bu buddsoddiad o £1.8m yno yn ddiweddar i wella'r cyfleusterau ac ymestyn y ddarpariaeth i gwrdd â'r gofyn o fewn y Sir.

Gorfodaeth Tai

Pwrpas y Tîm Gorfodaeth yw sicrhau cartrefi safonol, cynnes a diogel i denantiaid o fewn y Sir. Rydym yn gyfrifol am orfodi safonau mewn 9,000 o dai rhent preifat a 8,500 o dai cymdeithasol yng Ngwynedd.

Rydym hefyd yn gofalu am Gynllun Trwyddedu Tai Aml Ddaliadaeth (HMO's) sydd yn gwirio fod tai o'r fath yn cyrraedd y safonau disgwylidig. Ar hyn o bryd mae 900 o dai aml ddeiliadaeth wedi derbyn trwydded gennym yn dilyn proses archwilio fanwl.

Mae'r Uned hefyd yn gweithio ar y cyd gyda Rhentu Doeth Cymru i gynnal cofrestr cenedlaethol o dai rhent, yn archwilio anheddau ar gyfer achosion y Swyddfa Gartref, delio gyda dros 300 o gwynion blynyddol yn ymwneud ag achosion o niwsans, ymdrin â phroblemau yn deillio o dai gwag ac yn ymdrin ag oddeutu 20 achos blynyddol o ddadfeddiannu anghyfreithlon.

Addasiadau i Dai

Mae'r Uned hon yn gyfrifol am hybu annibyniaeth a lles trigolion Gwynedd drwy ddarparu addasiadau prydol a safonol i dai oedolion a phlant sydd ag anableddau corfforol. Buddsoddir oddeutu £1.3m y flwyddyn ar gynlluniau megis creu ystafelloedd ymolchi hygrych, gosod rampiau y tu allan i'r tŷ, codi estyniadau ayb. Mae oddeutu 30 o'r rhain yn gyfeiriadau a dderbynnir gan ysbytai er mwyn galluogi i gleifion allu dychwelyd adref. Rydym hefyd yn ariannu oddeutu 900 y flwyddyn o fân addasiadau megis gosod canllawiau, rampiau symudol ac addasiadau bychain eraill.

Mae'r uned yn gweinyddu benthyciadau di-log ar gyfer atgyweirio tai mewn cyflwr gwael sydd mewn perchnogaeth trigolion ar incwm isel, mae galw sylweddol a chyson ar y benthyciadau hyn.

Tai Gwag

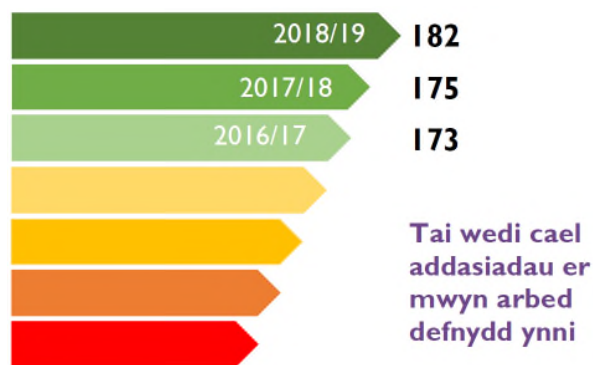

Mae oddeutu 1,300 o dai gweigion yng Ngwynedd ar yn o bryd, ac mae gennym rôl bwysig wrth geisio dod a'r tai yma yn ôl i ddefnydd er mwyn cyfrannu at y nifer o dai fforddiadwy sydd ar gael i bobl leol. Ers 2008 mae dros 500 o dai gwag wedi dod yn ôl i ddefnydd drwy ddulliau megis cynnig grantiau i brynwyr tro cyntaf, darparu benthyciadau i landlordiaid a defnyddio pwerau gorfodaeth. Mae hyn wedi arwain at allu cartrefu dros 1,000 o bobl leol mewn tai oedd yn arfer bod yn wag ers peth amser.

Mae ein llwyddiant yn y maes yma wedi denu buddsoddiad allanol, megis £1.45m o arian Llywodraeth Cymru yn 2018-2021 ar gyfer gogledd y Sir. Yn y blynyddoedd nesaf byddwn yn parhau i roi blaenoriaeth i'r maes hwn ac yn edrych hefyd i ddefnyddio ein adnoddau i brynu tai gwag pan fo'r cyfle i wneud hynny.

Tlodi Tanwydd

Mae rhan fwyaf o adnoddau'r Llywodraeth yn y maes yma'n cael ei gyfeirio tuag at y Cymdeithasau Tai ond mae'r Cyngor wedi gallu gwneud cyfraniad gwerthfawr yn y maes pwysig yma hefyd. Mae gennym nifer o gynlluniau sy'n cael eu hariannu o wahanol ffynonellau gyda'r nod o gynorthwyo'r rhai sydd fwyaf tebygol o ddioddef o dlodi tanwydd.

Materion Eiddo

Pwrpas y Gwasanaethau Eiddo yw sicrhau fod gennym eiddo sy'n addas i ddarparu gwasanaethau'r Cyngor a rheoli'n asedau eiddo yn effeithiol ac effeithlon.

Mae'r Cyngor yn berchen ar 967 o adeiladau wedi eu lleoli ar 478 o safleoedd ledled y Sir. Mae'r rhain yn bennaf yn adeiladau a ddefnyddir i ddarparu gwasanaethau i drigolion Gwynedd ond rydym hefyd yn berchen ac yn defnyddio eiddo anweithredol i hyrwyddo amcanion y Cyngor e.e. datblygu'r economi, darparu gofal cymdeithasol ayb. Mae nifer o'r eiddo anweithredol yma'n cael eu prydlesu i fusnesau lleol a sefydliadau eraill, sydd yn creu incwm refeniw blynyddol oddeutu £1.1m i'r Cyngor.

Cynnal a Chadw

Mae'r uned Cynnal a Chadw adeiladau yn darparu desg gymorth 24/7 er mwyn delio gyda oddeutu 8,000 o alwadau y flwyddyn am waith trwsio adeiladau. Mae nifer o'r rhain yn alwadau am waith lle bo angen ymateb brys er mwyn osgoi cau adeilad.

Er mwyn cyflawni'r gwaith hwn rydym yn gweithio mewn partneriaeth gyda nifer o gontractwyr lleol ond hefyd rydym wedi datblygu tîm mewnol o grefftwyr sy'n gallu delio gyda gwaith adeiladu, gwaith coed, gwaith plymwr ayb. Byddwn yn datblygu'r tîm mewnol ymhellach eleni drwy ychwanegu dau drydanwr.

Diogelwch Eiddo

Rydym yn sicrhau fod ein hadeiladau yn ddiogel i'w defnyddio i ddarparu gwasanaethau i drigolion Gwynedd drwy sicrhau eu bod yn cydymffurfio â'r lluo o gyfrifoldebau statudol a sicrhau fod gennym raglen cynnal a chadw effeithiol. Rydym yn rheoli risgiau asbestos, Clefyd y Llung Filwyr, Radon a risgiau tân ac yn sicrhau fod systemau trydanol, nwy, olew, dwr ayb yn ddiogel ar gyfer y miloedd o drigolion y Sir sy'n treulio amser yn ein hadeiladau bob dydd.

Datblygu Eiddo

Ysgol newydd Y Garnedd fydd yn agor ym Medi 2020

Pwrpas yr Uned yw datblygu adeiladau newydd neu addasu ac adnewyddu adeiladau presennol i wella'r gwasanaeth a roddir i drigolion Gwynedd.

Drwy gydweithio'n agos gyda'r Tim Moderneiddio Addysg bu i'r Uned Datblygu Eiddo gwblhau rhaglen £51m o adeiladau ysgol newydd dros y 6 mlynedd ddiwethaf a bellach mae rhaglen newydd £56m wrthi'n cael ei datblygu ar gyfer y pum mlynedd nesa.

Mae'r tim hefyd wrthi'n cyflawni rhaglen o welliannau ac estyniadau i gartrefi gofal y sir ynghyd â rhaglen o unedau blynyddoedd cynnar i gyfarch yr angen mewn nifer o gymunedau unigol ledled Gwynedd.

Rheoli Stadau

Ein pwrpas yw sicrhau fod y Cyngor yn derbyn y gwerth gorau wrth reoli ei bortffolio asedau eiddo a sicrhau mai dim ond yr asedau hynny sydd wirioneddol eu hangen arnom sydd yn cael eu cadw. Dros y degawd diwethaf rydym wedi gallu lleihau maint stad eiddo'r Cyngor dros 25% gan sicrhau fod ein gwariant ar gynnal a darparu adeiladau cyn lleied â phosib er mwyn rhyddhau adnoddau ariannol ar gyfer darpariaeth gwasanaethau rheng flaen.

Incwm cronus o werthu eiddo

Y tîm Stadau sydd hefyd yn gyfrifol am reoli holl brydlesi'r Cyngor gan gynnwys y Stad Manddaliadau a'r portffolio Eiddo Diwydiannol gan gynnwys Canolfannau Menter Intec ac Mentec gan greu incwm rhent blynyddol o dros £1.1m.

Rheoli Swyddfeydd

Mae'r Tîm Swyddfeydd yn darparu gofod swyddfa ar gyfer oddeutu 1,500 o staff mewn 7 adeilad sylweddol, gan gynnwys yr holl wasanaethau perthnasol y mae hynny yn ei olygu fel gofalu, glanhau a threfniadau diogelwch ar gyfer yr adeiladau a'u defnyddwyr.

Gwasanaeth Glanhau

Rydym hefyd yn darparu **gwasanaeth glanhau** ar gyfer nifer sylweddol o adeiladau amrywiol a ddefnyddir i ddarparu gwasanaethau rheng flaen y Cyngor. Rydym hefyd yn ddarparwr i sefydliadau allanol.

Uned Cadwraeth Ynni

Yn dilyn mabwysiadu ein Cynllun Rheoli Carbon, mae'r Tîm Ynni yn gweithredu nifer o brosiectau i **leihau allyriadau carbon**. Mae gwaith y tîm i leihau ein defnydd wedi creu arbedion refeniw blyneddol o dros £1.1m i'r Cyngor. Rydym wedi cychwyn y gwaith o adnabod sut allwn ni gyfrannu ymhellach tuag at ddyhead y Cyngor i wynebu'r argyfwng hinsawdd.

Mae rhaglen i godi ymwybyddiaeth ymysg plant ysgol wedi bod yn rhan bwysig o'r gwaith hwn gan ddefnyddio cymeriadau megis Sbarci a Fflic. www.sbarciafflic.org

Rheoli Pla a Wardeiniaid Cŵn

Rydym yn cynnig gwasanaeth rheoli a difa pob math o bla drwy gontractau a thrwy ymateb i alwadau dyddiol gan y cyhoedd am gymorth i reoli pla yn eu cartrefi neu fusnesau.

Rydym hefyd yn cyflawni'r gwasanaeth statudol i ofalu am gŵn strae.

Teleofal

Rydym yn darparu gwasanaeth gosod a chynnal a chadw offer Teleofal i drigolion Gwynedd. Mae hwn yn wasanaeth poblogaidd tu hwnt gan unigolion bregus a'u teuluoedd gyda'r defnydd o Dechnoleg Gynorthwyol yn galluogi i bobl barhau i fyw yn annibynnol yn eu cartref.

Mae gwaith yr adran hon yn cyfrannu tuag at rai o Amcanion Llesiant Gwynedd, gan sicrhau fod trigolion Gwynedd yn:

Mwynhau bywyd hapus, iach a diogel

Cael byw mewn cartrefi o ansawdd o fewn eu cymunedau

Cael byw mewn cymdeithas naturiol Gymraeg

Cael byw gydag urddas ac yn annibynnol gyhyd ag sy'n bosib

Cael manteisio ar harddwch amgylchedd naturiol y sir.

Adran Ymgynghoriaeth Gwynedd

Adran Ymgynghoriaeth Gwynedd (YGC)

Mae Adran Ymgynghoriaeth Gwynedd (YGC) yn gweithredu fel adran fasnachol sy'n dod ag incwm i'r Cyngor, tra hefyd yn ymgymryd â swyddogaethau statudol ym maes dŵr a rheoli llifogydd. Drwy gyfuno'r masnachol a'r statudol mae YGC yn gallu cynnal swyddi safon uchel tra'n cadw arbenigedd o fewn y sir. Mae'r Adran yn arbenigo mewn meysydd peirianyddol ac adeiladu.

Dŵr a Llifogydd

O ganlyniad i Newid Hinsawdd, mae bygythiadau erydiad arfordirol a llifogydd yn gwaethygu. Ein bwriad yw i reoli a lleihau effeithiau'r bygythiadau hyn ar bobl Gwynedd. Mae hefyd deddfwriaethau cenedlaethol sy'n gosod cyfrifoldebau statudol ar y Cyngor.

Blaengynllunio ac Adnabod Risg

Yn unol ag amcanion Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (2015), mae'n hanfodol ein bod yn blaengynllunio i gadw'n cymunedau yn ddiogel, yn iach ac yn hyfyw i'r dyfodol. Mae newid hinsawdd yn creu heriau penodol, ac mae'r maes llifogydd wedi'i gydnabod fel maes blaenoriaeth yn rhyngwladol.

Er mwyn blaengynllunio am yr heriau hyn, rydym yn mynd ati i greu darlun o berygl llifogydd ar draws Gwynedd drwy ddadansoddi'r data sy'n cael ei gasglu gennym yn ogystal â data allanol swyddogol arall megis rhagolygon hinsawdd a lefelau'r môr. Hyn oll sydd, wedyn, yn sail i'n Cynllun Rheoli Perygl Llifogydd.

Mae'r Gwasanaeth hefyd yn annog cydweithrediad rhwng y Cyngor gyfan a rhanddeiliaid amrywiol (megis Cyfoeth Naturiol Cymru, Dŵr Cymru a'n cymunedau) i sicrhau ein bod yn cymryd pob cyfle posib i gydweithio i addasu ac amddiffyn rhag llifogydd. Mae ceisiadau grant llwyddiannus yn sicrhau buddsoddiad yn isadeiledd Gwynedd sy'n cynyddu gwytnwch ein cymunedau yn wyneb risgiau llifogydd. Rydym wedi adnabod bod angen cefnogaeth barhaus ymhob cymuned er mwyn sicrhau gwytnwch cynaliadwy i liniaru'r risgiau yma i'r dyfodol.

Isod, fe welwch grynodedeb o'r gwaith casglu data sy'n bwydo i mewn i'r gwaith hwn.

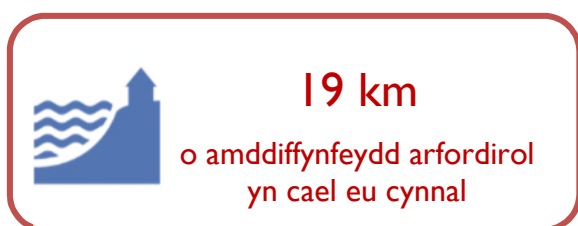
Archwiliadau i Achosion o Llifogydd

Mae ymchwilio i ddigwyddiadau o lifogydd yn ddyletswydd arnom o dan y Ddeddf Rheoli Llifogydd a Dŵr. Ers i'r Ddeddf ddod yn weithredol yn 2010 mae YGC wedi ymchwilio i 42 digwyddiad o lifogydd mewnol bob blwyddyn, ar gyfartaledd. Rydym hefyd yn casglu gwybodaeth wrth ddarganfod diffygion, neu dderbyn unrhyw bryderon gan drigolion Gwynedd sy'n gysylltiedig â llifogydd. Ein nod yw ymateb i'r rhain yn yr amser byrraf posib.

Cynnal a Chadw Asedau Atal Llifogydd

Rydym yn gyfrifol am gynnal 229 o asedau arfordirol sy'n ymestyn ar hyd 19km o amddiffynfeydd arfordirol, a 52 o asedau sy'n rheoli'r risg o lifogydd o gyrsiau dŵr cyffredin. Mae arolygu a chynnal yr asedau hyn yn hanfodol wrth warchod cymunedau Gwynedd. Rydym yn rhoi sgôr o 1 i 5 (gydag 1 yn golygu 'fel newydd') i

bob ased, ac yn gosod targed cyflwr i bob un. Ein nod yw i bob ased yng Ngwynedd gyrraedd ei darged cyflwr i sicrhau eu bod yn lliniaru risgiau llifogydd i bobl Gwynedd. Rydym hefyd yn cynnal ac yn gweithredu rhaglen fonitro arfordirol sy'n asesu newidiadau i'r arfordir. Bydd hyn, oherwydd effaith newid hinsawdd, yn effeithio ar ein cymunedau arfordirol fwyfwy yn y blynyddoedd i ddod.

Ein Rôl yn y Drefn Gynllunio

Cyngor Gwynedd yw'r Awdurdod Llifogydd Arweiniol Lleol ac felly mae gan YGC rôl i atal datblygiadau a gweithgareddau a allai gyfrannu at berygl llifogydd. Mae'r rhain yn bennaf yn cynnwys:

- Rhoi cyngor ar geisiadau cynllunio
- Cynghori ar waith mewn cyrsiau dŵr a chaniatáu ceisiadau perthnasol – ar gyfartaledd yn flynyddol, rydym yn derbyn 50 cais sy'n cael effaith ar neu yn rhwystro'r llif mewn cwrs dŵr cyffredin. Rydym yn sicrhau bod y gwaith adeiladu'n cael ei wneud mewn modd sydd â'r effaith lleiaf posib i berygl llifogydd a'r amgylchedd. Mae gofyniad statudol arnom i ymateb mewn 28 diwrnod ond y nod ym mhob achos yw i gymeradwyo ceisiadau cyn gynted ag y bo modd.

Cymeradwyo Systemau Traenio Cynladwy

Ers Ionawr 2019 mae angen i fathau penodol o ddatblygiadau dderbyn caniatâd Systemau Traenio Cynladwy (SuDS). Cyn cychwyn adeiladu mae angen i ddatblygwyr ystyried sut y byddent yn rheoli dŵr ar y safle er mwyn sicrhau ansawdd y dŵr a lleihau'r risg o lifogydd i'r dyfodol.

Rydym yn gorff cymeradwyo SuDS ac hefyd yn cynnig cymorth cyn cais i helpu datblygwyr i gwrdd â'r gofynion newydd.

Yn 2020/21, a thu hwnt, byddwn yn parhau i ddatblygu cynlluniau er mwyn denu buddsoddiadau i liniaru risgiau llifogydd i drigolion Gwynedd ac yn codi ymwybyddiaeth o'r risgiau hyn drwy'r sir mewn ymgais i gynyddu gwytnwch ein cymunedau wrth eu wynebu.

Gwasanaethau Ymgynghorol

Mae YGC yn dylunio a rheoli prosiectau sy'n ymwneud â ffyrdd, strwythurau, adeiladau ac ati yng Ngwynedd a thrwy Gymru. Rydym yn creu a chynnal swyddi o ansawdd na fyddent yn y sir fel arall, a thrwy ddenu ffioedd am ein gwaith rydym yn cyfrannu tuag at gostau cynnal Cyngor Gwynedd.

Rydym yn darparu gwasanaethau ymgynghorol amrywiol yn y meysydd isod:

- adeiladu ac isadeiledd,
- dŵr ac amgylchedd,
- technegol, a
- busnes a rheoli prosiectau.

Perfformiad Cyllidol

	2016/17	2017/18	2018/19
Trosiant	£5.5m	£5.3m	£5.3m
Elw/Colled	+ £96.5k	+ £81k	+ £59k

Fel rhan o'r gwasanaethau yma, gallwn wneud gwaith pensaernïol, syrfeio, dylunio, archwilio ac asesu, modelu hydroleg, geodechnegol a llawer mwy.

Mae'r gwaith yma'n chwarae rôl hanfodol yn ein gallu i wireddu ein gofynion statudol mewn perthynas â llifogydd ac erydiad arfordirol. Mae hyn oherwydd fod ein gallu i ddenu ffioedd am ein gwaith ymgynghorol yn ein galluogi i adeiladu arbenigedd technegol a gwyddonol o fewn y Cyngor a dal ein gafael ar yr arbenigedd hwnnw. Yn ei dro, mae'r arbenigedd yma'n darparu'r seiliau i ni allu denu grantiau'n llwyddiannus drwy ddatblygu cynlluniau gwaith rheoli risg llifogydd sy'n arloesol ac yn gynaliadwy. Mae'r gwasanaethau ymgynghorol felly yn allweddol i'n caniatáu ni i warchod pobl Gwynedd yn wyneb effeithiau newid hinsawdd.

Yn 2020/21 byddwn yn canolbwyntio ar ychwanegu i'n rhestr o gleientiaid er mwyn cynyddu'r buddsoddiad rydym yn ei ddenu tra hefyd yn ymestyn yr amrediad o wasanaethau proffesiynol y gallwn eu cynnig.

Mae'r gwaith dydd i ddydd yr adran hon yn cyfrannu tuag at Amcanion Llesiant Gwynedd canlynol gan sicrhau fod trigolion Gwynedd yn:

Mwynhau bywyd hapus, iach a diogel

Cael byw mewn cartrefi o ansawdd o fewn eu cymunedau

Cael manteisio ar harddwch amgylchedd naturiol y sir

Adran Cefnogaeth Gorfforaethol

Adran Cefnogaeth Gorfforaethol

Mae'r adran yn atgyfnerthu gallu'r Cyngor i ddarparu'r gorau i drigolion Gwynedd trwy gyfuniad o wasanaethau cefnogol, arbenigol a rheng-flaen. Mae hyn yn rhoi cyfle i weddill y Cyngor ganolbwyntio ar y gwasanaethau eraill a ddarperir yn uniongyrchol i'r cyhoedd.

Cyswllt Cwsmer

Mae Galw Gwynedd, o'i ganolfan ym Mhenrhyndeudraeth, yn ymateb i alwadau ffôn, negeseuon e-byst a cheisiadau am wasanaeth ar-lein ar ran gwasanaethau'r Cyngor. Mae Siop Gwynedd yn Nolgellau, Pwllheli a Chaernarfon yn gweithredu fel siop-un-stop a derbynfa i'r un pwrpas, yn ogystal â gweithredu fel pwynt cyswllt cyntaf ar gyfer y Gwasanaethau Trethi a Budd-dal.

Ateb
galwadau
ffôn, ar
gyfartaledd o
fewn 40 eiliad

Derbynnir tua 200,000 galwad ffôn yn Galw Gwynedd bob blwyddyn, a daw o leiaf 20,000 o ymwelwyr i Siopau Gwynedd yn flynyddol.

I'r dyfodol byddwn yn:

- adolygu a chyflwyno trefniadau newydd i'r gwasanaeth switsfwrdd er mwyn gwella gwasanaeth i gwsmeriaid,
- adolygu ein gallu i ddarparu gwasanaeth o'n canolfannau Cyswllt Cwsmer er mwyn sicrhau cysondeb ar draws ein safleoedd.

Cofrestru

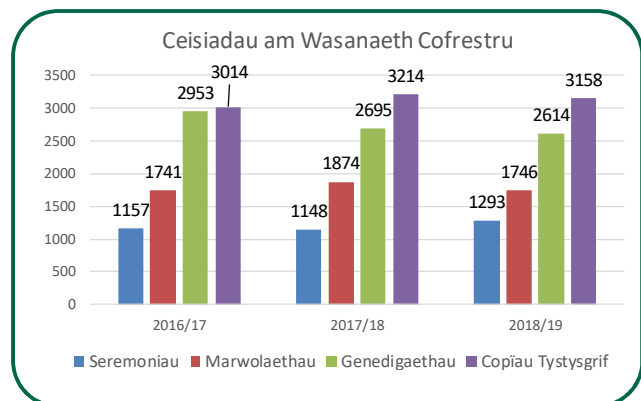

Mae'r Cyngor yn darparu gwasanaeth cofrestru o bedwar lleoliad ar draws y sir gan gynnwys Ysbyty Gwynedd.

Cofrestrwyd dros 5,000 o briodasau, partneriaethau sifil, genedigaethau a marwolaethau yn ystod y flwyddyn ddiwethaf a derbyniwyd dros 3,000 o geisiadau am dystysgrifau.

I'r dyfodol byddwn yn:

- adolygu trefniadau gwaith ar draws y maes cofrestru,
- datblygu hunan wasanaeth ar gyfer apwyntiadau genedigaethau, marwolaethau a cheisiadau am dystysgrifau,
- adolygu ein trefniadau ar gyfer cadw ein Cofrestryddion yn ddiogel.

Cyfathrebu ac Ymgysylltu

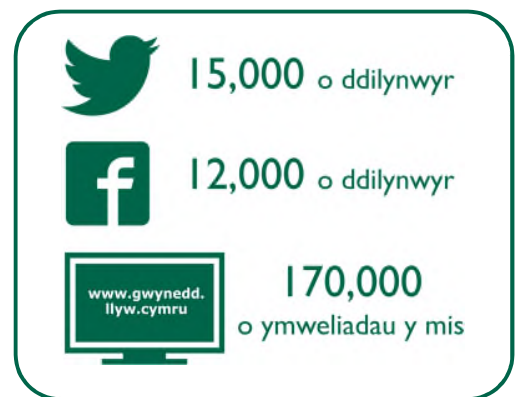

Mae'r Gwasanaeth Cyfathrebu ac Ymgysylltu yn hwyluso deialog ddwyffordd gyda phobl Gwynedd, staff a chynghorwyr.

Mae'r cyfathrebu yma yn cynnwys cynnal perthynas ragweithiol gyda'r cyfryngau, cynnal gwefan a chyfrifon gwefannau cymdeithasol y Cyngor, cyhoeddi Newyddion Gwynedd, cydgordio cyfleoedd i bobl Gwynedd leisio barn ar waith y Cyngor a chynnal trefniadau cyfathrebu mewnol y Cyngor.

I'r dyfodol byddwn yn:

- gwella'r drefn o adnabod a blaenoriaethu'r prif negeseuon a'r prif faterion er mwyn sicrhau bod pobl Gwynedd yn derbyn yr wybodaeth maent ei angen,
- ymgymryd â gwaith datblygu ac ymgysylltu i sefydlu os yw gwefan y Cyngor yn parhau i gwrdd ag anghenion ac i adnabod unrhyw gamau fydd angen eu cymryd i'r dyfodol,
- gweithredu cynlluniau cyfathrebu mewnol mewn ymateb i negeseuon sy'n deillio o'r Arolwg Staff.

Cefnogi Busnes y Cyngor

Mae'r gwasanaeth hwn yn cydlynu trefniadau ar gyfer cyhoeddi Cynllun y Cyngor, Cynllun Cydraddoldeb ac adroddiadau perfformiad y Cyngor yn ogystal â darparu cefnogaeth weithredol i'r Tîm Rheoli Corfforaethol, cynghori ar drefniadau prosiect a rheoli prosiectau, adolygiadau gwasanaeth ac ymchwiliadau craffu. Byddwn yn helpu gwasanaethau'r Cyngor i roi ystyriaeth deg i gydraddoldeb a hawliau pob unigolyn, ystyried gofynion Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol ac yn cynorthwyo swyddogion a chynghorwyr i herio cynlluniau ac arferion gwaith.

Elfen arall o waith y gwasanaeth yw cefnogi gwaith y *Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus* lle mae cynghorau Gwynedd ac Ynys Môn yn ogystal â'r Bwrdd Iechyd, Cyfoeth Naturiol Cymru a'r Gwasanaeth Tân ac Achub yn cydweithio er mwyn gwella lles trigolion mewn sawl maes.

I'r dyfodol byddwn yn:

- gweithredu ar y rhaglen waith o fewn Cynllun Cydraddoldeb Strategol 2020-24 er mwyn sicrhau fod cydraddoldeb wedi'i wreiddio yn holl waith y Cyngor,
- cychwyn ar y gwaith o adolygu a diweddarau'r asesiadau llesiant a gyhoeddwyd ar gyfer yr 14 ardal llesiant sydd yng Ngwynedd a Môn.

Sicrhau Tegwch i Bawb

Blaenoriaeth Gwella 3

Er mwyn rhoi pobl Gwynedd yn ganolog i bopeth rydym yn wneud rhaid i ni yn gyntaf adnabod unrhyw rwystrau sy'n wynebu rhai pobl wrth chwilio am, neu dderbyn, gwasanaethau gan y Cyngor. Er ein bod, dros y blynyddoedd, wedi casglu llawer o wybodaeth, nid ydym yn teimlo ein bod wedi clywed gan ystod digon eang o bobl.

Ein bwriad felly yw cynnal ymchwiliad trylwyr o farn pobl Gwynedd sydd â nodweddion gwarchodedig (fel maent yn cael eu nodi yn Neddf Cydraddoldeb 2010) am y gwasanaethau mae'r Cyngor yn eu cynnig. Byddwn yn gwneud hynny nid yn unig drwy holiadur ar bapur ac ar lein ond hefyd drwy gyfarfod hefo ystod eang o bobl a defnyddio dulliau creadigol er mwyn cyrraedd pawb.

Bydd yr ymgysylltiad yma yn digwydd yn 2020/21 fel rhan o Gynllun Cydraddoldeb Strategol 2020-24. Byddwn yn creu Cynllun Gweithredu pellach yn seiliedig ar y dystiolaeth rydym yn ei dderbyn.

Ymchwil a Gwybodaeth

Er mwyn i bob gwasanaeth yn y Cyngor fod yn gweithio'n llwyddiannus yn unol ag egwyddorion Ffordd Gwynedd maent angen deall beth ydi anghenion eu cwsmeriaid, yn gallu mesur os ydyn nhw'n cyflawni yr hyn sy'n bwysig i'w cwsmeriaid, ac yn gwneud penderfyniadau ar sail tystiolaeth o'r effaith ar bobl Gwynedd. I wneud hyn i gyd mae gwybodaeth – ei gasglu, ei gadw, a'i ddadansoddi – yn hollbwysig. Mae'r gwasanaeth yma i gefnogi gwasanaethau'r Cyngor i wneud hyn.

Gan bod cymaint o wybodaeth yn cael ei ddal ar gyfer darparu gwasanaethau'r Cyngor, yn cynnwys gwybodaeth am bobl, mae angen gwneud yn siŵr fod y trefniadau ar gyfer creu, cadw, rhannu a defnyddio'r wybodaeth yma yn gweithio'n iawn ac yn cydymffurfio â deddfwriaeth.

I'r dyfodol byddwn yn:

- cydweithio hefo'r Gwasanaeth Cefnogi Busnes i wella'r dystiolaeth sydd ar gael i wasanaethau'r Cyngor ynglŷn â natur ac anghenion ardaloedd lleol yng Ngwynedd,
- datblygu'r wybodaeth a dadansoddiadau mae rheolwyr y Cyngor yn ei gael ynglŷn â'u gweithlu a gwneud yr wybodaeth yma yn haws i gael mynediad ato,
- gwneud y mwyaf o botensial system rheoli dogfennau a chofnodion newydd y Cyngor (iGwynedd), gan helpu gwasanaethau i ddatblygu pethau sy'n hwyluso ffyrdd o weithio a dileu camau diangen,
- sicrhau bod trefniadau ac arferion gwaith cadw a rhannu gwybodaeth yn sicrhau bod y defnydd o ddata yn ddiogel ac yn cydymffurfio â deddfwriaeth ar bob adeg.

iGwynedd

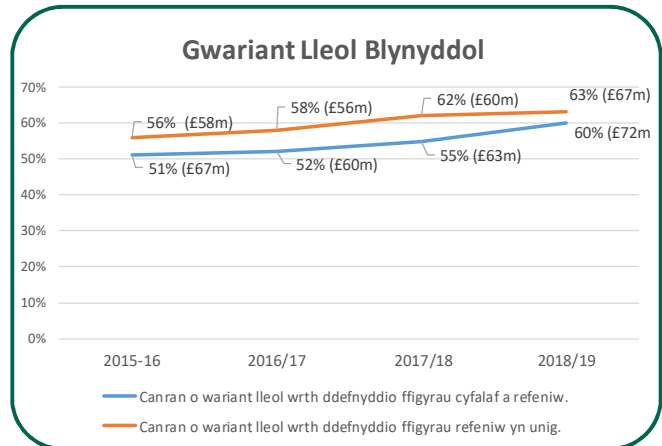
Caffael

Mae'r Cyngor yn gwario dros £97m y flwyddyn ar gaffael, neu brynu, gwahanol nwyddau a gwasanaethau o gyllidebau refeniw. Yn 2018/19, roedd pryniant o nwyddau a gwasanaethau lleol gyfwerth â £60m i'r economi leol.

I'r dyfodol byddwn yn:

- cryfhau a datblygu'r arbenigedd caffael o fewn y Cyngor ac adolygu'r hyn yr ydym yn ei brynu ar hyn o bryd,
- mabwysiadu'r arfer orau yn y maes a chyflwyno cynlluniau pellach i gefnogi'r farchnad,
- datblygu'n systemau pwrcasu electroneg er mwyn ymateb i ofynion newydd.

Cadw'r Budd yn Lleol

Blaenoriaeth Gwella I

Mae'r Cyngor yn gyfrifol am brynu nifer o nwyddau a gwasanaethau ac yn awyddus i geisio sicrhau fod busnesau lleol yn gallu cystadlu ac ennill y cytundebau hyn er mwyn sicrhau fod cymaint o wariant y Cyngor ag sy'n bosibl yn aros yn lleol. Yn 2018/2019, fe lwyddwyd i gynyddu'r canran o wariant lleol i 63% o'i gymharu â 62% y flwyddyn flaenorol. Cyflwynwyd trefniadau newydd i geisio prynu nwyddau a gwasanaethau mewn ffyrdd mwy arloesol ac effeithlon, a chymerwyd camau er mwyn hwyluso gallu busnesau i gystadlu am gytundebau.

Yn 2020/21 byddwn yn ymgysylltu gyda busnesau lleol er mwyn asesu beth fyddai'n gwneud cyfleon caffael yn fwy deiniadol iddynt a pha gefnogaeth pellach sydd eu hangen arnynt. Byddwn hefyd yn adolygu ein trefniadau caffael er mwyn sicrhau bod y cydbwysedd rhwng cadw'r budd yn lleol a chael gwerth am arian yn un priodol.

Democratiaeth ac Iaith

Mae'r Gwasanaeth Democratiaeth ac Iaith yn gyfrifol am dri maes penodol, sef democratiaeth, cyfieithu ac iaith. Rydym yn gyfrifol am gynnal y drefn bwyllgorau a chynnig cefnogaeth amrywiol i'r 75 cynghorydd.

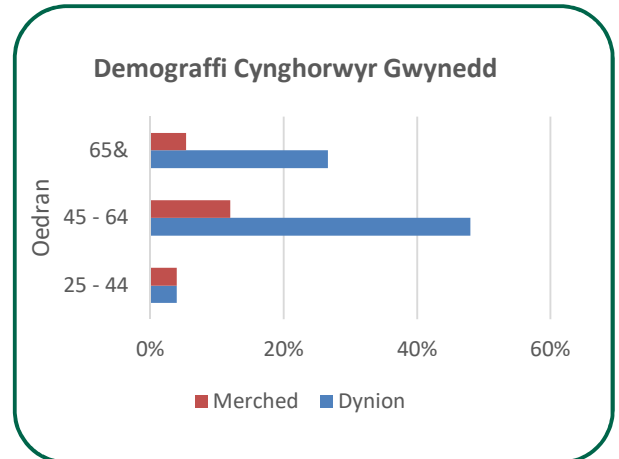
laith weithredol y Cyngor yw'r Gymraeg, ond mae holl wasanaethau'r Cyngor ar gael i'r cyhoedd yn y Gymraeg a'r Saesneg. Felly rydym yn hybu ac yn galluogi'r defnydd o'r Gymraeg trwy'n holl wasanaethau. Cefnogir hyn trwy ddarparu gwasanaeth cyfieithu ar bapur ac ar lafar i staff, cynghorwyr a thrigolion y sir.

Mae'r Cyngor eisiau gweld sefyllfa lle mae Gwynedd yn parhau i fod yn gadarnle i'r iaith a'i bod yn iaith bob dydd sydd yn cael ei chlywed a'i siarad yn naturiol gan blant, pobl ifanc ac oedolion ar draws y sir.

I'r dyfodol byddwn yn:

- datblygu trefniadau craffu rhanbarthol ar y cyd ag awdurdodau eraill lle bo hynny'n berthnasol,
- adeiladu ar y trefniadau mynychu o bell a gwe ddarlledu pwyllgorau presennol er mwyn lleihau'r ôl-troed carbon a hwyluso gwaith cynghorwyr,
- adolygu sut yr ydym yn hybu'r Gymraeg yn y gymuned,
- hybu'r defnydd o'r Gymraeg mewn technoleg.

Y Gymraeg a'r Gwasanaethau Cyhoeddus

Blaenoriaeth Gwella 5

Ar hyn o bryd mae anghysondeb yn narpariaeth gwasanaethau dwyieithog gan gyrrff cyhoeddus yng Ngwynedd sy'n golygu nad yw hi bob amser yn bosibl i drigolion ddefnyddio'r Gymraeg yn naturiol wrth gyfathrebu gyda chyrrff cyhoeddus.

Yn dilyn cymeradwyo rhaglen waith yn y maes hwn, ac fel rhan o Is-grŵp Iaith Gymraeg y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus, byddwn yn cydweithio gyda'r Adran Oedolion, Iechyd a Llesiant, y Bwrdd Iechyd a Chyngor Sir Ynys Môn i sefydlu trefniadau gweithio mewn sefyllfa ddwyieithog ar gyfer Timau Adnoddau Cymunedol gan:

- sefydlu gwaelodlin sgiliau iaith y gweithlu ym mhob ardal,
- llunio rhaglen waith ddatblygol i fynd i'r afael â materion amlygwyd wrth adnabod y gwaelodlin.

Busnesau Gwynedd yn Defnyddio'r Gymraeg

Blaenoriaeth Gwella 5

Mae gan y Cyngor gyswllt uniongyrchol efo busnesau Gwynedd er mwyn hybu'r defnydd o'r Gymraeg o fewn y sector breifat. Mae swyddogion Hunaniaith yn ogystal â swyddogion o fewn yr Adran Economi a Chymuned yn annog busnesau i gynyddu'r defnydd o'r iaith trwy eu gwaith yn y cymunedau.

Byddwn yn gweithio gyda phartneriaid allanol megis Cymraeg Byd Busnes a Chomisiynydd y Gymraeg er mwyn hyrwyddo defnydd o'r Gymraeg ymysg Busnesau Gwynedd. I wneud hyn byddwn yn:

- datblygu trefniadau cadarn i gyfeirio busnesau at Cymraeg Byd Busnes os ydynt eisiau cymorth ychwanegol i gynyddu eu defnydd o'r Gymraeg,
- cynnal ymgyrchoedd i hyrwyddo'r Gymraeg a digwyddiadau Cymreig gyda busnesau,
- treialu ffyrdd newydd o hyrwyddo'r Gymraeg ymysg busnesau drwy brosiect traws-sirol ARFOR.

Cynlluniau Argyfwng

Mae gan y Cyngor rôl i baratoi cynlluniau ar gyfer ymdrin ag argyfwng ac i gydweithio efo'r gwasanaethau brys, asiantaethau a gwirfoddolwyr er mwyn gofalu am les y cyhoedd.

Mae darparu cyfleusterau bwyd a gorffwys, llety dros-dro a diogelwch ffyrdd yn enghreifftiau amlwg o'r cyfrifoldebau penodol sydd gan y Cyngor wrth ymateb i argyfwng.

Mae'r Grŵp Gweithredol Cynlluniau Argyfwng, sy'n cynnwys cynrychiolaeth o bob adran, yn cyd-gordio trefniadau i baratoi ar gyfer argyfyngau tra bo Grŵp Strategol, dan arweiniad y Cyfarwyddwr Corfforaethol, yn cadw trosolwg ac yn herio'r trefniadau hynny yn ôl yr angen.

Cefnogir hyn oll gan y Gwasanaeth Cynlluniau Argyfwng Rhanbarthol sydd wedi'i gytundebu i ddarparu'r arweiniad arbenigol yn y maes hwn.

I'r dyfodol byddwn yn:

- adolygu a chryfhau ein trefniadau parhad gwasanaeth gan gynnal ymarferion lleol i sicrhau ein bod yn gallu ymateb yn effeithiol

Gwasanaeth Ymgynghorol Adnoddau Dynol

Mae'r tîm o ymgynghorwyr a swyddogion adnoddau dynol yn gyfrifol am gynghori rheolwyr a phenaethiaid ysgolion ar ystod eang o faterion cyflogi staff. Mae hynny'n cynnwys dehongli yr amodau gwaith, materion cyflog cyfartal, ailstrwythuro neu dorri ar wasanaethau, ymdrin â disgyblaethau a chwynion, rheoli absenoldebau a chynllunio'r gweithlu. Mae'r gwasanaeth hefyd yn arwain ar raglen sy'n canolbwyntio ar adolygu a datblygu amodau gwaith y Cyngor ac yn chwarae rôl ganolog mewn cynnal perthynas waith adeiladol efo'r undebau llafur.

I'r dyfodol byddwn yn:

- datblygu a gweithredu model busnes y gwasanaeth, fel bo'r pwyslais cynyddol ar roi cyngor a chefnogi rheolwyr i gymryd perchnogaeth o faterion cyflogaeth dydd i ddydd,
- gweithredu rhaglen o adolygu a datblygu'r amodau gwaith lleol fel eu bod nhw'n adlewyrchu a chefnogi'r ffordd y mae'r Cyngor am i'w staff weithio,
- cynghori adrannau wrth iddynt gynllunio'r gweithlu a'u cynorthwyo a'u cefnogi i fynd i'r afael â gofynion parhad gwasanaeth i'r dyfodol.

Merched mewn Arweinyddiaeth

Blaenoriaeth Gwella 3

Er yn gadarn ei fod yn talu cyflog ar sail cyfartal, mae'r Cyngor yn cydnabod bod y nifer o ferched sydd yn cyflawni swyddogaeth rheolaethol o fewn y Cyngor yn anghymesur â rhaniad o fewn y gweithlu cyfan h.y. 70% merched 30% dynion.

Prif amcan y prosiect hwn felly yw hybu'r nifer o ferched sy'n ymgeisio ac yn cyrraedd swyddi uwch o fewn y Cyngor trwy adolygu'r amodau a'r amgylchedd gwaith er mwyn denu mwy o ferched i ymgymryd â'r gwaith i'r dyfodol. Byddwn yn gweithredu'r rhaglen waith sydd wedi'i sefydlu gan y Grŵp Prosiect yn dilyn ymgynghoriad a gynhaliwyd o fewn y Cyngor yn ystod 2019/20. Mae'r rhaglen honno yn cynnwys cyflwyno rhaglen datblygu potensial ar gyfer merched, cynnal awdit o'n dulliau recriwtio a penodi ar gyfer swyddi rheolaethol, a chreu ffordd ar gyfer arweinwyr a darpar arweinwyr benywaidd o fewn y Cyngor.

Gwasanaeth Cefnogol

Mae'r Gwasanaeth Cefnogol yn darparu cymorth gweinyddol megis trefnu penodiadau, archebu nwyddau, argraffu, talu biliau a dosbarthu post i staff y Cyngor.

Yn 2018/19, mae'r gwasanaeth wedi canolbwyntio ar symleiddio trefniadau gweinyddol, lleihau gwaith papur diangen a galluogi staff a rheolwyr i gael mynediad at wasanaeth a gwybodaeth yn uniongyrchol ac yn amserol.

I'r dyfodol byddwn yn:

- mewnosod trefniadau recriwtio a phenodi er mwyn lleihau gweinyddiaeth fewnol a hefyd hwyluso'r dasg i unigolion wrth ymgeisio am swydd efo'r Cyngor,
- newid y drefn o gyfathrebu a gweinyddu trwy bapur i fod yn gweithio'n electroneg.

Gwasanaeth Ymgynghorol Iechyd, Diogelwch a Llesiant

Mae'r gwasanaeth yn cyflawni rôl statudol o roi cyngor cymwys i'r cyflogwr ar faterion iechyd, diogelwch a llesiant. Mae hyn yn cynnwys cynghori ar safonau cyfreithiol ym maes diogelwch, ymchwilio i ddamweiniau a digwyddiadau eraill, monitro, archwilio a chynnal rhaglen hyfforddi.

Yn ychwanegol, rydym yn cefnogi staff trwy gyfnodau o absenoldebau, yn rhoi cyngor i reolwyr ar iechyd eu staff ac asesu addasrwydd i weithio yn dilyn anaf neu salwch, yn sgrinio iechyd gweithwyr, yn cynnal gwyliadwriaeth iechyd ar staff yn ogystal â chynllunio a gweithredu rhaglen hybu iechyd a llesiant.

I'r dyfodol byddwn yn:

- prif ffrydio iechyd a llesiant meddyliol o fewn y gweithlu, gan godi ymwybyddiaeth ac arfogi staff ar draws y Cyngor ac hyrwyddo diwylliant o rannu profiadau a chefnogi unigolion,
- datblygu a gweithredu model busnes newydd ar gyfer y gwasanaeth er mwyn annog perchnogaeth yn y gwasanaethau o faterion iechyd a diogelwch dydd i ddydd o fewn y Cyngor gan flaenoriaethu adnodd ar gyfer y risgiau uchaf.

Dysgu a Datblygu'r Sefydliad

Mae'r gwasanaeth yn cynnig cefnogaeth dysgu a datblygu perthnasol, ymgynghori ac ymateb i anghenion unigolion a thimau, helpu i ddatblygu awyrgylch waith a buddiannau fel bod pawb yn rhoi o'u gorau, helpu gwasanaethau i adnabod cyfleoedd i wella ac yn datblygu talent i lenwi bylchau'r dyfodol.

Darperir rhaglenni *Dysgu a Datblygu* i staff (ar bob lefel) ac Aelodau Etholedig, sy'n cynnwys datblygu'r arweinyddiaeth. Mae'r gwasanaeth yn gweithio gyda timau a swyddogion i sicrhau perthnasedd y gwasanaeth, i 'lenwi bylchau' yn y ddarpariaeth a theilwra teitlau i gyfarfod eu hanghenion.

Mae'r gwasanaeth yn hybu a chefnogi unigolion i gymryd perchnogaeth dros eu dysgu eu hunain, a chynigir amrediad o ddulliau dysgu sy'n cynnwys y 'traddodiadol' yn ogystal â dulliau arloesol megis *cymhelliant a mentora*, dysgu trwy brofiad a defnyddio technoleg.

Amcan y gwaith datblygu'r sefydliad yw meithrin ymddygiadau a diwylliant sy'n creu a chynnal awyrgylch waith lle mae staff ar eu gorau i wasanaethu pobl Gwynedd. Mae rhoi llais i staff, gyda chyfle i gyfrannu barn a syniadau yn rhan allweddol o hyn tra bo ffocws hefyd ar ddatblygu gweithlu'r dyfodol trwy gynlluniau *Adnabod a Datblygu Talent*. Cynigir amrediad cynyddol o fuddiannau sydd yn cyfrannu at lesiant a bodlonrwydd staff.

Elfen bwysig arall yw *Gwella Gwasanaeth* drwy ymateb yn gadarnhaol i gwynion, gan hwyluso trefniadau i wasanaethau gymryd perchnogaeth drostynt, a dysgu ohonynt.

I'r dyfodol byddwn yn:

- cyfrannu at gynllun i sicrhau bod holl staff y Cyngor yn meddu ar sgiliau technoleg gwybodaeth briodol er mwyn defnyddio systemau hunan-wasanaeth a manteisio ar y ddarpariaeth e-ddysgu,
- datblygu ac ymestyn y defnydd o'r Modiwl Datblygu Staff gan annog unigolion i gymryd perchnogaeth dros eu dysgu eu hunain,
- ymestyn y diwylliant Gwerthuso Parhaus ar draws y Cyngor.

Hybu Defnydd o'r Gymraeg o fewn Gwasanaethau'r Cyngor

Blaenoriaeth Gwella 5

Mae Cyngor Gwynedd wedi bod ar flaen y gad o ran sicrhau fod gwasanaethau ar gael yn y Gymraeg a sicrhau bod gwaith mewnol y Cyngor yn cael ei gynnal drwy gyfrwng y Gymraeg. Serch hynny, rydym yn cydnabod ein bod mewn cyfnod heriol a bod angen gweithio yn barhaus i wthio'r ffiniau er mwyn gwneud yn siŵr bod gwasanaethau yn manteisio ar bob cyfle i hybu defnydd o'r Gymraeg ac yn galluogi'r cyhoedd i ddefnyddio'r Gymraeg ym mhob cyd-destun. Llwyddwyd hyd yma i adolygu anghenion iaith pob swydd ac i asesu gallu ieithyddol 40% o'n swyddogion yn erbyn y gofynion hynny. Cefnogwyd hyn oll gan raglen ddysgu a gloywi iaith.

Yn ystod 2020/21 fe fyddwn yn canolbwyntio ar weithio gyda gweddill gwasanaethau'r Cyngor, yn enwedig rhai rheng flaen, i gwblhau'r asesiad ac i ddatblygu sgiliau staff newydd a chyfredol gan achub ar gyfleon newydd i sicrhau ein bod yn cynnig pob agwedd ar ein gwasanaethau yn gwbl ddwyieithog.

Arfogi Unedau i roi Ffordd Gwynedd ar Waith

Blaenoriaeth Gwella 7

Ni fydd sicrhau diwylliant cyson yn digwydd ar ei ben ei hun, a phwrrpas y prosiect hwn fydd arwain timau gwasanaeth i adlewyrchu ar eu trefniadau gwaith presennol, herio a ydynt yn rhoi pobl Gwynedd yn ganolog, ac ystyried a oes lle i wella.

Drwy wneud hyn byddwn yn sicrhau fod pob uned gwasanaeth o fewn y Cyngor yn rhoi pobl Gwynedd yn ganolog i bopeth y maent yn ei wneud. Bydd hefyd yn sicrhau ein bod yn ystyried dulliau amgen o weithredu (gan gynnwys cydweithio ag eraill) gan fesur y syniadau hynny yn ôl un llinyn mesur yn unig - sef i ba raddau y mae'n cynyddu'r budd i bobl Gwynedd.

Rydym eisoes wedi llunio rhaglen ddatblygu yn seiliedig ar ddysgu yn y gweithle ac wedi cynnal hyfforddiant ar egwyddorion Ffordd Gwynedd i benaethiaid, uwch reolwyr a'r rhan helaethaf o reolwyr. Yn ogystal, mae nifer o adolygiadau gwasanaeth wedi eu cynnal neu ar waith o fewn y Cyngor.

Mae'r Strategaeth Ffordd Gwynedd wreiddiol a gyhoeddwyd yn Hydref 2015 wedi dod i ddiwedd ei hoes. Cymeradwywyd Cynllun Ffordd Gwynedd ar ei newydd wedd yn ystod 2019/20. Mae'r cynllun yn manylu ar y camau nesaf i'w cymryd er mwyn gwreiddio'r diwylliant a'r ffordd o weithio o fewn y Cyngor. Prif ffocws y gwaith hwn yn y flwyddyn i ddod fydd gwireddu'r amcanion yn y rhaglen waith, sy'n cynnwys cynllunio'r gweithlu, cyswllt â'r cwsmer, amodau gwaith a herio perfformiad fel rhai o'i prif flaenoriaethau.

Cynllun Prentisiaethau

Blaenoriaeth Gwella 1

Mae Llywodraeth Cymru wedi amlinellu'r weledigaeth genedlaethol ar gyfer mynd i'r afael ag anghenion o ddatblygu sgiliau hanfodol yng Nghymru a'r economi ehangach, adnabod y meysydd blaenoriaeth a sut y bydd prentisiaethau yn rhan annatod o wireddu hynny.

Mae'r Cyngor eisoes wedi adnabod meysydd priodol ar gyfer sefydlu prentisiaethau ac wedi clustnodi cyllid er mwyn gwireddu'r cynlluniau hynny am y ddwy flynedd nesaf.

Byddwn yn symud ymlaen i benodi ychwaneg o brentisiaid mewn meysydd blaenoriaeth yn ystod 2020/21 gan ystyried ymarferoldeb parhad y cynllun tu hwnt i'r ymrwymiad presennol.

Mae'r gwaith dydd i ddydd yr adran hon yn cyfrannu tuag at Amcanion Llesiant Gwynedd canlynol gan sicrhau fod trigolion Gwynedd yn:

Mwynhau bywyd hapus, iach a diogel

Ennill cyflog digonol i ni fedru cynnal ein hunain a'n teuluoedd

Cael byw mewn cymdeithas naturiol Gymraeg

Adran Cyllid (a Thechnoleg Gwybodaeth)

Adran Cyllid (a Thechnoleg Gwybodaeth)

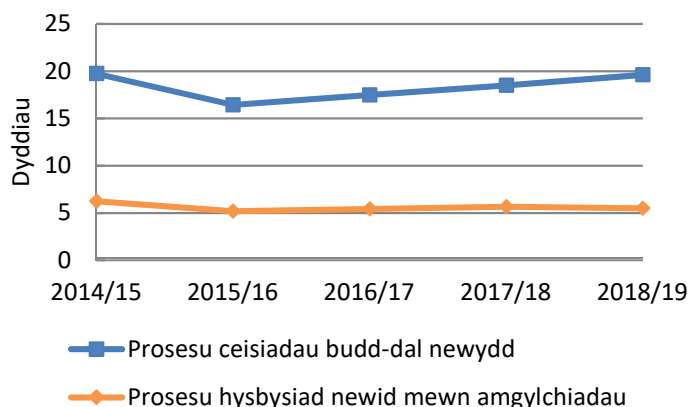
Bwriad yr Adran Cyllid yw cyfrannu at gyflawni'r nod o geisio'r gorau i bobl Gwynedd mewn cyfnod anodd drwy:

- Sicrhau'r gefnogaeth briodol i weithrediad busnes y Cyngor a'i wasanaethau wrth reoli, gwarchod a datblygu ei sefyllfa ariannol, er mwyn sefydlu cymuned gynaliadwy mewn modd agored, ymatebol a blaengar.
- Sicrhau arweiniad cefnogol proffesiynol a thechnoleg o ansawdd uchel sy'n hyrwyddo gwerthoedd sylfaenol y Cyngor ac annog mentergarwch.
- Darparu gwasanaethau rheng-flaen (fel casglu refeniw a thalu budd-daliadau) o ansawdd addas i'r cwsmer, gan ddarparu tegwch i bobl a chymunedau, a rhoi ffocws ar drigolion.

Gwasanaeth Budd-daliadau

Rydym yn gweinyddu cymorth budd-daliadau i tua 7,500 o denantiaid i dalu eu rhent, ac i tua 10,000 o unigolion, cyplau neu deuluoedd i dalu eu bil Treth Cyngor, gan anelu i wneud hynny'n brydlon a chywir.

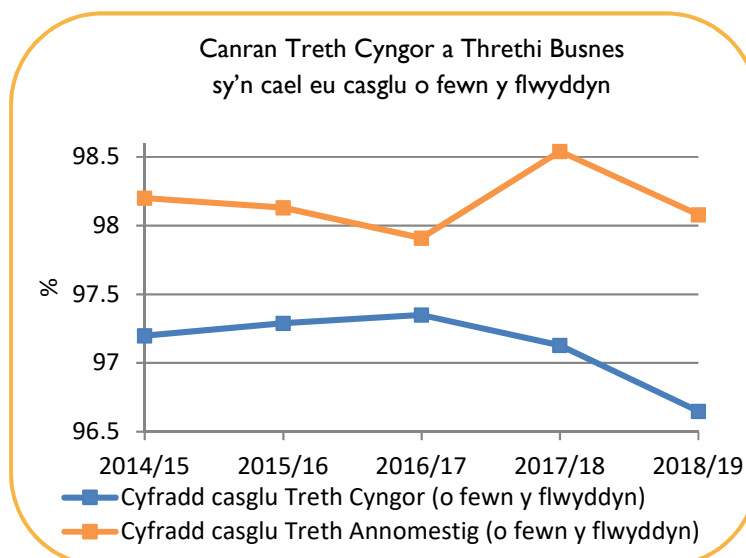
Fe welir o'r graff bod y nifer o ddiwrnodau y mae'n ein gymryd i ni dalu wedi dechrau cynyddu hyd at 2019, ond mae ymdrechion i leihau'r nifer dyddiau yn dechrau dwyn ffrwyth, a byddwn yn ceisio lleihau'r amser eto i'r dyfodol.

Yn 2020/21, byddwn yn parhau i hyfforddi staff a chynllunio busnes ar sail nifer disgwylidig y trosglwyddiadau i Credyd Cynhwysol. Ar y cyd ag awdurdodau eraill, byddwn yn lloio'r Llywodraeth fod lefel y galw am wasanaeth gan y Cyngor am barhau'n uwch na'u rhagdybiaethau. Er colli'r arian i gynnig cefnogaeth gyllidebu personol a cefnogaeth ddigidol, disgwylir i ymholiadau gan y cyhoedd barhau. Ar y cyfan, mae trefniadau yn gweithredu'n llyfn ac felly mae'r tebygolrwydd o ddirywiad sylweddol yn y gwasanaeth a roddir yn gymharol isel bellach.

Gwasanaeth Trethi

Heb Dreth Cyngor a Threthi Busnes, ni fyddai'n bosib i'r Cyngor ddarparu ei wasanaethau. Mae'r gwasanaeth yma yn gweinyddu a chasglu Treth Cyngor dros 61,500 eiddo, a Threth Busnes (Treth Annomestig) tua 7,500 eiddo busnes yn y ffordd fwyaf prydlon ac effeithlon bosib, gan gynnwys gweinyddu'r amrywiaeth o ddisgowntau, eithriadau a chynlluniau rhyddhad sydd ar gael.

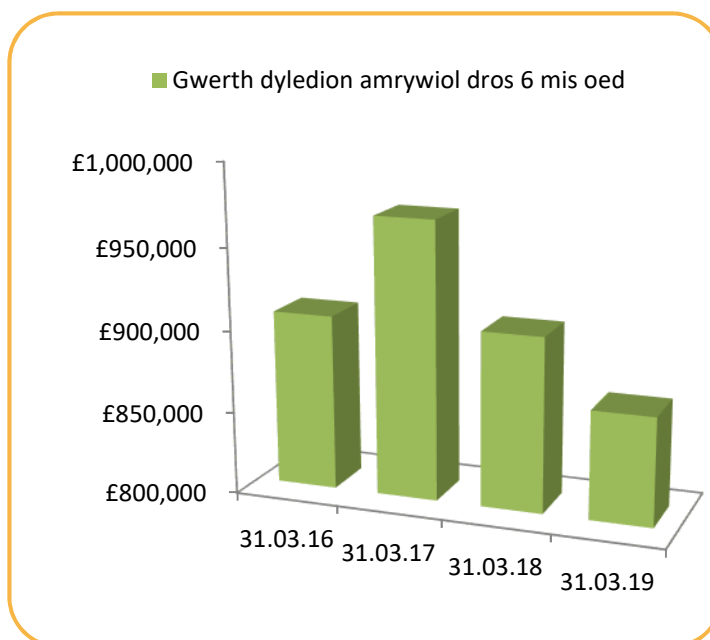
Rydym yn deall yn iawn nad yw hi'n hawdd i bawb dalu'r trethi yma, ac fe fyddwn yn ceisio bod yn hyblyg (e.e. annog trefniadau a chytundebau talu) a chydymdeimladol i amgylchiadau unigolion. Rydym yn ceisio cymell unigolion i ofyn am gyngor ar gyllido personol a chyngor dyledion ehangach.

Mae trosglwyddiad unedau gwyliau o'r drefn Treth Cyngor i drethi annomestig yn parhau'n risg ariannol. Yn 2020/21 byddwn yn parhau i ymateb yn rhagweithiol i ddylanwadu ar Lywodraeth Cymru, gan gynnwys pwyso i newid deddfwriaeth.

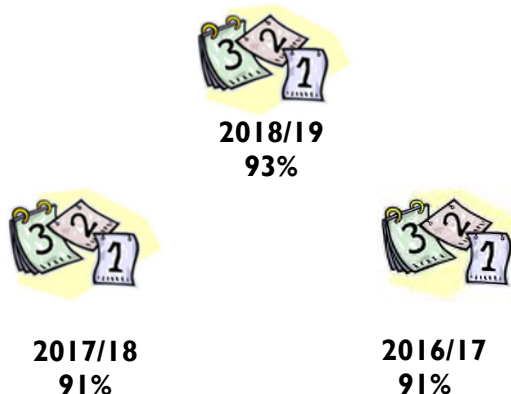
Gwasanaeth Incwm

Mae'r Cyngor yn derbyn incwm (e.e. grantiau, taliadau am wasanaeth) o bob math, ac mae'r Gwasanaeth Incwm yn prosesu'r incwm yma, gan gasglu dyledion y Cyngor yn brydlon ac effeithlon er mwyn gwneud yn fawr o'r incwm. Rydym fel gwasanaeth yn ystyried anghenion adrannau'r Cyngor a gweithredu'n sensitif i amgylchiadau ariannol dyledwyr wrth fynd at ei waith.

Rydym wedi adnabod yr angen i wella prosesau adennill rhai o ddyledion yr Adran Oedolion, Iechyd a Llesiant, a byddwn yn cydweithio â'r Adran honno er mwyn gwneud yn fawr o'r arian dyledus sy'n cael ei gasglu ac sydd ar gael i ddarparu gwasanaethau.

% anfonebau a dalwyd o fewn 30 diwrnod

Gwasanaeth Taliadau

Rydym yn gyfrifol am dalu credydwy'r y Cyngor a GwE yn gywir ac ar amser. Byddwn yn talu dros 105,00 o anfonebau yn flynyddol, gyda 93% o'r anfonebau yn cael eu talu o fewn 30 diwrnod ar gyfartaledd, gan anelu i flaenoriaethu talu cyflenwyr lleol yn brydlon.

Byddwn yn symud i drefniadau o e-anfonebu a hynny er mwyn gwella effeithlonrwydd y gwasanaeth. Bydd y trefniadau yma'n lleihau'r oedi wrth dalu ac yn ein galluogi i gael rheolaeth dros yr holl anfonebau fydd yn cyrraedd y Cyngor.

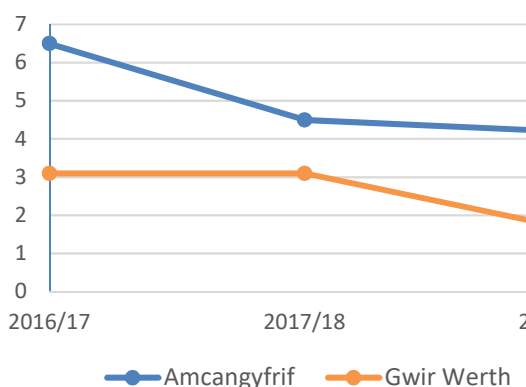
Gwasanaeth Cyflogau

Mae dros 7,200 o unigolion gwahanol yn gweithio i'r Cyngor er mwyn ei alluogi i wasanaethu ar ran pobl Gwynedd, a phwrpas y Gwasanaeth Cyflogau ydi sicrhau eu bod yn cael eu talu yn gywir ac ar amser. Mae'r gwasanaeth hefyd yn cadw cyfrifon priodol ar gyfer talu cyrff allanol fel Cyllid a Thollau ei Mawrhydi (HMRC).

Gwasanaeth Pensiynau

Mae'r Gwasanaeth Pensiynau yn gyfrifol am weinyddu Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol (CPLIL) ar ran dros 40 o gyflogwyr gan gynnwys Cyngor Gwynedd, Cyngor Sir Ynys Môn a Chyngor Bwrdeistref Sirol Conwy. Mae'r gronfa yn cynnwys dros 18,000 o aelodau actif, 12,000 o aelodau gohiriedig a 10,000 o bensiynwyr. Mae dyletswyddau'r gwasanaeth o ddydd i ddydd yn cynnwys sefydlu record i aelodau newydd; gwneud newidiadau i gofnodion aelodau; cyfrifo buddion gohiriedig; trosglwyddo hawliau pensiwn i mewn ac allan o'r CPLIL, a thalu buddion ar ôl ymddeoliad a marwolaeth aelodau'r cynllun.

Cyfartaledd nifer dyddiau gwaith a gymerwyd i anfon llythyr yn hysbysu gwer buddion ymddeol

Yn ystod 2020/21 byddwn yn gwella ein darpariaeth hunan wasanaeth i aelodau ac yn gweithio gyda'n cyflogwyr i sicrhau ein bod yn derbyn manylion cyflog/cyfraniadau'r aelodau yn fisol.

Gwasanaeth Buddsoddi a Rheolaeth Trysorlys

Yn y gwasanaeth yma rydym yn buddsoddi arian y Cyngor er mwyn ennill llog i gyfrannu at ariannu gwasanaethau. Rydym hefyd yn rheoli buddsoddiadau'r Gronfa Bensiwn er mwyn sicrhau'r gallu i dalu pensiynau rŵan ac i'r dyfodol. Yn ychwanegol at hyn, rydym yn gyfrifol am wneud penderfyniadau ar fenthyciadau tymor hir.

Amcan yr uned yw cadw'r arian yn ddiogel, ennill llog a sicrhau fod arian ar gael i dalu am wariant dyddiol.

Yn ystod 2018/19 arhosodd gweithgarwch benthyca'r Cyngor o fewn y cyfyngiadau a osodwyd yn wreiddiol. £307,000 oedd cyfanswm y llog a difidendau a dderbyniwyd ar fuddsoddiadau sydd yn uwch na'r £130,000 oedd yn y gyllideb. Nid oedd unrhyw fanciau yr oedd y Cyngor wedi'u defnyddio ar gyfer buddsoddi wedi methu talu.

Mae cronfeydd pensiwn llywodraeth leol yng Nghymru yn gweithio drwy bŵlio buddsoddiadau er mwyn cael y budd gorau o gyd-fuddsoddi.

Gwasanaeth Cyllid a Chyfrifeg (yn cynnwys unedau datganoledig)

Rydym yn darparu gwasanaeth cyllid a chyfrifeg, ac yn cynorthwyo a chefnogi gwasanaethau i fod yn effeithiol ac yn effeithlon. Mae'r gwasanaeth:

- Yn monitro ac adrodd yn rheolaidd ar berfformiad ariannol y Cyngor
- Yn darparu cefnogaeth ariannol gyda chyllideb gros o dros £418 miliwn
- Yn gyfrifol am gynhyrchu cyfrifon terfynol ar gyfer cyfrifon Cyngor Gwynedd, dau Gyd-Bwyllgor, yr Harbwr a Bwrdd Uchelgais Economiadd Gogledd Cymru
- Yn cynorthwyo'r adrannau i wireddu dros £52.2 miliwn o arbedion a thoriadau ers 2010/11, sydd yn 93.6% o'r targed arbedion, gydag ychydig o lithriad ar y gweddill. Mae'r gwaith o gefnogi'r drefn arbedion yn parhau.

**Llwyddiant i
gadw o fewn y
gyllideb**

Mae Archwilydd Cyffredinol Cymru wedi cyhoeddi adroddiad archwiliad diamod ar ddatganiadau ariannol 2018/19, sef bod y cyfrifon wedi eu paratoi'n briodol ac yn rhoi darlun cywir a theg o'r sefyllfa ariannol.

Byddwn yn darparu mwy o gyngor ariannol i holl ddeiliaid cyllidebau'r Cyngor, yn ogystal â chyngor "busnes" i adrannau.

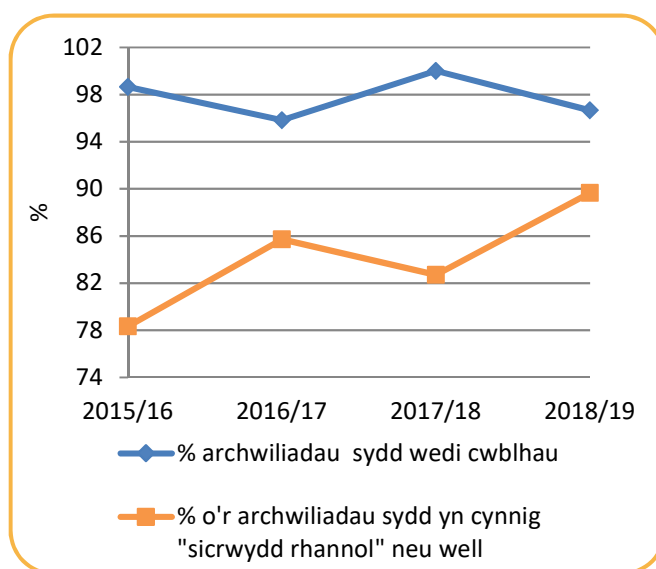
Nid yw'r arian mae'r Cyngor yn ei dderbyn gan Lywodraeth Cymru yn ddigonol i dalu am y gwasanaethau allweddol mae'r Cyngor yn ddarparu. Felly, er mwyn sicrhau cyllideb gytbwys byddwn hefyd yn parhau i wireddu'r arbedion sydd eisoes wedi eu cymeradwyo, a hefyd yn sicrhau ein bod yn cynllunio i ddarganfod a dethol yr arbedion fydd eu hangen er mwyn ymateb i'r her ariannol sy'n wynebu'r Cyngor yn y dyfodol.

Gwasanaeth Archwilio Mewnol

Rydym yn adolygu trefniadau llywodraethu a gweinyddol y Cyngor er mwyn rhoi hyder i'r awdurdod ac i'r dinesydd fod y trefniadau yma yn gadarn. Byddwn yn adrodd yn annibynnol a gwrthrychol i'r Pennaeth Cyllid a'r Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu.

Ar gyfer 2018/19, cyflwynwyd trefn newydd o osod adroddiadau Archwilio Mewnol mewn un o bedwar categori o sicrwydd cyffredinol. Mae adborth cychwynnol wedi bod yn bositif iawn.

Cwblhawyd y drefn o ddatblygu "camau gweithredu cytunedig", sef cytundeb rhyngom â rheolwyr ar draws y Cyngor ar sut i wella rheolaeth a lleihau risgiau.

Gwasanaeth Risg ac Yswiriant

Mae angen i holl adrannau'r Cyngor asesu'r bygythiadau a chyfleoedd all eu hwynebu wrth ddarparu eu gwasanaethau, a blaenoriaethu eu gweithgareddau ar sail yr asesiad. Rôl y Gwasanaeth Risg ac Yswiriant ydy cynghori a chefnogi'r adrannau wrth wneud hyn. Rydym hefyd yn amddiffyn buddiannau trethdalwyr drwy sicrhau trefniadau yswiriant priodol ac ymdrin â thua 250 o hawliadau'r flwyddyn.

Mae gwaith dal angen ei wneud i sicrhau fod holl adrannau'r Cyngor yn cynnal y drefn o gofnodi eu prif risgiau a'u hadolygu'n rheolaidd. Bydd y Gwasanaeth Risg ac Yswiriant yn cefnogi'r holl adrannau er mwyn sicrhau fod defnydd y Gofrestr Risg Gorfforaethol yn gyson ar draws y Cyngor, ac fod risgiau yn cael eu diweddu'n barhaus. Law yn llaw â hynny, bydd y drefn o ystyried cynnwys cofrestrau risg wrth fonitro perfformiad adrannau yn datblygu ymhellach.

Gwasanaeth Technoleg Gwybodaeth

Rydym yn gweithredu Strategaeth Technoleg Gwybodaeth y Cyngor er mwyn helpu pobl Gwynedd i gael mynediad rhwydd at wybodaeth a gwasanaethau'r Cyngor, ac i staff weithio'n effeithlon.

Wyneb y gwasanaeth yw'r *Gwasanaeth Cefnogol a'r Ddesg Gymorth* sy'n cefnogi 2,350 o ddefnyddwyr ac yn diwallu tua 20,000 cais am wasanaeth gan gynnwys darparu 450 cyfrifiadur newydd bob blwyddyn a 1,780 o ffonau symudol a chyfrifiaduron llechen.

% argaeledd rhwydwaith

2019/20: 99.98%

% gwasanaeth y Ddesg Gymorth (bodlon neu bodlon iawn)

2019/20: 99.35%

Mae'r Strategaeth Technoleg Gwybodaeth yn sicrhau bod ein gwasanaethau technoleg yn cael eu cyflwyno ar seiliau cadarn sy'n cael ei gefnogi gan yr *Uned Isadeiledd, Teleffon a Rhwydwaith*, gan ymledu i 250 adeilad, 1,400 o bwyntiau mynediad di-wifr a 2,700 o gysylltiadau ffôn, ac yn cefnogi'r holl systemau yn ein canolfan data ar 440 gweinyddwr a dros 1,000TB o storfa. Cafwyd problemau difrifol gyda'r ganolfan ddata yng Ngorffennaf, 2018 a rhoddwyd rhaglen waith sylweddol at ei gilydd i wella'n gwytnwch gan fuddsoddi mewn system awyru newydd i waredu problem lleithder yn y brif ganolfan ddata yn y Pencadlys a chyflwyno gweinyddwyr a storfa newydd yn y brif ganolfan ddata a'r ganolfan ddata ym Mhenrhyndeudraeth. Cysylltir y ddwy ganolfan ddata gyda chyswllt ffibr cyflym a byddwn yn gweld gwelliannau pellach yn cael eu cyflwyno'n fuan yn 2020 i gryfhau gwytnwch ein systemau.

Mae Strategaeth Ddigidol Ysgolion Gwynedd wedi ei baratoi, gyda'r gwaith technegol i'w gyflwyno bellach ar waith a byddwn yn cyflwyno Strategaeth Ddigidol Corfforaethol newydd yn ystod 2020/21 gan drawsnewid ein gwasanaethau ymhellach.

Mae'r *Uned Datblygu a Gwasanaeth Gwybodaeth Ddaearyddol* yn darparu oddeutu 160 system sydd wedi eu datblygu o amgylch anghenion pwrpasol y defnyddiwr, gan gynnwys systemau sy'n cael eu defnyddio gan yr adrannau i wasanaethu'r cyhoedd, rhyngwynebau uniongyrchol i'r cyhoedd a hunan-wasanaeth i staff.

Mae'r *Uned Rheoli Rhaglen ac Arloesi* yn darparu cefnogaeth i'r adrannau ar gyfer diwallu eu hanghenion TG, gan gynnwys archebu cyfarpar a deunyddiau TG, gweithredu a monitro cytundebau a dadansoddi anghenion.

Yn ystod 2020/21 byddwn yn cynnal ymarferion pellach i gryfhau gwytnwch ein darpariaeth a'r gofyn cynyddol i gefnogi gwasanaethau 24/7 awr, cyflwyno gwelliannau sylweddol o fewn ein ysgolion a rhoi'r Strategaeth Ddigidol newydd ar waith.

Gwasanaethau Cyfreithiol

Gwasanaethau Cyfreithiol

Mae'r adran yn cefnogi gallu'r Cyngor i ddarparu'r gorau i drigolion Gwynedd drwy gyfuniad o wasanaethau cefnogol a rheng-flaen.

CYFREITHIOL

Mae'r Gwasanaeth Cyfreithiol yn darparu cefnogaeth gyfreithiol ar draws holl ystod gwaith y Cyngor, o amddiffyn plant ac erlyn i baratoi gorchmynion traffig a thrafodion tir ac eiddo.

Yn ogystal â bod ar gael i ymdrin ag ymholiadau dyddiol, mae'r tîm yn ymdrin â tua 900 o achosion a thrafodion yn flynyddol ar gyfartaledd. Rydym hefyd yn cefnogi prif brosiectau y Cyngor megis sefydlu Cwmni Byw'n lach, Adolygiad Gofal Cartref a'r Strategaeth Dai.

Dangosyddion 2018/19

Canran holiaduron bodlonrwydd cwsmer sy'n sgorio 10/10

PRIODOLDEB

Mae'r Gwasanaeth Cyfreithiol yn cefnogi'r Pwyllgor Safonau a'r Swyddog Monitro i weithredu eu cyfrifoldebau am briodoldeb gweithrediad y Cyngor, y Cyfansoddiad a chwynion ynghyd â'r fframwaith foesegol ar gyfer aelodau'r Cyngor a Chynghorau Tref a Chymuned.

Rydym yn parhau i gefnogi cyfundrefn priodoldeb Cyngor Gwynedd ynghyd â'r gyfundrefn foesegol i Gynghorau Tref a Chymuned y Sir. Darperir gwasanaeth Swyddog Monitro a chefnogaeth gyfreithiol hefyd i brosiectau cyd-weithio megis GwE, Cyd Bwyllgor Cynllun Datblygu Lleol ar y Cyd a Bwrdd Uchelgais Economaidd Gogledd Cymru.

ETHOLIADAU

Mae'r Gwasanaeth Cyfreithiol yn darparu cefnogaeth i'r Swyddog Canlyniadau a'r Swyddog Cofrestru Etholiadol.

Rydym fel tîm yn gweinyddu'r gofrestr etholwyr ynghyd â chynnal etholiadau ac is-etholiadau lleol a chenedlaethol, refferenda neu boliau o fewn y sir.

Prosiectau

Wrth gefnogi dyletswydd statudol y Swyddog Cofrestru Etholiadol i hyrwyddo cofrestru rydym yn parhau â phrosiect i hyrwyddo a chynyddu effeithlonrwydd prosesau Cofrestru Etholiadol.

Ein blaenoriaethau ar gyfer 2020/21 fydd:

- Ymateb i'r newidiadau sydd yn dod yn weithredol yn y drefn Canfas Blynnyddol ar gyfer 2020

- Ehangu a diwigio yr hawliau pleidleisio, yn benodol ar gyfer etholwyr rhwng 16 ac 18, a ddaw yn sgil Bil Senedd ac Etholiadau (Cymru) 2019 a Bil Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2019.

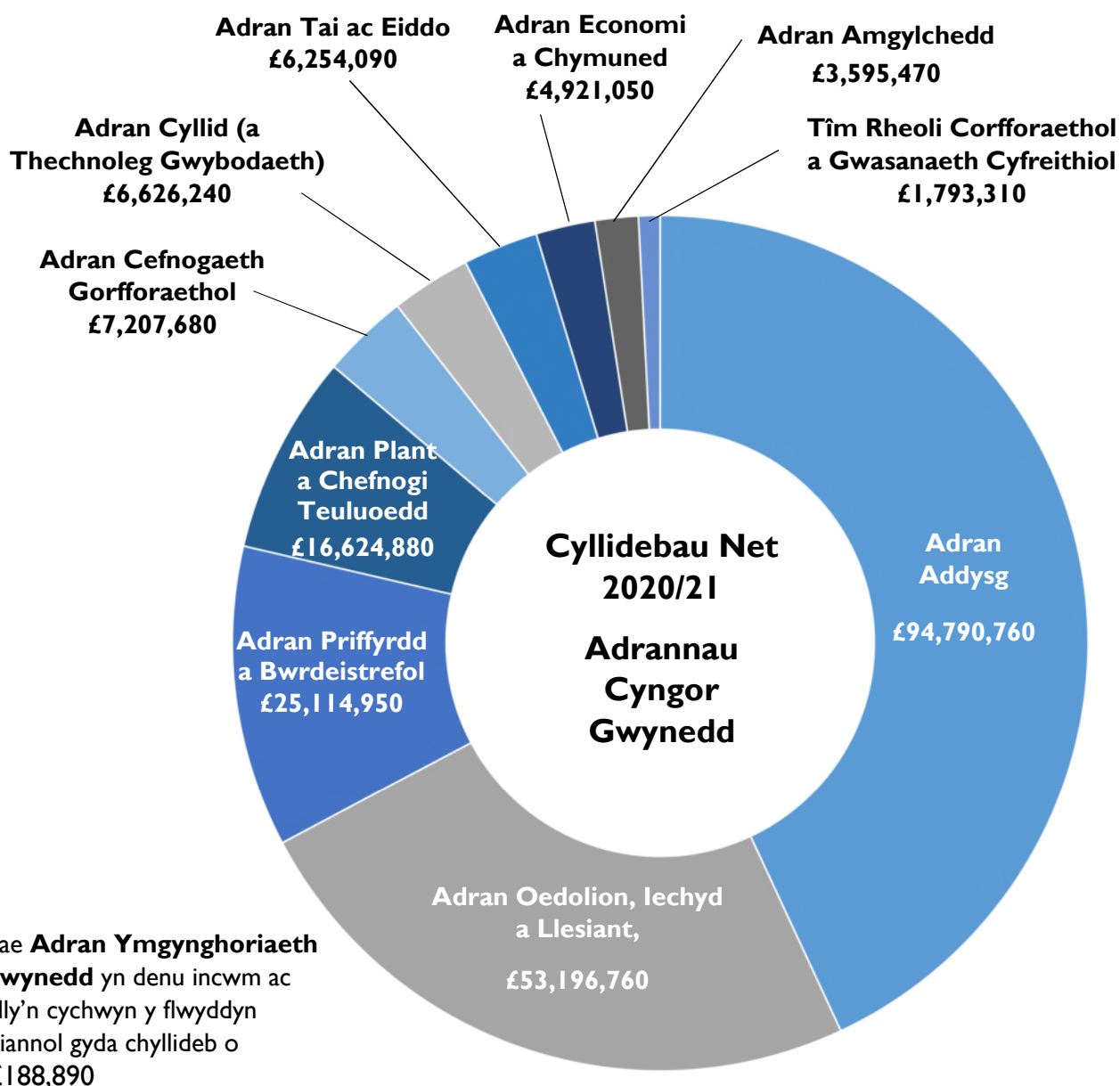
CRWNER

Mae'r Gwasanaeth Cyfreithiol yn darparu cefnogaeth i Wasanaeth y Crwner ar gyfer Gogledd Orllewin Cymru.

Rydym yn cefnogi a gweinyddu trefniadau'r Crwner ar gyfer Gogledd Orllewin Cymru. Mae'r tîm wedi ei sefydlu o fewn y Cyngor ac yn derbyn cefnogaeth uniongyrchol o fewn yr adran bellach.

Gwybodaeth Ariannol 2020/21

Adran Addysg 2020/21

Maes	Cyllideb Net £
Ysgolion - Datganoledig	77,165,250
Gwasanaethau Ansawdd Ysgolion	2,731,060
Isadeiledd a Gwasanaethau Cefnogol	8,157,430
Anghenion Dysgu Ychwanegol a Chynhwysiad a Lles	4,516,930
Arweinyddiaeth a Rheolaeth	2,220,090
Cyfanswm	94,790,760

Adran Oedolion, Iechyd a Llesiant 2020/21	
Maes	Cyllideb Net £
Pobl Hŷn	23,318,723
Anabledd Corfforol	3,445,088
Anabledd Dysgu	19,526,777
Iechyd Meddwl	3,669,912
Rheolaeth, Gweinyddiaeth a Gwasanaethau Eraill	3,236,260
Cyfanswm	53,196,760

Adran Prifffyrdd a Bwrdeistrefol 2020/21	
Maes	Cyllideb Net £
Gwastraff ac Ailgylchu	11,012,480
Cynnal Ffyrdd	8,282,060
Glendid Strydoedd	2,457,320
Goleuadau Stryd	1,649,060
Toiledau Cyhoeddus	718,470
Cynnal Tiroedd a Meysydd Chwarae	410,760
Amlogfa a Mynwentydd	-89,140*
Teledu Cylch Cyfyng	177,630
Rheolaeth Fflyd	293,480
Eraill	202,830
Cyfanswm	25,114,950

Adran Plant a Chefnogi Teuluoedd 2020/21	
Maes	Cyllideb Net £
Rheolaeth Plant a Chefnogi Teuluoedd	583,530
Gwasanaethau Gweithredol	2,082,120
Gwasanaethau Lleoliadau	9,167,970
Gwasanaethau Derwen	1,802,200
Gwasanaethau Cyfiawnder Ieuenctid	251,100
Tîm Trothwy Gofal, Tîm Nos a Gwasanaethau Eraill	1,707,980
Uned Blynnyddoedd Cynnar	147,260
Gwasanaethau Ieuenctid	882,720
Cyfanswm	16,624,880

Adran Amgylchedd 2020/21	
Maes	Cyllideb Net £
Rheolaeth a Chategori Corfforaethol	399,430
Gwasanaethau Cynllunio a Rheolaeth Adeiladu	188,070
Uned Polisi Cynllunio ar y Cyd	213,230
Diogelwch, Glendid a Safonau Bwyd	707,100
Iechyd yr Amgylchedd	457,540
Safonau Masnach	490,010
Gwasanaethau Cleient Gwarchod y Cyhoedd	-70,860*
Traffig, Diogelwch y Ffyrdd a Gorfodaeth	489,360
Cynllunio Ymlaen	76,370
Parcio a Gorfodaeth	-1,812,580*
Cludiant	1,235,420
Tocynnau Teithio Rhad	497,350
Gwasanaethau Cefn Gwlad	725,030
Cyfanswm	3,595,470

Adran Economi a Chymuned 2020/21	
Maes	Cyllideb Net £
Rheolaeth yr Adran	32,784
Rhaglenni Adfywio	150,744
Cefnogi Cymunedau	284,344
Morwrol a Pharciau Gwledig	38,054
Cytundebau Hamdden	1,546,754
Rhaglenni Chwaraeon	90,874
Rhaglenni Datblygu Economaidd	-16,726*
Twristiaeth a Marchnata a Digwyddiadau	290,264
Llyfrgelloedd	1,642,204
Amgueddfeydd a'r Celfyddydau	487,514
Archifau	374,244
Cyfanswm	4,921,050

Adran Tai ac Eiddo 2020/21	
Maes	Cyllideb Net £
Rheolaeth a Gweinyddiaeth	82,360
Gwasanaethau Eiddo Corfforaethol	1,345,880
Gofalwyr	56,840
Swyddfeydd a Cynnal a Chadw	3,230,040
Arlwyo, Glanhau a Gofalu	-2,490*
Ynni	-115,830*
Canolfannau Cymuned, Adeiladau Amrywiol a Môn-ddaliadau	-142,000*
Unedau Diwydiannol, Intec a Mentec	93,960
Difa Pla a Rheoli Cŵn	24,630
Gwasanaethau Tai	620,590
Digartrefedd	1,060,110
Cyfanswm	6,254,090

Adran Ymgynghoriaeth Gwynedd 2020/21	
Maes	Cyllideb Net £*
Peirianeg	-719,100
Uned Dŵr ac Amgylchedd	-25,930
Uned Adeiladu	-70,160
Rheoli Risg Llifogydd	626,300
Cyfanswm	-188,890*

Adran Cefnogaeth Gorfforaethol 2020/21	
Maes	Cyllideb Net £
Rheolaeth Adrannol	398,530
Cynlluniau Argyfwng (yn ymddangos yng nghynllun adrannol Cefnogaeth Gorfforaethol)	111,040
Uned Cefnogi Busnes y Cyngor	485,300
Cyfathrebu ac Ymgysylltu	426,890
Ymchwil a Dadansoddeg	416,820
Gwasanaeth Democratiaidd a Democratiaeth	2,219,610
Gwasanaethau Iaith Gymraeg	262,780
Caffael	261,220
Gwasanaeth Ymgynghorol Adnoddau Dynol	542,930

Iechyd, Diogelwch a Llesiant	464,960
Gwasanaeth Cefnogol	537,660
Dysgu a Datblygu'r Sefydliad	385,550
Siop Gwynedd, Galw Gwynedd, Bathodynau Glas, Cofrestrydd	694,390
Cyfanswm	7,207,680

Adran Cyllid (a Thechnoleg Gwybodaeth) 2020/21	
Maes	Cyllideb Net £
Rheolaeth Adrannol	356,780
Cyllid a Chyfrifeg	1,173,200
Buddsoddi a Rheolaeth Trysorlys	122,030
Archwilio Mewnol	309,520
Cyflogau	333,200
Taliadau	176,320
Incwm	414,910
Refeniw Canolog	279,750
Trethi	177,290
Budd-daliadau	349,450
Technoleg Gwybodaeth - Corfforaethol	853,620
Technoleg Gwybodaeth - Rheoli Rhaglen	253,290
Technoleg Gwybodaeth - Datblygu	651,140
Technoleg Gwybodaeth - Isadeiledd	831,070
Technoleg Gwybodaeth - Cefnogol	344,670
Cyfanswm	6,626,240

Tîm Rheoli Corfforaethol a Chyfreithiol	
Maes	Cyllideb Net £
Prif Weithredwr, Cyfarwyddwr a chyllidebau cynlluniau penodol	553,450
Swyddog Monitro a Phriodoldeb	131,520
Gwasanaeth Cyfreithiol	593,260
Cofrestru Etholwyr	162,390
Crwner	329,450
Etholiadau	23,240
Cyfanswm	1,793,310

* ffigyrau negyddol gan fod incwm yn fwy na'r gwariant.